

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959 | ΑΡΙΘ. 19

ΑΣ ΘΕΜΕΛΙΩΘΗ, ΕΠΙ ΑΣΑΛΕΥΤΟΥ ΒΑΣΕΩΣ

Συμφώνως και συνεπώς πρὸς τὰ προαποφασισθέντα, συνέρχεται και πάλιν εἰς τακτικὴν συνέλευσιν ὁ θεοσύλλεκτος θεσμὸς τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας αἰσθάνεται, διὰ τοῦτο, χαρὰν ἀληθῶς μεγάλην· καὶ χαιρετίζει γηθοσύνως τὴν ἱεράν τῆς σύναξιν. Διότι ὁ λαὸς μας σέβεται ἀκραιφνῶς τὰ παραδεδομένα. Καὶ εἶναι βαθύτατα πεπεισμένοι, ὅτι ἡ περιοπὴ καὶ ἡ ἀδιάβλητος ἀπὸ δογματικῆς ἀπόψεως πίστις, εἰς τὴν ὁποίαν ἴσταται ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, ὀφείλεται, κατὰ κύριον λόγον, εἰς τὴν δημοκρατικὴν τῆς σύστασιν· καὶ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἀναντικαταστάτου ὄντως κύρους τῆς Συλλογικῆς καὶ Συνοδικῆς τῆς διακυβερνήσεως.

*

Διαπιστοῦται ἄλλως τε ἀφειδῶς ὑπὸ τῆς Ἱστορίας, ὅτι μόνον ἐντὸς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἠρμηρεύθη ἀπλανῶς, ὡς ἀποκαλυφθεῖσα θεία ἀλήθεια, ὁ Χριστιανισμὸς· καὶ ὅτι ἀποτελοῦν αὐταὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Χωρὶς δὲ αὐτάς, τὰ Χριστιανικά δόγματα καὶ τὰ ὑψηλὰ νοήματα τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἀγάπης θὰ ἦσαν, ὡς ὀρθότατα ἐλέχθη, «κῆπος κεκλεισμένος καὶ πηγὴ ἔσφραγισμένη».

Ὅπουδήποτε δὲ ἡ ἐμειώθη ἡ αὐθεντία των, ἡ παρεθεωρήθη τὸ κύρος των καὶ ὁ σεβασμὸς των, ἡ ἀπετολμήθη ὑποκατάστασις τῶν θεοπνεύστων ὑπ' αὐτῶν ἀποφασισθέντων, διὰ πτωχῶν, ἀναίμων καὶ ἀπτέρων ἀνθρωπίνων συλλογισμῶν, ἀπέβη ἀδύνατον νὰ κατανικηθοῦν αἱ χαμαιπετεῖς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ροπαί. Καὶ ἡ Ἐκκλησία κατωλίσθησεν μοιραίως εἰς αἰρετικὰς περιπετείας

καὶ εἰς ἀπαραδέκτους ὑπερβολάς. Ἡ ὑπέστη ἀλλαγῶν, τὸν ἀναπότρεπτον καταθρυμματισμὸν τῆς εἰς ἀναριθμήτους, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ὁμολογίας.

*

Εἶναι διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πρὸς τιμὴν τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου σήμερον τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅτι μὲ ἀτρομον χεῖρα ἐπηδαλιούχησε τὴν ῥιπταζομένην ὑπὸ παντοειδῶν ῥευμάτων καὶ ἀνέμων ὀλκάδα τῆς πρὸς τὴν θεοχάρακτον καὶ χαροποιὸν πορείαν τῆς Συλλογικῆς τῆς διακυβερνήσεως· καὶ πρὸς τὴν νίκην τῆς ἐπαναβιώσεως τοῦ πανσέπτου θεσμοῦ τῆς Ἱεραρχίας, ὅστις—κρίμασιν οἷς οἶδεν Κύριος—εἶχε ῥιφθῆ εἰς ἐπίμονον λήθην.

«Δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν—εἶπεν ὁμιλῶν κατὰ τὴν πρώτην τῆς σύναξιν—τῷ Παναγᾷ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς, ὅπως συνεχίσωμεν τὸν πανάρχαιον τῶν συνόδων τῆς Ἱεραρχίας θεσμόν, τὸν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων κυρωθέντα καὶ γονιμώτατον καὶ ἐπωφελέστατον ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ πράξει διὰ τῶν αἰώνων ἀποδειχθέντα. Ἦτο τότε ἡ εὐκλεῆς ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ἣν ἐφηρμόζετο καὶ ἀπέδιδε εὐκλεεστάτους καρποὺς τὸ Συνοδικὸν σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, τὸ κατ' ἐξοχὴν προσιδιάζον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν».

Ἀλήθειαι ἀναμφισβήτητοι. Καὶ ὑψηλαί. Καὶ μεγάλα. Ἀπότοκοι εὐκρασίας νοῦ καὶ κρίσεως. Καὶ βεβαιοῦσαι συμμετρίαν παρατηρήσεως καὶ σκέψεως. Διότι ἐντὸς τῆς Συλλογικῆς τῆς διακυβερνήσεως τὰ πάντα πλέον εἰς ὠκεανὸς φωτός. Αἱ ψυχαὶ ἐλλάμπονται καὶ φωτίζονται ὑπὸ τοῦ Παρακλήτου. Διαλύονται τὰ πάθη. Καὶ ὡς «χρῶς ἀπὸ

ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

Κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα, ὅπερ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παρέθεσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τὸν ἐπισκεφθέντα αὐτὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητον, ὁ πρῶτος προσεφώνησε τὸν δεῦτερον ὡς ἑξῆς :

«Μακαριώτατε καὶ πεφιλημένε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἀληθῶς πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Οὕτως εἰς τὰ πλοῦσια τῆς σημερινῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς δωρήματα προσέθηκεν ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μέγα ἀγαθόν, τὴν ἔλευσιν τῆς Ὑμετέρας Θεοκλήτου Μακαριώτητος μετὰ τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας Ἀδῆς.

Ὅντως ἡ παρουσία Ὑμῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ αἰωνοβίοις τούτοις σκηνώμασιν ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς εὐτυχίαν ὑπεράτην καὶ διὰ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον γεγονός ἱστορικόν.

Ἡ προσωπικότης Ὑμῶν, ἡ μόρφωσις, αἱ ὑπηρεσίαι ὡς Ἱεροκλήρυκος, εἶτα ὡς Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, μετὰ ταῦτα εἰς σημαντικὰς αὐτῆς Μητροπόλεις καὶ νῦν εἰς τὸν περιττωστον Ἀποστολικὸν Θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οἱ ἀγῶνες ὅπερ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας διὰ μίαν αἰῶνον καλυτέραν, ἔχουσι καταστήσει τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα προσωπικότητα λαμπρὰν καὶ φυσιογνωμίαν τόσο ἐπιβλητικὴν.

Ἐχάρημεν ἰδιαζόντως, ὅτι ὡς συνοδοὺς Ὑμῶν προσελάβετε τὸν ἀγαπητὸν καὶ ἐκλεκτὸν ἀδελφὸν Σεβ. Μητροπολίτην Φιλίππων κ. Χρυσόστομον, δεύ-

τερον μετὰ τὸν Ἅγιον Θεοδορουπόλεως πρύτανιν τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου τούτου, καὶ τὸν Σεβ. Ἅγιον Ἡλείας, τοιαύτην κατέχοντα ἀπὸ τῆς διακονίας αὐτοῦ θέσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Κῶμα εὐχαριστιῶν ὅθεν ἀναβλύζει ἐκ τῶν καρδιῶν ἡμῶν διὰ τὴν ἐπίσκεψιν, τὴν Θ. Λειτουργίαν, τοὺς ἀγαθοὺς λόγους, οὓς χθὲς καὶ σήμερον ἀπηρθύνατε πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα καὶ πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ἦσαν οἱ λόγοι οὗτοι οὐχὶ συμβατικοὶ καὶ κατὰ συνθήκην, ἀλλὰ μεστοὶ ἐννοιῶν, ἀληθεῖς καὶ ἀπολύτως βάσιμοι.

Ἦλθετε εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Πόλιν, ἀποικισθεῖσαν τῷ 608 π.Χ., ἤτοι πρὸ εἴκοσι καὶ ἕξι ἔστων αἰῶνων ἐκ χρησιμοῦ τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, καθ' ἣν ἀκριβῶς ἐποχὴν ἐνεφανίσθησαν οἱ Προφῆται τῆς Π. Διαθήκης, προκαταγγέλλοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου.

Ἐνταῦθα συνεκροτήθησαν Σύνοδοι Οἰκουμενικαὶ καὶ Τοπικαί, τοσοῦτον συντελέσασι εἰς τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τοῦ δόγματος καὶ τὴν σφρηγιάτησιν τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ μεγάλου τούτου χρήματος καὶ πράγματος, δι' ὁλόκληρον τὸν Χριστιανικὸν κόσμον καὶ ἐπέκεινα αὐτοῦ.

Εἶδετε τὰ Ἱερά Μνημεῖα, ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ὁποίων ἐπλέχθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἱστορίαν ἡμῶν ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους.

Τὸ Ἅγίασμα τῶν Βλαχερονῶν, ὅποθεν ἐξῆλθε τὸ θαῦμα τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, ἐκχέει ἀδια-

τοῦ προσώπου τῆς γῆς» διασκορπίζεται καὶ ἐκλείπει ἢ ἐκ τῶν παθῶν προκύπτουσα ἐπήγρεια καὶ πολυμέρεια· πὸν γεννοῦν τὴν θολίαν καὶ τὴν σύγχυσιν κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων προβλημάτων· καὶ ἐκτρέπουν πρὸς σκολιάς ὁδοῦς, ἐν τῇ ἐπιλογῇ τῆς πρεπούσης λύσεως.

*

Οἱ καιροὶ σήμερον εἶναι τραχεῖς καὶ δύσκολοι. Καθολικὴ εἶναι ἡ περὶ ἡμᾶς ἠθικὴ κρίσις. Καὶ ἀγωνιωδῶς ἀναζητοῦνται σημεῖα ἐπαφῆς τῶν ἀντιτιθεμένων πολιτικῶν συστημάτων, πρὸς ἀποσόβησιν τῆς ἐπαπειλουμένης καταστροφῆς τοῦ κόσμου.

Ἡ ὥρα δὲ τῆς Ὁρθοδοξίας φθάνει. Διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλη «ὁδὸς πλεύσεως». Οὐτὲ ἄλλη διέξοδος ἀπὸ τὸν σκοτεινὸν Λαβύρινθον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου περιδιεῖται ἀγωνιωδῶς ἡ Οἰκουμένη, ἀπὸ τὸ παμφώτερον κήρυγμά της, ὅτι ὁ ἄνθρωπος «ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν» ἀποτελεῖ τὴν ἀνωτάτην ἀξίαν τοῦ

κόσμου. Καὶ ὅτι ἡ ἐλευθερία του, φωτιζομένη ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ αἴρουσα ἐκουσίως τὸν Στανρόν της ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ὁδηγεῖ πρὸς τὴν Ἀνάστασιν. Καὶ ἐξαλείφουσα τὸ κακόν, θ' ἀναγεννήσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον. Καὶ θὰ συντελέσῃ εἰς τὸν θρίαμβον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς.

*

Ἀπὸ τὰ θεηγόρα αὐτὰ κηρύγματα ἐμπνεομένη καὶ ἀναβαπτίζομένη εἰς τὰ πνευματοφόρα νάματα τῆς ἱεραῆς Παραδόσεως ἡ Ἱεραρχία μας, ἄς θεμελιώσῃ εἰς τὰς ἱστορικές αὐτὰς στιγμὰς τὸν Καταστατικὸν της χάριτην ἐπὶ βάσεως ἀσαλεύτου καὶ ἀρραγοῦς, ἢ ὅποια, ἐντὸς τῶν ἀπαρασαλεύτως τεθεσπισμένων, νὰ κατοχυρώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν της· καὶ νὰ ἐγγυᾶται νέαν Δόξαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας, πὸν ἀποτελεῖ τὸ Διοπετὲς Παλλάδιον τῆς Ἐθνικῆς μας ζωῆς.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

κόπως τὰνάματα αὐτοῦ. Ὅμοιος καὶ τὸ Ἅγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Βαλουκλῆ, παρὰ τὸ ὅποιον τὰ περίλαμπρα Νοσοκομεῖα ἡμῶν, ἀπὸ 200 ἐτῶν προσφέρουσι τὰς μεγάλας τῶν ὑπηρεσίας εἰς τὸν πονεμένον ἄνθρωπον.

Ἐδρισκόμεθα ἐν Φαναρίῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1602, ἤτοι ἐπὶ 357 ἔτη, βῆ θέσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ. Ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῶ διαφυλάσσεται ἡ στήλη, εἰς ἣν προσεδέθη καὶ ἐφραγγελάθη ὁ Κύριος, τὸ λείψανον τῆς Ἁγίας καὶ Πανευφήμου Ἐδφημίας, ἥτις ἐκύρωσε τὸν ὄρον τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, χιλιάδες προσκωνηταὶ ἀσπαζόμεθα τὰς Εἰκόνας τῆς Παμμακαρίστου καὶ τῆς Φανερωμένης.

Τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ἐξ οὗ ἠλόγησατε τὸ ἐξαιρετικῶς πικρὸν ἐκκλησιαστικόν, ἐτίμησαν Κύριλλος ὁ Λούκαρις καὶ τόσοι ἄλλοι Ἅγιοι καὶ Μεγάλοι προκάτοχοι ἡμῶν.

Ἄξιον εἶναι ἡ ἐορτὴ Ζήνωνος καὶ Ζενᾶ, ὧν τὸ μαρτύριον ἐν τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ Κυπριασῶ διασώζεται μέχρι σήμερον.

Ταῦτα ἀποτελοῦσι βίωμα καθημερινῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοπυλίου πληρώματος, ὑπὸ τὰς σημερινὰς πραγματικότητας καὶ συνθήκας, ὡς θέλημα Θεοῦ, ἐν βαθείᾳ γνώσει καὶ εὐθύνη βαρυτάτη. Ἀληθῶς οὐδέποτε ἡ ἱστορία ἐνεπιστεύθη εἰς τόσον ὀλίγους τόσον βαρείαν κληρονομίαν.

Πάντες οἱ παρόντες περὶ τῆς τραπέζης ταύτης πρὸς τιμὴν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἐκπρόσωποι λαμπροὶ τῆς Ὁμογενείας διατηροῦσι μετ' αὐτῆς ἄνευ κάμψεως τὴν παρακαταθήκην, φιλόνομοι, νομοταγεῖς, καλοὶ πολῖται τῆς ἀγαπητῆς Χώρας ἡμῶν ταύτης, ἐν συναισθησὶ βαθυτάτη τῆς τιμῆς ταύτης καὶ διὰ θυσιῶν ὑπερέμεινον, παρέχοντες ἅμα μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τὴν δύναμιν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἵνα μεταλαμπαδεύῃ τὴν ἀκτινοβολίαν αὐτοῦ εἰς τὰ κοινὰ καθ' ἅπασαν τὴν διασπορὰν πνευματικὰ τέκνα ἡμῶν.

Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς τοιαύτη ἔχει σκοπὸν οὐ μόνον νὰ διατηρήσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ὡς αὕτη παραδίδεται ἡμῖν συνεχῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ προβάλλῃ αὐτὴν ἱεροποστολικῶς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ πρὸς τὸ ποίμνιον αὐτῆς, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκεται, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας, καὶ ἄνευ ἀναβολῆς.

Γνώρισμα τῶν καιρῶν ἡμῶν εἶναι ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ ῥυθμοῦ τῆς ἱστορίας καὶ χρέος ἡμῶν νὰ φέρομεν ἡγετικῶς τὸ Χριστὸν εἰς τοὺς λαοὺς μας καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν εἰς τοὺς ἄλλους, ἐπιδιώκοντες συνεχῶς καὶ συντελοῦντες τὴν προσέγγισιν τῶν λαῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπὸ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς οὐδέποτε θὰ δεχθῆ μίαν νέαν σειρὰν 10 ἐντολῶν, συντεταγμένων ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ οὐδέποτε θὰ συνταντίσῃ τὴν θεωρίαν τοῦ διαλεκτικοῦ ὀλισμοῦ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐδχαριστοῦμεν Ὑμᾶς καὶ τὴν περὶ Ὑμᾶς συνοδείαν καὶ εὐχόμεθα ὅπως διαφυλάττῃ Κύριος τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐν ὑγείᾳ πρὸς συνέχισιν τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς καθηκόντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ

τῆς Ἑλλάδος, ἧς προΐσταται τόσον ἐπαξίως, ὡς καὶ ἅπασαν τὴν σεβασμίαν αὐτῆς Ἱεραρχίαν».

Ἡ ἀντιφώνησις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου ἐγένετο διὰ τῶν ἐξῆς λόγων :

«Παναγιώτατε,
Σεβασμιώτατοι,

Ἐδχαριστῶ τῷ Ἁγίῳ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντί με νὰ ἐκπληρώσω παλαιὸν πόθον καὶ ἐπισκεφθῶ τὸ Σεπτὸν Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἵνα μετὰ τῶν Σεβ. Συνδικῶν Συνέδρων Φιλίππων κ. Χρυσοστόμου καὶ Ἡλείας κ. Γερμανοῦ καὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Δογματικῆς Θεολογίας κ. Ἰω. Καρμίρη κομίσωμεν τὸν εὐλαβῆ χαιρετισμὸν τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ πάντων τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διερμηνεύσωμεν τὸν νῦκτον σεβασμὸν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὴν Ὑ. Θ. Παναγιώτητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν σεβασμίαν Ἱεραρχίαν.

Ἐδχαριστοῦμεν δὲ καὶ Ὑμῖν, Παναγιώτατε καὶ Ἅγιοι Ἀδελφοί, διὰ τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν, ἣν ἐπεφυλάξατε ἡμῖν, καὶ τὴν πολλὴν ἀγάπην μεθ' ἧς περιβάλλετε ἡμᾶς, ἔτι δὲ καὶ διὰ τοὺς στοργικοὺς περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος λόγους, οὓς ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἠγαθόνθη νὰ εἴπῃ καὶ πρὸ ὀλίγου καὶ χθὲς τὴν μεσημβρίαν.

Εἶμεθα ὅλοι εὐτοχεῖς, εὐρισκόμενοι ἐν μέσῳ Ὑμῶν, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ τὴν στοργὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπιθυμοῦμεν ἅπασ ἔτι νὰ ἐκφράσωμεν τὰ νῦκτὰ αἰσθήματα ἀφοσιώσεως καὶ ἀγάπης καὶ ἐδγνωμοσύνης τῆς Ὑγατῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ ἡ Ὑγατὴ τὴν ἱερὰν ὀφειλὴν αὐτῆς πρὸς τὴν φιλόστοργον Μητέρα. «Ἐὰν ἐπιλάθωμαι σου, Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθεῖν ἡ δεξιὰ μου. Κολληθεῖν ἡ γλῶσσά μου τῷ λάργυγι μου, εἴαν μὴ σου μνησθῶ· εἴαν μὴ προανατάξωμαι τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου».

Ἀναμιμνησκόμεθα τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς μακροαιωνοῦς ἐνότητος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, καὶ οὐδὲν θὰ παραλείψωμεν, ὅπως διατηρήσωμεν ταύτην ἀρραγῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἔστω καὶ ὑπὸ ἄλλην ἐξωτερικῶν μορφῶν καὶ σχῆμα, «σπουδάξοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος» καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης. Εἰς τοῦτο συντελεστικαὶ ἀναμφιβόλως εἶναι καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπισκέψεις τῶν Προκαθημένων τῶν Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἰτνες ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν μεγαλυτέραν σύσφιγξιν καὶ ἰσχυροποίησιν τῶν πνευματικῶν μεταξὺ αὐτῶν δεσμῶν καὶ εἰς τὴν ἐνοποίησιν ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ προβολῇ καὶ δράσει αὐτῆς εἰς παγκόσμιον καὶ οἰκουμενικὴν κλίμακα, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὸν αἰτήμα τῆς ἐποχῆς μας. Ἀδτονόητον, ὅτι ἡ ἐπιβαλλομένη ἐνοποίησις τῶν Ὁρθοδόξων δυνάμεων καὶ ἡ χάραξις ἐνιαίας γραμμῆς δράσεως, δι' ὅλας τὰς Ἁγίας Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, δύνανται νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεί-

Η ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΦΙΞΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ Κ. ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ

Τὴν 17ην Σεπτεμβρίου ἀφίκετο ἀεροπορικῶς ἐξ Ἱεροσολύμων ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Ἀρχιεπισκόπων Νεαπόλεως κ. Ἀρτεμίου καὶ Πέλλης κ. Κλαυδίου καὶ τῆς λοιπῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπεδέχθησαν τὸν Μακαριώτατον τὰ μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου, οἱ Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ πλῆθος λαοῦ. Ἄμα τῇ ἀφίξει του ὁ Μακαριώτατος κατηυθύνθη εἰς τὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, ἐνθα ἀνέμενον αὐτὸν ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος καὶ ὁ Ὑπουργὸς Ὀρθοσκευμάτων καὶ Ἔθν. Παιδείας κ. Βογιατζῆς. Ἡ ὑποδοχὴ καὶ ἡ Δοξολογία ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ ἐγένετο βάσει τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς καταρτισθέντος προγράμμα-

τος. Εἰς τὰ Προπύλαια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Μητροπόλεως ὑπεδέχθησαν τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Διάκονοι τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἐνδεδυμένοι τὰ Ἱερά ἄμφιά των, ἐνῶ ἅπας ὁ Ἱερός Κλήρος τῆς Ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς ἦτο παρατεταγμένος ἐντὸς τοῦ Ἱ. Ναοῦ. Οἱ τιτλοῦχοι ἔφερον τὰ διακριτικά των. Τῆς ὄλης παρατάξεως προϊστάτο ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἄμα τῇ ἀφίξει του, ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων περιεβλήθη τὸν Μανδύαν καὶ εἶτα ἐγένετο ἡ εἴσοδος εἰς τὸν Ἱ. Ναόν, ἐνῶ ἡ Χορωδία ἔψαλλε τὸ («Ἀξιὸν ἔστιν»). Ὁ Μακ. Πατριάρχης εἰσήλθεν εἰς τὸ Ἱ. Βῆμα, ἡσπάσθη τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν, ἐνεδύθη Ἐπιτρα-

χήλιον καὶ Μικρὸν Ὠμοφόριον, καὶ ἀφοῦ ἀπὸ τὸν Σολέα ἠὺλόγησεν, ἀνῆλθεν εἰς τὸν Θρόνον καὶ εὐθύς ἤρχισεν ἡ Δοξολογία.

Ὁ Α'. Διάκονος: Ἐλόγησον Δέσποτα.

Ὁ Μακ. Πατριάρχης: Ἐλόγητός ὁ Θεός.

Ὁ Χορός: Τὰ Ἀπολυτίκια: Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες, ἀθάνατε, ἀλλὰ τοῦ ἄδου καθεῖλες τὴν δόναμιν... Τοῦ Ναοῦ, Σήμερον τῆς σωτηρίας, καὶ τὸ «Χαῖρε, Σιών Ἀγία, Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν».

Δοξολογία.

Ὁ Α' Διακονος: Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός.

Ὁ Β' Διάκονος: Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν...

Ὁ Α' Διάκονος: Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ Πατριάρχου Βενεδίκτου, τῶν Ἀρχιερέων τῶν τε ἐνδημούντων καὶ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις αὐτῶν.

Ὁ Β' Διάκονος: Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων Βασιλέων ἡμῶν...

Ὁ Α' Διάκονος: Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως.

Ὁ Β' Διάκονος: Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ εἰσακοῦσαι...

Ὁ Μακ. Πατριάρχης: Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός... καὶ Ἀπόλυσιν.

Ὁ Χορός: Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν... Προσφώνησις Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

Ἀντιφώνησις Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

ον, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχαίαν κανονικὴν τάξιν καὶ παράδοσιν.

Ἐντεῦθεν καὶ ἀναμνησκόμεθα προσέτι τὴν στιγμήν ταύτην τῆς ἐνδόξου ἱστορίας καὶ τῶν μεγάλων ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀγώνων τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ καταλαμβανόμεθα ὑπὸ δέους καὶ θαυμασμοῦ καὶ συγκινήσεως ἱεράς. Ὁραματιζόμεθα τὴν στιγμήν ταύτην τὴν σεβασμίαν χορεῖαν τῶν Ἀγίων Πατριαρχῶν τῆς Νέας Ρώμης, οἵτινες ἐλάμπρυναν τὸν Θρόνον τοῦτον καὶ ἀνόψωσαν αὐτὸν εἰς τὸν πρῶτον Θρόνον τῆς Ὀρθοδοξίας, «τὸ περιβόητον τοῦτο πρᾶγμα καὶ ὄνομα», ἵνα κατὰ Βαλσαμῶνα εἴπωμεν.

Τέλος ἀναλογιζόμεθα τὴν στιγμήν ταύτην τὴν τεραστίαν συμβολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸν ἐκχριστιανισμὸν καὶ τὸν ἐκπολιτισμὸν πολλῶν Λαῶν καὶ Χωρῶν καὶ εἰς τὴν διάδοσιν καὶ ἐδραίωσιν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ συνομολογοῦμεν μετὰ τοῦ Ἰωσήφ Βενετίνου, ὅτι «δεῦρο τῆς Ὀρθοδοξίας ἡ βᾶσις, ἡ κορυφή τῶν Δογμάτων, ἡ τῆς Θεολογίας ἀκρόωσις, ἡ κοινὴ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων Μήτηρ Ἐκκλησία, ἡ Προκαθημένη τῆς Μιάς,

Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐλόγος διὰ ταῦτα, Παναγιώτατε, εἶναι ἡ βαθεῖα συγκίνησις καὶ χαρὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπάτησε τὰς αὐλὰς τῆς Μητρὸς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἔστη «ἐν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου, ἐν μέσῳ Ἱεροσολήμ». Διὰ τοῦτο «ἠνέσαμεν τὸ ὄνομα Κυρίου ἐν αὐλαῖς οἴκου Θεοῦ ἡμῶν» καὶ ἐδεήθημεν ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς Ὑμετέρας Θεοφρονήτου Παναγιότητος καὶ ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας καὶ τῆς συνεχίσεως τῆς Οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἀγιοτάτης Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπ' ἀγαθῷ ὀλοκλήρου τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς ἐνδειξὴν δὲ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης ἡμῶν πρὸς τε τὸ σεπτὸν πρόσωπον τῆς Ὑ. Θ. Παναγιότητος καὶ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἐπιτρέψατε νὰ προσφέρωμεν Ὑμῖν τὸ Ἀρχιερατικὸν τοῦτο Ἐγκόλπιον καὶ νὰ ἐγείρωμεν τὸ ποτήριον ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῶν Ἀγίων Ἀδελφῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀκμῆς καὶ δόξης τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας».

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ὀργανισμῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Βογιατζῆ.

Ὁ Ἀ Διάκονος: (Ἀπαγγέλλει τὴν Φήμην τοῦ Μακ. Πατριάρχου) Βενεδίκτου τοῦ Μακαριωτάτου, Θειοτάτου τε καὶ Παναγιωτάτου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱεροσολῶν καὶ Πάσης Παλαιστίνης, Συρίας, Ἀραβίας, Πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Κανῶ τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἁγίας Σιών, πολλὰ τὰ ἔτη.

Ὁ Χορὸς: Ἐπαναλαμβάνει τὴν Φήμην τοῦ Πατριάρχου μετὰ μέλους.

Ὁ Χορὸς: Ὁ Πολυχρονισμὸς τοῦ Βασιλέως.

Ὁ Μακ. Πατριάρχης: Δι' εὐχῶν—Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος: Δι' εὐχῶν τοῦ Ἁγίου Δεσποῦ.

Ὁ Μακ. Πατριάρχης κατῆλθε τοῦ Δεσποτικοῦ Θρόνου καὶ ὁ Διάκονος παρέλαβε τὸ Ἐπιτραχήλιον καὶ τὸ Ὠμοφόριον μόνον. — Εὐθὺς κατηρθύνθη πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ Ἱ. Ναοῦ.—Εἰς τὸν Νάρθηκα ἐξεδύθη τὸν Μανδύαν καὶ ἀπῆλθεν, ἐνῶ οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν Δοξολογίαν Κληρικοὶ παρέμειναν εἰς τὸν Νάρθηκα.

Κατὰ τὴν γενομένην ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν Δοξολογίαν ταύτην ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν προσεφώνησε τὸν Προκαθήμενον τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας διὰ τῶν ἐξῆς λόγων:

«Μακαριώτατε Ἁγιε Ἀδελφέ,

Μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως ἀνεκφράστου ὑποδεχόμενοι τὴν Ὑμετέραν λίαν ἀγαπητὴν ἡμῖν Μακαριότητα, ἀπευθύνομεν Ἀυτῇ τε καὶ τῇ Συνοδείᾳ Ἀυτῆς ἐξ ὀνόματος τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὁλοκλήρου τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ ὡς «εὐ παρέστητε». Καὶ ἡ χαρὰ ἡμῶν εἶναι κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον μεγαλύτερα καὶ βαθύτερα, καθ' ὅσον ὁ κοσμῶν σήμερα τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας τυγχάνει λίαν γνωστὸς καὶ ἀγαπητὸς εἰς ὅλους ἡμᾶς ἐκ τῆς μακρᾶς προϋπηρεσίας Ἀυτοῦ ἐνταῦθα ὡς Ἐξάρχου τοῦ Παναγίου Τάφου, ὅτε καὶ ἐπεδείξατο τὰ περικουσμῶντα Ἀυτὸν μεγάλα προσόντα καὶ τὰς πολλαπλᾶς ικανότητες, δι' ὧν ἐπαξίως ἀνῆλθεν εἰς τὸν περιβλεπτόν θρόνον τῆς Ἁγιωτάτης Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν.

Σύμπας ὁ ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου Ἑλληνισμὸς, Μακαριώτατε, δοκιμάζει ἱερὰν συγκίνησιν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν λοιπῶν πανσέπτων χριστιανικῶν Προσκνημάτων τῆς ἁγίας Γῆς, ὡς καὶ τοῦ ἀγρόπνου φρουροῦ αὐτῶν Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Καὶ διὰ τοῦτο σύμπας ὁ Ἑλληνισμὸς προσβλέπει μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ πρὸς τὴν Μητέρα πασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν Σιωνίτιδα Ἐκκλησίαν, ἢ σεβασμίαν καὶ περιόκουστον Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα — ἐξεπλήρωσε πιστῶς καὶ κατὰ τρόπον προκαλοῦντα αὐτῷ θαυμασμὸν ἅμα καὶ σεβασμὸν τὸν τῆς φυλακῆς τῶν Πανσέπτων Προσκνημάτων καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Παλαιστίνῃ προορισμὸν τῆς ἐπὶ δέκα καὶ ἑξ ὅλους αἰῶνας, καὶ δὴ δι' ἀπεριγράφτων ἀγώνων καὶ μεγίστων θυσιῶν ἐν μέσῳ τῶν ἱστορικῶν συγκλονισμῶν τῆς Ἀνατολῆς,

συνεπείᾳ τῶν γνωστῶν ἐπιδρομῶν διαφόρων ἑτεροθρησκῶν καὶ ἑτεροδόξων λαῶν, ὡς καὶ τῶν ἐπίσης γνωστῶν ἐπιβουλῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀκριβῶς δὲ ἡ παρουσία τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος μετ' ἐπιλέκτων ἀντιπροσώπων τῆς γεραρᾶς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπομιμνήσκει αὐτῷ τὰς ἀπροσμετρήτους θυσίας καὶ τοὺς μακροὺς καὶ σκληροὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους ἤδη ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ Ἁγίας Ἑλένης μέχρι σήμερον διεξήγαγεν ὁ Ὁρθόδοξος Ἑλληνισμὸς διὰ τῶν ἀξιωτάτων ἐκπροσώπων καὶ ἐντολοδόχων αὐτοῦ, ἦτοι τῶν ἀοιδίμων Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς παλαιμάχου Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, πρὸς περιφρούρησιν καὶ διατήρησιν τῶν σεπτῶν Προσκνημάτων διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐπ' αὐτῶν κεκτημένων ἀπαραγράπτων Ἑλληνορθοδόξων δικαίων.

Μακαριώτατε Δέσποτα

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς μεγάλης ἀγαλλιᾶσεως καὶ εὐφροσύνης, ἣν ἐχάρισεν ἡμῖν ὁ Κύριος, δεόμεθα Ἀυτοῦ ὅπως σκέπη τὸ Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων καὶ ἐπισχῆ αὐτὸ καὶ τὴν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα πρὸς συνέχισιν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς αὐτῶν, ὑπὸ τὸ κράτος δὲ τῶν ἱερῶν τούτων συναισθημάτων γηθοσύνως χαιρετίζομεν καὶ αἰθίς τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀποτελεσμα τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ἡ αὔξησις τῆς συνδεούσης τὰς δύο ἀδελφὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀγάπης καὶ ἡ προαγωγή τῆς συνεργασίας αὐτῶν ἐπὶ τῶν διορθοδόξων καὶ διαχριστιανικῶν ζητημάτων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτος ἀντεφώνησε διὰ τῶν ἐξῆς λόγων:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ λίαν Ἡμῖν ἀγαπητὴ ἐν Χριστῷ ἀδελφε Κόριε Θεόκλητε.

Συνεχόμεθα ὑπὸ συναισθημάτων ἀνεκλαλήτου καὶ ἀνεκφράστου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, ἀλλὰ καὶ βαθυτάτης συγκινήσεως, ἀξιοθνήτες σήμερον χάριτι θείᾳ, ἴνα, ὡς πρῶτος Ἑλληνο Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, πατήσωμεν τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἑλλάδος, τὸ ἱερὸν ἔδαφος τοῦ κλεινοῦ Ἀστεως τῶν Ἀθηνῶν τῆς πόλεως ταύτης τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεπήγασαν ἡ σοφία καὶ τὸ φῶς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀκτινοβολία κατηύρασε, καταγάγει καὶ θὰ καταγάξῃ πάντοτε ὁλοκλήρον τὴν ἀνθρωπότητα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Ἡδέως δὲ καὶ ὑπερηφάνως τὴν στιγμήν ταύτην ὡς Ἑλληνας ἀναμνησκόμεθα τοῦ Σωκράτους, διακηρύσσοντος σαφῶς καὶ προφητικῶς, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης θὰ διετέλει ἐν τυφλότητι καὶ σκότει βαθεῖ καὶ ὑπνω, ἐὰν ὁ Θεὸς ἄνωθεν δὲν ἐξαπέστελλε τινὰ πρὸς φωτισμὸν αὐτῆς καὶ σωτηρίαν.

Βλέπομεν διὰ τῶν νοερῶν ἡμῶν ὀφθαλμῶν τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν Παῦλον ἰστάμενον ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ὑψώνοντα τὸ

γίγαντιον ἠθικὸν αὐτοῦ ἀνάστημα καὶ διδάσκοντα καὶ ἀποκαλύπτοντα τοῖς Ἀθηναίοις καὶ δι' αὐτῶν τῇ οἰκουμένῃ τὸν ἄγνωστον Θεόν, τὸν Ἐνα καὶ Μόνον ἀληθινὸν Θεόν, τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συγγνώμης, τὸν ἐν τῷ ἀσπίλῳ Σπηλαίῳ τῆς Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας Γεννηθέντα Σωτῆρα ἡμῶν Χριστόν, τὸν Σταυρωθέντα ἐπὶ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ πρὸς λύτρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους, τὸν ταφέντα καὶ ἀναστάντα τριήμερον ἐκ νεκρῶν ἐκ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου καὶ τὸν καταλιπόντα καὶ ἐμπιστευθέντα ἡμῖν τοῖς Ἑλλήσι τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα καθηγίασε διὰ τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς Αὐτοῦ βίου, τῆς θείας διδασκαλίας, τοῦ τιμίου αἵματος, τοῦ θανάτου, τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς εἰς οὐρανὸς ἀναλήψεως Αὐτοῦ ὡς τιμαλφεστάτην ἐθνικὴν Παρακαταθήκην πρὸς φύλαξιν καὶ διατήρησιν.

Ἱερουσαλήμ καὶ Ἀθήναι, Γολγοθᾶς καὶ Ἀκρόπολις, εἶναι οἱ δύο τηλαυγεῖς φάροι, οἵτινες διὰ τοῦ ἐκπεμπομένου ἐξ αὐτῶν φωτὸς τῆς γνώσεως καὶ φωτὸς τῆς ὑψίστης ἀληθείας φωτίζουνσι καὶ θερμαίνουνσι τὸ πνευματικὸν στερέωμα συμπάσης τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητος καὶ ἀκτινοβολοῦσι καὶ πέραν αὐτῆς, πρὸς τοὺς δύο δὲ τούτους φάρους ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ ὄμματα αὐτῶν δέον, ἵνα ὦσιν ἐστραμμένα καὶ ἐξ αὐτῶν δέον, ἵνα ἐμπνέωνται, καθοδηγῶνται καὶ κατευθύνωνται πρὸς τὴν ὁδὸν τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν παραδόσεων καὶ τῶν πεπωμένων τῆς ἡμετέρας φυλῆς.

Ἡμεῖς συνεπῶς πρὸς ὅσα διευτυπώσαμεν ἐν τοῖς εἰρηρικοῖς ἡμῶν Γράμμασιν ἐσπεύσαμεν ἐνταῦθα πιστεύοντες, ὅτι οὕτω συντελοῦμεν εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς Ἐκκλησίας ἐνότητος καὶ τὴν «τήρησιν τῆς ἐνότητος τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τελειότητος» (Ἐφεσ. 4,3. Κολ. 3,14) καὶ ὅτι διὰ τῆς τακτικῆς ἐπικοινωνίας καὶ προσωπικῆς ἐπαφῆς τῶν Προκαθημένων τῶν Ἀποστολικῶν καὶ Πατριαρχικῶν Θρόνων τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Μητροῦς Ἐκκλησίας μέγα προσκομίζεται αὐτῇ ἠθικὸν ὄφελος καὶ ἐνισχύεται ἡ θέσις καὶ τὸ σπονδαῖον μέρος, ὅπερ κέκληται, ἵνα διαδραματίσῃ ἐν τε τῷ πνευματικῷ καὶ τῷ κοινωνικῷ πεδίῳ ὑπὸ τὰς σημερινὰς μάλιστα δυσκόλους περιστάσεις, καθ' ἃς παλαίει ἡ ὕλη πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος περιδινεῖται εἰς κωκεῶνα διαφορῶν ξένων θεωριῶν καὶ διδασκαλιῶν.

Ἐδλογοῦμεν τὸ ὑπερόμνητον Ὄνομα τοῦ Ὑψίστου, Ὅστις ἠξίωσεν ἡμᾶς σήμερον, ἵνα μετὰ τῆς ἡμετέρας συνοδείας εὐρεθῶμεν ἐν τῷ Ἁγίῳ Οἴκῳ τούτῳ καὶ δοξολογήσωμεν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς Ὄνομα Αὐτοῦ καὶ εὐχηθῶμεν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας Μακαριότητος, ὑπὲρ τῶν Εὐσεβεστάτων Βασιλέων τῶν Ἑλλήνων Παύλου καὶ Φρειδερίκης καὶ τοῦ εὐσεβοῦς αὐτῶν Διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ συμπάσης τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ στρατοῦ, ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Ἀρχιερέων καὶ σύμπαντος τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας καὶ ὑπὲρ ἀγαθῆς καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ ὑπὲρ ἐνώσεως καὶ εὐσταθείας τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ταύτην στρέφομεν ἐδγνώμονα τὴν σκέψιν ἡμῶν πρὸς τὸν Γαληνότατον Βασιλέα ἡμῶν Χουσεῖν, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ὁποίου ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἐλάλησεν ἀγαθὰ ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου καὶ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ.

Εὐχαριστοῦμεν τὴν ἡμετέραν Γερασμίαν Μακαριότητα διὰ τὴν θερμὴν αὐτῆς ὑποδοχὴν καὶ τὰς ἀγαθὰς πρὸς ἡμᾶς διαθέσεις, ἃς καὶ ἄλλοτε εἰς παρωχημένους χρόνους διετρόνωσε καὶ δι' ὅσα εὐφημὰ καὶ καλὰ πρὸς ἡμᾶς σήμερον ἀπήρθυνεν.

Εὐχαριστοῦμεν τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Βογιατζῆν καὶ πάντας τοὺς Ἐντιμοτάτους διευθυντὰς καὶ ἐκπροσώπους τῶν διαφόρων Ὑπουργείων διὰ τὴν ὑποδοχὴν, ἣς παρ' αὐτῶν ἐτύχομεν.

Εὐχαριστοῦμεν ἐγκαρδίως τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς καὶ τὸ τιμιὸν Πρεσβυτέριον, τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομίας διὰ τὰς ἀποδοθείσας ἡμῖν τιμὰς καὶ τὴν τηρηθεῖσαν τάξιν, ὡς καὶ σύμπαντα τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαὸν τὸν συμμετασχόντα εἰς τὴν ὑποδοχὴν.

Μετὰ δὲ τῶν θερμῶν ἡμῶν πατρικῶν εὐχαριστιῶν μεταδίδομεν δαφιλεῖς πᾶσιν Ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ εὐσεβεῖ Ἑλληνικῷ λαῷ τὰς ἐκ τῶν Παναγίων Σκηνωμάτων Σιῶν τῆς Ἁγίας εὐλογίας καὶ εὐχὰς τῆς Ἀγιωτάτης Μητροῦς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀπονέμομεν πᾶσιν ὑμῖν τὰς διαπύρους πατρικὰς ἡμῶν εὐχὰς.

Ἡ δὲ χάρις τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ θεάρεστον».

Ο " ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,, ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1960

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀφιερωμένος
εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκογένειαν.

Περιέχει, ἐκτὸς τῆς συνήθους ἡμερολογιακῆς ὕλης, καὶ καθημερινὰ καθοδηγητικὰ σημειώματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, εἰς τὰ καθήκοντα τῶν συγκροτούτων αὐτῆν, ὡς καὶ εἰς τὴν πρέπουσαν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν. Συνοδεύεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ χρυσοποικίλου πλαισίου, κοσμουμένου διὰ βυζαντινῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου.

ΤΙΜΑΤΑΙ (μετὰ πλαισίου) δρχ. 10.

Εἰς ὁμαδικὰ παραγγελίας Ἐνοριῶν παρέχεται ἔκπτωσης 20 %.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Γ'.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης καὶ ἡ
ἐξαγγελθεῖσα νέα «Οἰκουμενικὴ»
Σύνοδος αὐτῆς.

Ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐκκλησιολογίας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου προσλαμβάνει ὅλως ἰδιάζουσαν καὶ ἐπίκαιρον σημασίαν ἡ κατωτέρω διδασκαλία αὐτοῦ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης καὶ τοῦ διεκδικουμένου ὑπ' αὐτῆς πρωτείου ἐξουσίας ἐπὶ συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ νέου Πάπα Ρώμης Ἰωάννου ΚΓ' ἐξαγγελθεῖσαν σύγκλησιν τῆς οὕτω λεγομένης νέας «Οἰκουμενικῆς» Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Καὶ εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον σημαντικώτερα καὶ τοῦτ' αὐτὸ ὑποχρεωτικὴ ἢ ἐπὶ τοῦ προκειμένου διδασκαλία τοῦ μεγάλου Πατρὸς καὶ Θεολόγου Γρηγορίου, καθ' ὅσον γενικῶς ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ὡς κανὼν τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ διδασκαλίας αὐτῆς. «Manifestum namque indicium est non esse rectae fidei omnem qui in fide Gregorio non concordat»¹. Θεωροῦμεν περιττὸν ν' ἀναπτύξωμεν ἐκ προοιμίου τὴν γνωστὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης περὶ τοῦ παπικοῦ πρωτείου ἐξουσίας, ἥτις δυστυχῶς ἐνόθευσε τὴν Ἐκκλησιολογίαν καὶ ἀνέτρεψε τὸ Πολίτευμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ἤγαγεν εἰς τὴν θλιβερὰν διαίρεσιν τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ δὲ ἀναμφιβόλως καὶ νῦν τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον τῆς συγκλήσεως καὶ ἐπιτυχίας ἀληθοῦς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν προηγηθεισῶν ἐπτὰ ἀρχαίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

I.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν λοιπὸν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς μοναρχικὰς ἀξιώσεις τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδεμία τοπικὴ Ἐκκλησία καὶ οὐδεὶς ἐπίσκοπος ἢ πατριάρχης ἢ πάπας ἤσκει ἀνωτέραν ἢ ἴσην πρὸς τὴν ὑπάτην τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐξουσίαν ἐν αὐτῇ ἢ κατεῖχε πρωτεῖον ἐξουσίας ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων καὶ ἐπὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ἀκριβῶς καὶ μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων οὐδεὶς κατεῖχε πρωτεῖον ἐξουσίας ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὐδεὶς ἦτο ἀρχηγὸς καὶ κυβερνήτης τῆς ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας ἢ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' ἐβασίλευεν ἰσότης καὶ «εὐκοσμία καὶ τάξις» μεταξὺ αὐτῶν, καὶ πάντες ἦσαν «ὑψηλοὶ καὶ τῆς ἐκλογῆς

ἀξιοι». Ἡ ἰσότης δὲ αὐτὴ καὶ τάξις καὶ εὐκοσμία καὶ ἀνταπόκρισις εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ θεῖαν κλῆσιν, αἱ βασιλεύουσαι μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων, ἐβασίλευον καὶ μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων τῆς ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ μεταξὺ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῆς, τῆς ἰδέας περὶ πρωτείου ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης οὐσης ἀγνώστου εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀρχαίους Πατέρας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μόνον ὡς κατασκευάσματος μεταγενεστέρου τῆς Ρώμης δυναμένης νὰ χαρακτηρισθῇ. Ἐντεῦθεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς χαρακτηρίζει τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων ὡς σχέσεις ἰσότητος καὶ «εὐταξίας καὶ μετριότητος», ἀποκλείων ἀπ' αὐτῶν τὴν «φιλαρχίαν» καὶ τὸ μοναρχικὸν πρωτεῖον, ὑφ' ὧν ἐνόησαν βραδύτερον οἱ ἐπίσκοποι Ρώμης. Οὕτω «τὸ μὲν Πέτρος ἐρωτᾷ, τὸ δὲ Φίλιππος, τὸ δὲ Ἰούδας, τὸ δὲ Θωμᾶς, τὸ δὲ ἄλλος τις, καὶ οὐδὲ τὸ αὐτὸ πάντες, οὐδὲ τὰ πάντα εἰς, ἀλλ' ἕκαστος ἐν μέρει καὶ καθ' ἓν. βούλεται τι Φίλιππος εἰπεῖν, καὶ οὐ θαρρεῖ μόνος, ἀλλὰ καὶ Ἀνδρέαν προσλαμβάνει· χρῆξαι τυθέσθαι τι Πέτρος, καὶ Ἰωάννην προβάλλεται διὰ νεύματος. Ποῦ τὸ αὐστηρὸν ἐνταῦθα, ποῦ δὲ τὸ φίλαρχον; Πῶς ἂν μᾶλλον ἐδειξαν ὄντες μαθηταὶ Χριστοῦ, τοῦ πράου καὶ ταπεινοῦ τὴν καρδίαν, καὶ δούλου δι' ἡμᾶς τοῦ αὐτοῦ δούλους, καὶ πᾶσαν τῷ Πατρὶ τὴν δόξαν ἐν πᾶσιν ἀναπέμποντος, ἵν' ἡμῖν δῶ τύπον εὐταξίας καὶ μετριότητος;»².

Κατὰ ταῦτα ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς καὶ οἱ σύγχρονοί του οὐδὲν πρωτεῖον τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου γνωρίζουσιν, ὅπερ μεταγενεστέρως ἐπενόησαν οἱ Αἰτινοὶ διὰ νὰ τὸ κληροδοτήσωσιν εἰς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ρώμης. Ἀντιθέτως μνημονεύει μόνον τῶν ὑπὸ τῆς Κ. Διαθήκης ἀναφερομένων τριῶν Ἀποστόλων, ὡς διακρινομένων τῶν ἄλλων ἢ «πρὸ τῶν ἄλλων ὄντων καὶ ἀριθμουμένων», ἥτοι τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἰακώβου. «Ὅραξ τῶν Χριστοῦ μαθητῶν, πάντων ὄντων ὑψηλῶν καὶ τῆς ἐκλογῆς ἀξίων, ὁ μὲν πέτρα καλεῖται καὶ τοὺς θεμελίους τῆς Ἐκκλησίας πιστεύεται, ὁ δὲ ἀγαπᾶται πλέον καὶ ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ ἀναπαύεται, καὶ φέρουσιν οἱ λοιποὶ τὴν προτίμησιν. Ἀναβῆναι δὲ εἰς τὸ ὄρος δεῆσαι, ἵνα τῇ μορφῇ λάμψῃ καὶ τὴν θεότητα παραδείξῃ καὶ γυμνώσῃ τὸν ἐν σαρκὶ κρυπτόμενον, τίνες συναναβαίνουσιν; Πέτρος καὶ Ἰακώβος καὶ Ἰωάννης, οἱ πρὸ τῶν ἄλλων καὶ ὄντες καὶ ἀριθμούμενοι. Παρεῖναι δὲ ἀγωνιῶντι καὶ ἀναχωροῦντι μικρὸν πρὸ τοῦ πάθους καὶ εὐχομένῳ, τίνες; οἱ αὐτοὶ πάλιν»³.

Εἰδικώτερον τὸν Ἀπόστολον Πέτρον καλεῖ ἀλαχοῦ «τιμιώτατον τῶν μαθητῶν»⁴ καὶ «θερμότερον τῶν ἄλλων εἰς ἐπίγνωσιν Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦτο μακα-

1. Ρουφίνου, Orationum G-i N-i IX interpretatio, praef. C. S. E. L. 46,5. Πρβλ. καὶ O. Bardenhewer, Geschichte der altkirchlichen Literatur, Freiburg 1923, III, 163: «Auffalend früh haben Orient und Okzident die Lehre Gregors gewissermassen als Norm des Glaubens anerkannt».

2. Λόγ. 32,18. Migne P.G. 36,196.

3. Λόγ. 32,18, αὐτόθι σ. 193.

4. Λόγ. 19,13. Migne P.G. 35,1060.

ριζόμενον»⁵ και «μαθητῶν ἄκρον», ἐπειδὴ ἦτο «ζήλου πλέως»⁶, εἰς αὐτὸν δὲ ἐδόθη ἡ Ἰουδαία πρὸς εὐαγγελισμόν, ὡς εἰς τὸν Λουκᾶν ἢ Ἀγαθα, εἰς τὸν Ἀνδρέαν ἢ Ἡπειρος, εἰς τὸν Ἰωάννην ἢ Ἐφεσος, εἰς τὸν Θωμᾶν ἢ Ἰνδική, εἰς τὸν Μᾶρκον ἢ Ἰταλία και εἰς τὸν Παῦλον «τὰ ἔθνη»⁷. Οὐχ ἤττον ἦσαν «οἱ Ἀπόστολοι ξένοι τῶν πολλῶν ἐθνῶν τε και πόλεων, εἰς ἃς ἐμερίσθησαν, ἵνα πανταχοῦ δράμῃ τὸ Εὐαγγέλιον»⁸, και ἐπομένως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ὁ Πέτρος ἐπίσκοπος μιᾶς μόνον πόλεως, δηλ. τῆς πόλεως Ῥώμης, και νὰ κληροδοτήσῃ δικαιώματα διαδοχῆς του εἰς τοὺς μετέπειτα ἐπισκόπους Ῥώμης, ὡς ἰσχυρίζονται οἱ Λατῖνοι, ὧν ἐπ' ἴσης ἀσύστατοι και κατακριτέοι εἶναι και οἱ ἰσχυρισμοὶ και αἱ ἐκφράσεις: «primatus Petri», «Ecclesia Petri», «ubi Petrus, ibi Ecclesia» κ.τ.λ.

Ἄλλ' ἐξ Ἰσου πρὸς τὸν Πέτρον τιμᾷ ὁ ἅγιος Γρηγόριος και τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Πέτρου και τοῦ Παύλου ὡς περὶ «τῶν μεγάλων Χριστοῦ μαθητῶν και μετὰ τῆς ἐν λόγῳ και ἔργῳ κυβερνήσεως εὐληφῶτων τὸ χάρισμα και πᾶσι πάντα γινομένων ἵνα τοὺς πάντας κερδήσωσιν»⁹. «Θεὸν τιμᾷ «τὴν Παύλου και Πέτρου συμφωνίαν, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον διελόμενοι, τοὺς πτωχοὺς κοινωνοὺς ἐποίησαντο»¹⁰, τέλος δὲ παραδέχεται ὅτι ἀμφότεροι ἐμαρτύρησαν ἐν Ῥώμῃ, Παῦλος και Πέτρος νικηφόροι»¹¹. «Ὡστε μετὰ τῆν ἀνωτέρω συναριθμῆσιν ἐν ἰσότητι τοῦ Πέτρου μετὰ τοῦ Ἰωάννου και τοῦ Ἰακώβου, ἐναυῦθα συναριθμεῖται οὗτος ἐπ' ἴσης ἐν ἰσότητι και μετὰ τοῦ Παύλου, χωρὶς νὰ ἀναγνωρίζηται αὐτῷ ὑπεροχὴ τις ἢ πρωτεῖον ἢ νὰ ἀπονέμηται αὐτῷ ἰδιαιτέρα τις ἢ μεγαλυτέρα τιμὴ ἐκ μέρους τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, ὅστις ῥητῶς γράφει: «Καίτοι και Πέτρον τιμῶ, ἀλλ' οὐκ ἀκούω Πετριανός» και Παῦλον, Παυλιανός δὲ οὐκ ἤκουσα» οὐ δέχομαι παρ' ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι, παρὰ Θεοῦ γεγονώς»¹².

Τούναντιόν ὁ ἅγιος Γρηγόριος φαίνεται, ἐκ πρώτης ὄψεως, ὑψῶν τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὑπεράνω τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐν Λόγῳ 2,52 ἐξ.¹³, ἐγκωμιάζων και ἐξυμῶν αὐτὸν ὡς ἀπόστολον και κήρυκα τῶν ἐθνῶν και Ἰουδαίων προστάτην, ὡς ἔχοντα τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς πρῶτον ἀπὸ Χριστοῦ, ὡς μέσον Θεοῦ και ἀνθρώπων ἰστάμενον, ὑπὲρ τῶν μὲν ἀγωνιζόμενον, τῷ δὲ προσάγοντα και οἰκειοῦντα λαὸν περιούσιον, ἢ ὡς ζῶντα οὐχὶ ἑαυτῷ Χριστῷ δὲ και τῷ κηρύγματι, και κόσμον ἑαυτῷ σταυρώσαντα και σταυρωθέντα κόσμῳ και τοῖς ὀρωμένοις, πάντα ἡγούμενον μικρὰ και τῆς ἐπιθυμίας ἐλάττονα, και ἀπὸ Ἱερουσαλήμ και κύκλω

μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πληρώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον, και ἐπὶ τὸν τρίτον οὐρανὸν φθάσῃ δι' ἀρπαγῆς, και τοῦ παραδείσου γένηται θεατῆς, και τῶν ἀρρήτων ἡμῶν ρημάτων ἀκροατῆς» κ.λ.π. Ἐννοεῖται, ὅτι, παρὰ πάντα ταῦτα, τὰ ἀπαντῶντα εἰς πανηγυρικοὺς λόγους τῶν ἁγίων Πατέρων ὑπερβολικὰ ἐγκώμια εἰς τοὺς Ἀποστόλους, εἴρηνται ῥητορικῆ ἀδεία και πρὸς σκοποὺς ἐποικοδομητικούς, ἐνῶ ἐν τῇ πραγματικότητι πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἴσοι, και ὡς ἴσοι ἐθεωροῦντο και ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ και τῶν ἄλλων ἀρχαίων Πατέρων.

Ὡς συμπέρασμα τῶν εἰρημένων δύναται νὰ συναχθῆ τοῦτο, ὅτι ὁ ἅγιος Γρηγόριος οὐδὲν γνωρίζει περὶ ὑπεροχῆς ἢ πρωτεῖου ἐξουσίας τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων και ἐπὶ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς και περὶ μεταδόσεως αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ῥώμης, ὡς δῆθεν διαδόχους τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὅστις κατ' ἀλήθειαν δὲν ἀπεδείχθη ἐπιστημονικῶς ὅτι ἔσχεν ἄμεσον και πραγματικὴν σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἵδρυσιν ἐν Ῥώμῃ τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας και τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῆς, ἀλλὰ βραδύτερον περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του ἤλθε και ἐμαρτύρησεν ὄντως ἐν Ῥώμῃ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, οὐδὲως ἐπισκοπεύσας ἐν αὐτῇ. Συνεπῶς οὐδὲν πρωτεῖον ἐκληροδότησεν εἰς τοὺς ἐπισκόπους Ῥώμης, ὅπως ἀκριβῶς και οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι οὐδὲν ἰδιαιτερον προνόμιον ἐκληροδότησαν εἰς τοὺς ἐπισκόπους τῶν διαφόρων πόλεων, ἐν αἷς ἐκήρυξαν και ἐμαρτύρησαν, ἐξαιρέσει βεβαίως τῆς εἰς πάντας γενικῶς τοὺς ἐπισκόπους χορηγηθείσης ἐξ Ἰσου ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας, ἥτις ἦτο και εἶναι μεταδοτή, χορηγηθεῖσα τὸ πρῶτον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὑπὸ τοῦ θείου Δομήτορος τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα περὶ τοῦ Πέτρου και τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης κατέληξε και ὁ E. Michaud: «donc pas un mot sur la prétendue autorité de Pierre; Paul est son égal. Quant à l' évêque de Rome comme successeur de Pierre dans le gouvernement général de l' Église, il n' en est nulle part question. Grégoire n' en a pas l' idée»¹⁴.

Πράγματι ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος οὐδαμῶς θεωρεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ὡς κεφαλὴν τῆς ὅλης ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας και ὡς κεκτημένην κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ὡς δῆθεν κληρονομήσασαν τὸ πρωτεῖον και τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρίγκιπος τῶν Ἀποστόλων ἐπὶ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, ὡς ἰσχυρίζονται οἱ Λατῖνοι θεολόγοι, ἢ ὡς μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς φαίνεται ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον πράττων τοῦτο διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Καισαρείας, «τὴν ἄσειστον και ἀνεπηρέαστον τῶν Ἐκκλησιῶν μητέρα»¹⁵, «ἢ μήτηρ σχεδὸν ἀπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἦν τε ἀπ' ἀρχῆς και νῦν ἐστὶ και νομιζέται, και πρὸς ἣν τὸ κοινὸν βλέπει ὡς κέντρῳ κύκλος περιγραφόμενος διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν ἄνωθεν πᾶσι κεκρηγμένην»¹⁶. Αὐτονόητον ὅμως ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐγκωμίου τού-

5. Λόγ. 28,20. Migne P.G. 36,52.

6. Ἐπη ΙΒ', εἰς ἑαυτὸν και περὶ ἐπισκόπων, στίχ. 222-223. Migne P.G. 37,1182.

7. Λόγ. 33,11. Migne P.G. 36,228.

8. Αὐτόθι.

9. Λόγ. 2,51. Migne P.G. 35,461.

10. Λόγ. 14,39, αὐτόθι σ. 909.

11. Ἐπη ΙΔ', εἰς ἑαυτὸν και πρὸς τοὺς φθονοῦντας, στίχ. 64. Migne P.G. 37,1250.

12. Λόγ. 37,17. Migne P.G. 36,301.

13. Migne P.G. 35,461 ἐξ.

14. E. Michaud, *Ecclesiologie de St. Grégoire de Nazianze*, ἐν «Revue internationale de Théologie» 12 (1904) 570.

15. Λόγ. 43,47. Migne P.G. 36,557.

16. Ἐπιστολὴ 41, «πρὸς τοὺς ἐν Καισαρείᾳ», Migne P.G. 37,85. Πρβλ. και Λόγ. 43,25. P.G. 36,532.

του οὐδὲν προνόμιον ἢ πρωτεῖον τῆς Ἐκκλησίας Καισαρείας δύναται νὰ στηριχθῆ, ὡς ἐπραξάν οἱ Λατῖνοι προκειμένου περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης καὶ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς. Διότι, ὡς παρετηρήσαμεν, τὰ ἐγκώμια καὶ ἡ ὑπερβολικὴ γλῶσσα ἤτο τι σύνηθες κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ ἀπαντῶνται συχνάκις εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐκκλησιαστικούς Πατέρας, ἐπιτερούμενα ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς ποιήσεως, ἰδίως εἰς τὸν κατ' ἐξοχὴν ῥήτορα καὶ ποιητὴν Γρηγόριον¹⁷. Ἐντεῦθεν οὗτος ὁμοίᾳ ἐγκώμια ἔχει ἀφιερῶσει ἀδιακρίτως, μετὰ τὴν Καισαρείαν, καὶ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς καὶ εἰς τὴν παλαιὰν καὶ τὴν νέαν Ρώμην, ὡς φαίνεται ἐν τοῖς ἐπομένοις. Οὕτως ἐγκωμιάζει τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὸν ἐπίσκοπον αὐτῆς Μ. Ἀθανάσιον ἐν τῷ 25 Λόγῳ του καὶ ἀλλαχοῦ¹⁸, τὸν Μ. Βασίλειον καὶ τὴν Καισαρείαν ἐν τῷ 43 Λόγῳ του¹⁹ καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ πολλοὺς ἄλλους. Προφανῶς δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ἡμῖν νὰ ἐξάγωμεν ἐκ τοιούτων ἐγκωμίων συμπεράσματα περὶ πρωτείων καὶ προνομίων τῶν Ἐκκλησιῶν διαφόρων πόλεων, ὡς δυστυχῶς πράττουσιν οἱ ῥωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, θηρεύοντες καὶ ἀπομονοῦντες ἐγκωμιαστικά φρασιδία καὶ λεξίδια τῶν ἱερῶν Πατέρων καὶ εἶτα παρερμηνεύοντες ποικιλοτρόπως αὐτὰ πρὸς στήριξιν τοῦ παπικοῦ πρωτείου²⁰. Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς πράττουσι καὶ ἐν προκειμένῳ, μὴ ἀνευρίσκοντες δῆλα δὴ σαφῆ ὑπὲρ τοῦ παπικοῦ πρωτείου χωρία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἀπομονοῦσι καὶ διαφοροτρόπως παρερμηνεύουσι δύο φράσεις αὐτοῦ, τὰς μόνας ἀπαντώσας ἐν τῷ ὄλῳ συγγραφικῷ ἔργῳ τοῦ ἱεροῦ Πατρός, ἤτοι τὴν ἄλλην ἔννοιαν ἔχουσαν φράσιν: «πίστεως πλοῦς ἀκυβέρνητος», καὶ τὴν ἐν τῷ εὐθύς ἐπομένῳ χωρίῳ φράσιν: «τὴν πρόεδρον τῶν ὄλων, ὄλην σέβουσας τὴν Θεοῦ συμφωνίαν».

Πράγματι ὁ ἅγιος Γρηγόριος γράφει εἰς τὰ Ἔπη του, ὅτι, καίτοι ἡ φύσις δὲν ἔδωκε δύο ἡλίους, ἐν τούτοις ἔχομεν δύο Ρώμας, αἵτινες ὡς λαμπτήρες προλάμπουσι τῆς ὄλης οἰκουμένης. Ἐκ τούτων ἡ μὲν νέα Ρώμη (προλάμπει ἡλίῳ), δηλ. τῆς Ἀνατολῆς, ἡ δὲ παλαιὰ Ρώμη προλάμπει (ἐσπέρας),

17. Καὶ ὁ Ο. Bardenhewer, μν. ξ. III, 162, θεωρεῖ τὸν ἅγιον Γρηγόριον «sehr zu Überschwenglichkeiten neigen».

18. Π.χ. τὸν Μ. Ἀθανάσιον καλεῖ «ἀγιώτατον τῆς οἰκουμένης ὀφθαλμὸν καὶ ἀρχιερέα τῶν ἱερέων, τὸν τῆς σῆς (ὀρθοδόξου) ὁμολογίας καθηγητὴν, καὶ διδάσκαλον τοῖς ἑαυτοῦ περὶ τῆς εὐσεβείας ἀγῶσι, τὴν μεγάλην φωνὴν, τὸ τῆς πίστεως ἔρεισμα, τὸν δευτέρου Χριστοῦ λύχνον καὶ πρόδρομον» (Λόγ. 25,11. P.G. 35,1213). Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι γενόμενος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας «τὴν τοῦ λαοῦ προεδρίαν πιστεύεται, ταῦτὸν δὲ εἰπεῖν, τῆς οἰκουμένης πάσης ἐπιστάσιον», οὕτως ὥστε «ἡγέρθη κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἤδη κειμένοις καὶ λίθος ἀκρογωνιαίος, συνδέων ἑαυτῷ καὶ ἀλλήλοις ἡμᾶς...» (Λόγ. 21,7, αὐτόθι σ. 1088/9). Οὐδὲν τοιοῦτον ἐγκώμιον περὶ τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης!

19. Migne P.G. 36,493 ἐξ.

20. Τὸ αὐτὸ ἐκ συστήματος πράττουσιν οἱ ῥωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, ἐρευνῶντες τὴν διδασκαλίαν καὶ ἄλλων Πατέρων, ὡς π.χ. τοῦ Μ. Βασιλείου, περὶ οὗ βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, Ἡ Ἐκκλησιολογία τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἀθήναι 1958, σ. 34 ἐξ., τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, περὶ οὗ βλέπ. Κ. Μοῦρατίδου, Ἡ οὐσία καὶ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν διδασκαλίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀθήναι 1958, σ. 224 ἐξ. κ.ο.κ.

δηλ. τῆς Δύσεως. Ἄλλ' ἀμφότερα εἶναι ἴσαι πρὸς ἀλλήλας, ὥστε «κάλλει κάλλος ἀντανίσχειν συζύγως»²¹.

«Δύο μὲν οὐ δέδωκεν ἡλίους φύσις, δισσὰς δὲ Ρώμας, τῆς ὄλης οἰκουμένης λαμπτήρας, ἀρχαῖον τε καὶ νέον κράτος, τόσον διαφέροντας ἀλλήλων, ὅσον τὴν μὲν προλάμπειν ἡλίου, τὴν δ' ἐσπέρας, κάλλει δὲ κάλλος ἀντανίσχειν συζύγως»²².

Καὶ τῆς μὲν νέας Ρώμης ἡ πίστις ἤτο ἀπ' ἀρχῆς ὀρθόδοξος καὶ «ὀρθόπους», ἀλλ' ἀπ' οὗτου ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπεμψεν εἰς αὐτὴν τὸν Ἄρειον, «τὸ βδέλυγμα ἐρημίας», περιέπεσεν αὐτῇ («ἐν βυθοῖς» τῆς ἀρειανικῆς αἵρέσεως, ἕως οὗ πάλιν «νῦν ἐστὶν εὐδρομος»), ἐπανευρούσα τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς, ἐννοεῖται χάρις καὶ εἰς τὸ κήρυγμα καὶ τοὺς μόχθους καὶ τὸ ὄλον ἀντιαιρετικὸν ἔργον τοῦ μεγάλου Θεολόγου Γρηγορίου, τοῦ ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ θεολογικῶν λόγων τοῦ ἐπονομασθέντος δικαίου «Θεολόγου». Τῆς δὲ παλαιᾶς Ρώμης ἡ πίστις ἤτο καὶ εἶναι ὀρθόδοξος, ὡς δέον νὰ εἶναι ἡ πίστις τῆς προέδρου τῶν ὄλων πόλεως, τῆς σεβομένης τὴν «ὄλην τοῦ Θεοῦ συμφωνίαν»:

«Τούτων δὲ πίστις, ἡ μὲν ἦν ἐκ πλειονος καὶ νῦν ἔτ' ἐστὶν εὐδρομος τὴν ἐσπέραν πᾶσαν δέουσα τῷ σωτηρίῳ λόγῳ, καθὼς δίκαιον τὴν πρόεδρον τῶν ὄλων, ὄλην σέβουσας τὴν Θεοῦ συμφωνίαν· ἡ δ' ἦν τὸ πρόσθεν ὀρθόπους, νῦν δ' οὐκέτι, (ταύτην λέγω δὴ τὴν ἐμὴν, εἶτ' οὐκ ἐμὴν), ἀλλ' ἐν βυθοῖς ἔκειτο τῆς ἀπωλείας, ἐξ οὗ τὸ κοῦφον ἄστου καὶ πλήρης κακῶν πάντων Ἀλεξάνδρεια, θερμότης ἄνους, ἐπεμψ' Ἄρειον, τὸ βδέλυγμ' ἐρημίας... Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, πολλῶν καλούντων ποιμένων καὶ θερμμάτων, λαοῦ βοηθοῦς καὶ λόγου συλλήπτορας, ὡς ἂν καταψύξαιμεν εὐσεβεῖ ροῇ ψυχὰς ἀνύδρους καὶ χλοαζούσας ἔτι, τροφῆ τ' ἐλαίου συγκραθῆ λύχνῳ τὸ φῶς...»²³.

Πέραν λοιπὸν τοῦ τυπικοῦ τούτου ἐγκωμίου πρὸς τὴν παλαιὰν Ρώμην καὶ τὴν πίστιν αὐτῆς, οὖσαν «εὐδρομον» λόγῳ τῆς μὴ ἐμφανίσεως ἐν τῇ Δύσει τῶν μεγάλων αἵρέσεων τῆς Ἀνατολῆς, —ἐγκωμίου συνήθους ἐν τῇ Πατερικῇ φιλολογίᾳ καὶ χρησιμοποιοῦθέντος ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου καὶ διὰ τὴν Καισαρείαν, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὡς εἶδομεν, —οὐδεμίαν ἄλλην ὑπεροχὴν ἢ ἐξουσίαν ἐπιπάσης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὴν ὁ ἱερός Πατήρ. «Grégoire ne parle nullement d' une autorité divine et infaillible de l'Église de Rome... ne connaît aucune papauté autoritaire, pas plus en Occident qu' en Orient»²⁴.

21. «Toutes deux sont égales, parce que la beauté égale la beauté» (E. Michaud, ἐνθ' ἄν. σ. 571).

22. Ἔπη ΙΑ', περὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον, στίχ. 562-567. Migne P.G. 37,1068.

23. Αὐτόθι, στίχ. 568-600, σ. 1068/70. Περὶ καὶ Κουδωνίων Ἀγαθαγγέλου, τὰ ἱστορικὰ ἔπη Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ἀθήναι 1955, σ. 20 ἐξ.

24. E. Michaud, ἐνθ' ἄν., σ. 571,573. Ὅλας ἀντιθέτως οἱ ῥωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, ἐν τῇ προσπάθειᾳ

'Αντιθέτως θά ἠδύνατο νά παρατηρηθῆ, ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἀντίληψις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου περὶ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας 'Ρώμης δὲν εἶναι διάφορος τοῦ περιεχομένου τοῦ τρίτου κανόνος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἰς τὴν συντάξιν τοῦ ὁποίου ἔν τιμι μέτρῳ δὲν ἀποκλείεται νά συνέβαλε κατὰ τινα τρόπον, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, καὶ ὁ ἡμέτερος Πατὴρ, ὡς τε πρόεδρος τῆς Συνόδου ἐπὶ τι διάστημα, ὡς τε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὡς εἰς ἓκ τῶν μεγαλυτέρων ζώντων ὀρθοδόξων θεολόγων καὶ Πατέρων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσῳ, ὡς γράφει ὁ ἴδιος Φωτῖω ἐπιστέλλων, «καὶ τῇ παρουσίᾳ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας ἴσως ὀλίγην μοῖραν συνεισηγάκαμεν, ἕως ἤμεν ἔτι ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τοῦ καιροῦ προεπιστήρικεμεν»²⁵. Τῷ ὄντι δὲ διὰ τοῦ 3 κανόνος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς μάλιστα συμπληρώθη βραδύτερον ὑπὸ τοῦ 28 κανόνου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου²⁶, «ὁ 'Ρώμης περιορίζετο εἰς τὴν Δύσιν, ἡ δὲ Ἀνατολὴ ἀφίνετο εἰς τὴν ἐκκλησια-

των ὅπως στηρίζουσι τὸ πρωτεῖον τῆς 'Ρώμης ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ φράσεως: «ὅλην σέβουσιν τὴν Θεοῦ συμφωνίαν», διαφοροτρόπως ἕκαστος ἐρμηνεύει αὐτήν. Οὕτως ὁ μὲν P. Batiffol, Cathedra Petri, Études d' Histoire ancienne de l' Église, Paris 1938, σ. 71, μεταφράζει: «qui garde en tout la concorde de Dieu». Ὁ δὲ P. Gallay, Grégoire de Nazianze, Poèmes et lettres, choisis et traduits, Lyon 1941, σ. 53, μεταφράζει: «qui sauvegarde une harmonie parfaite dans le Dieu qu' elle adore». Περισσότερον ἀπομακρύνεται τοῦ πραγματικῆς νοήματος ὁ J. Plagnieux, μν. ἔ. σ. 408, ὑποσημ. 2, ὅστις διορθῶν τοὺς προηγουμένους καὶ ἀντικαθιστῶν αὐθαίρετως τὴν λέξιν «ὅλην» διὰ τῆς λέξεως «ὅλων», ἐρμηνεύει οὕτως: «Elle (Rome) veille religieusement à l' accord de tous les croyants (sauvegardant l' intégrité de leur foi) en Dieu (!), ἐν συνεχείᾳ δὲ παράγεται εἰς διαφόρους ὑποκειμενικὰς σκέψεις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ξένας πρὸς τὴν πραγματικὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὸς ὁ ὑμνητῆς τῆς λεγομένης «cathedra Petri» καὶ τοῦ δῆθεν κατόχου αὐτῆς ἐπισκόπου 'Ρώμης P. Batiffol ἠναγκάσθη ἐκ τῶν πραγμάτων νά ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἠγνόει (καθ' ἡμᾶς ἠγνόει παντελῶς!) τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου 'Ρώμης ὡς «une continuation de la primauté de saint Pierre», δὲν παρεδέχετο ὅτι «l' évêque de Rome était plus que le successeur de Pierre sur la cathedra, il était Pierre perpétué, investi de sa responsabilité et de son pouvoir» (!). Τὰς μεταγενεστέρως ταῦτας ἐπινοήσεις τῆς 'Ρώμης, τὰς ἀγνώστους εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχαιότητα, δὲν ἦτο δυνατόν παρά τὴν ἀγνοῖα τελείως ἢ ὀρθόδοξος Ἀνατολή. «L' Orient n' a jamais compris cette perpétuité; Saint Basile l' ignore, autant saint Grégoire de Nazianze, autant saint Jean Chrysostome» (μν. ἔ. σ. 75). Ἐκ δὲ τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος μοναδικοῦ χωρίου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου περὶ τῆς 'Ρώμης ἐξάγεται καὶ «il' est vrai qu' Grégoire ne propose pas à l' Orient d' accepter la même sujétion que l' Occident. Grégoire est un évêque d' Orient qui croit qui' il y a deux Rome sous le ciel, deux Rome historiques et politiques, comme il y a deux empires distincts et égaux dans l' unité de la Romania», ὡς παραδέχεται ὀρθῶς καὶ ὁ Batiffol (αὐτόθι σ. 71). Κατόπιν πάντων τῶν ἀνωτέρω γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ἀφοῦ τὸσον ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ὅσον καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος (βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. σ. 30 ἔξ.) ἠγνόουν παντελῶς τὸ παπικὸν πρωτεῖον ἐξουσίας, πῶς ὁ Batiffol καὶ οἱ ὁμοφρονούντες αὐτῷ «voudrait que Grégoire de Nazianze, et aussi bien saint Basile, aient exprimé la raison apostolique de cette primauté» (αὐτόθι), ἐφ' ὅσον πάντα ταῦτα ἐτύγχανον αὐτοῖς ἀγνωστά καὶ ἀνύπαρκτα;

25. Ἐπιστολὴ 168. Migne P.G. 37,277.

26. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα, Ἀθήναι 1952, τ. I., 136 καὶ 166.

στικὴν αὐτῆς διοργάνωσιν. Τὸ 'Ρωμαϊκὸν κράτος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Θεοδοσίου (395) εἶχε διαιρεθῆ ὀριστικῶς εἰς δύο αὐτοκρατορίας, τὴν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὴν τῆς Δύσεως. Ὅπως ὑπῆρχον δύο αὐτοκρατορίαι καὶ δύο πρωτεύουσαι, ἡ 'Ρώμη καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις (ἡ «Νέα 'Ρώμη»), οὕτως ἔπρεπε νά ὑπάρχωσι καὶ δύο ἐκκλησιαστικὰ κέντρα»²⁷. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα ἀκριβῶς τοῦτο εἶδομεν ἀνωτέρω τὸν θεῖον Γρηγόριον παραδεχόμενον «δισσὰς 'Ρώμας, τῆς ὅλης οἰκουμένης λαμπτήρας, ἀρχαῖόν τε καὶ νέον κράτος», ἀμφοτέρας δὲ ἴσας πρὸς ἀλλήλας, ὥστε «κάλει κάλλος ἀντανίσχειν συζύγως». Πρὸς τούτοις δὲ καὶ πρὸς τοὺς Κωνσταντινουπολίτας ἐπ' ἐκκλησιαστικῆς ἀπευθυνόμενος ἔλεγεν: «ὕμεῖς ἡ μεγάλη πόλις, οἱ πρῶτοι μετὰ τὴν πρώτην (τὴν 'Ρώμην) εὐθέως, ἢ μὴδὲ τοῦτο παραχωροῦντες», ἐξ οὗ συνάγεται, ὅτι ἤδη τῷ 380 οἱ Κωνσταντινουπολίται καὶ πάντες οἱ Ἀνατολικοὶ οὐδενὸς εἶδους πρωτεῖον «παρεχώρουν» εἰς τὴν παλαιὰν ἢ τὴν πρόεδρον ἢ τὴν πρώτην χροникῶς 'Ρώμην²⁸.

Γενικώτερον ὁμως διαπιστοῦται, ὅτι ἰδίως ἐξ ἀφορμῆς τῶν περὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Ἀντιοχείας ἐρίδων μεταξὺ τοῦ Μελετίου, ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τοῦ Παυλίνου, ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῆς Δύσεως, τοῦ ἄλλως γνωστοῦ ὡς Μελετιανοῦ σχίσματος²⁹, ὁ ἅγιος Γρηγόριος μαρτυρεῖ περὶ τῆς ὑφισταμένης ἤδη κατὰ τὸ τέλος τοῦ Δ' αἰῶνος βαθείας διαστάσεως καὶ «τομῆς» μεταξὺ τῶν δύο τούτων μεγάλων τμημάτων τῆς Χριστιανοσύνης³⁰, ποιούμενος ἅμα τὴν σοφὴν ἐρμηνείαν τῆς «τομῆς» ταύτης, ὡς προερχομένης μᾶλλον ἐκ τῆς διαφόρου σκέψεως ἢ τοῦ «λόγου» καὶ τῆς «φιλαρχίας» αὐτῶν καὶ ἤττον ἐκ τῶν διαφορῶν «τόπων καὶ κλιμάτων»:

«Λῆξις δ' ἐφα καὶ δύσις λόγου πλέον
τομὴ νομίζεται, ἢ τόπων καὶ κλιμάτων·
τὰ μὲν γὰρ ἤνωτ', οὐκ ἄχρως, ἀλλ' οὖν μέσοις,
οἱ δ' οὐδὲν ἐστίν, ᾧ δέοντ' ἐρωγότες,
οὐκ εὐσέβειαν (τοῦτ' ἀνευρίσκει χόλος,
φεύστης ἔτοιμος), τὴν δ' ὑπὲρ θρόνων ἔριν».

Καὶ μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ὁ ἅγιος Πατὴρ, διαπιστῶν ὅτι οἱ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως (πρόεδροι καὶ λαοὺ διδάσκαλοι... οἱ πᾶσι κηρύσσοντες εἰρήνην αἰεὶ, τοσοῦτον ἐμάνησαν ἀλλήλοις πικρῶς... ὥστε, λύσση φιλαρχίας τε καὶ μοναρχίας, ἐρορῆξαν ἤδη τὴν ὅλην οἰκουμένην», ἐκφράζει τὸν ὑφ' οὗ διακατεῖχτο ἅγιον πόθον του, «εἰς ἐν συνάξειν τοὺς διεσπῶντας κακῶς», καίτοι τοῦτο ὠφείλετο μᾶλλον τοῖς ἑαυτοῦ

«ματαίους καρδίας φαντάσμασι,
(τὸ γὰρ θέλειν πρόχειρον εἰς τὴν ἐλπίδα,
καὶ πάντα ῥᾶστα τῇ ζέσει τοῦ πνεύματος,
καγῶ τις ἄλλως εἰς τὰ τοιαῦθ' ὑψίνους)·
εἰ τὸ κράτος λάβοιμι τοῦδε τοῦ θρόνου,

27. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, Ἀθήναι 1948, σ. 265.

28. Λόγ. 36,12. Migne P.G. 36,280.

29. Βλέπ. Β. Στεφανίδου, μν. ἔ. σ. 184 ἔξ.

30. Αὐτόθι σ. 186: «Τὸ Μελετιανὸν σχίσμα δεικνύει τὰς δογματικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς διαφορὰς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως».

ὡσπερ χορευτῆς ἐν μέσῳ δυοῖν χοροῦν, ἄμφοι πρὸς αὐτὸν συντιθεῖς τοὺς πλησίον, τῇ μὲν τὸν ἔνθεν, τῇ δὲ τὸν, χοροῦ νόμου, εἰς ἓν συναΐξιν τοὺς διεστῶτας κακῶς, πῶς δ' οὐ κάκιστα καὶ δακρύων πλουσίων, θρήνων τε πολλῶν καὶ σπαραγμῶν ἀξίων»³¹.

Ἄλλα καὶ ἀλλαχοῦ ὁ ἅγιος Γρηγόριος προτρέπεται τοὺς ἐπισκόπους, ὅπως «μὴ μερίζωσι καὶ κλονέωσιν Ἀνατολίην τε Δύσιν τε», προβαλλόμενοι οἱ μὲν τὸν Παῦλον, οἱ δὲ τὸν Πέτρον, οἱ δὲ τὸν Ἀπολλῶ, καὶ οὕτω διαιροῦντες τὴν χριστιανικὴν οἰκουμένην εἰς ἀντιπάλους μοίρας καὶ τμήματα, «τό τε Ἐϋφρον καὶ τὸ Ἐσπέριον, καὶ κινδυνεύειν τῆς γνώμης οὐχ ἤττον ἢ τῶν περάτων ταῦτα γενέσθαι τμήματα»³². Ὡς παράδειγμα δὲ τῶν προσπαθειῶν τοῦ θείου Γρηγορίου πρὸς διατήρησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ τῶν καθόλου συνδιαλλακτικῶν καὶ εἰρηνευτικῶν ἐπιδιώξεων αὐτοῦ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὴν πρότασιν αὐτοῦ πρὸς τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον πρὸς ἐκλογὴν ὡς διαδόχου τοῦ τελευτήσαντος Μελετίου Ἀντιοχείας τοῦ ὑπὸ τῆς Δύσεως ὑποστηριζομένου Παυλίνου, ἵνα οὕτως ἐπέλθῃ συνδιαλλαγή καὶ εἰρήνευσις μεταξύ ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν. Ὑπεστήριξε δὲ τόσον ἰσχυρῶς τὴν πρότασιν τοῦ ταύτην, ὥστε ἡ μὴ ἀποδοχὴ αὐτῆς ὑπὸ τῆς Συνόδου ὑπῆρξεν εἰς ἓκ τῶν σπουδαιοτέρων λόγων τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως³³.

II.

Αὕτη συντόμως εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἐκ «φιλαρχίας τε καὶ μοναρχίας» προκληθέντος θλιβεροῦ ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος ἢ τῆς «τομῆς» μεταξύ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Συμμερίζομενοι καὶ ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι τὸν ἐνωτικὸν πόθον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ εὐχηθῶμεν ὑπὲρ τῆς ἐπανενώσεως καὶ «εἰς ἓν συναΐξιν τῶν διεστῶτων κακῶς, πῶς δ' οὐ κάκιστα καὶ δακρύων πλουσίων καὶ θρήνων τε πολλῶν καὶ σπαραγμῶν ἀξίων». Εὐχηθῶμεν ὅπως ἡ κραυγὴ αὕτη τοῦ πόνου καὶ τοῦ ἁγίου πόθου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος τοῦ θείου Πατρὸς ἠχῆσῃ εἰς τὰ ὦτα τῶν προκαθημένων καὶ τῶν ἡγουμένων τῶν διηρημένων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πληρωμάτων αὐτῶν καὶ συγκινήσῃ τὰς καρδίας πάντων, τὸ δὲ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ Πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἰσότητος μεταξύ αὐτῶν, ἅς ἐμπνεύσῃ αὐτοῖς τὴν ἀπὸ κοινοῦ καὶ μετὰ μακρὰν προπαρασκευῆν σύγκλησιν ἁ λ η θ ο υ ς Ο ἰ κ ο υ μ ε ν ι κ ῆ ς Σ υ ν ὀ δ ο υ πρὸς συζήτησιν καὶ διευθέτησιν τῶν χωρίζουσῶν τὰς Ἐκκλησίας διαφορῶν, ἐννοεῖ-

ται κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἀρχαίων ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης Ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ τὴν σύγκλησιν τῆς ἐξαγγελθείσης μονομερῶς ὑπὸ τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Ῥώμης Ἰωάννου ΚΓ' γενικῆς Συνόδου τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Διότι φοβούμεθα, ὅτι ἡ συγκληθεῖσα νέα γενικὴ λατινικὴ Σύνοδος, ὑφ' ἧς προϋποθέσεις καὶ συνθήκας συνεκλήθη καὶ μέλλει νὰ ἐργασθῇ, οὐ μόνον δὲν θὰ δυναθῇ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ποθητὴν ἐπανενώσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τούναντιον θὰ προσθέσῃ καὶ νέα ἐμπόδια εἰς τὴν ἤδη πλήρῃ ἐμποδιῶν ἐκ τῶν παπικῶν πρωτείων καὶ ἀλαθῆτων καὶ τῶν ἄλλων λατινικῶν καινοτομιῶν ὁδὸν τῆς ἐπανενώσεως τῶν διεστῶτων. Ἄλλως τε, συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ περὶ πρωτείου καὶ ἀλαθῆτου τοῦ Πάπα, ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν τῇ Ῥωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχει ὑποβιβασθῆ εἰς ἀπλοῦν γνωμοδοτικὸν σῶμα τοῦ Πάπα, δικαιουμένου ἢ νὰ δεχθῇ ἢ νὰ ἀπορρίψῃ τὴν γνώμην αὐτῆς, ἐφ' ὅσον εἶναι ἡ ἀλάθητος κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐπομένως πᾶσα τοιαύτη ἢ τοιαύτη συνοδικὴ ἀπόφασιν περὶ ἐνώσεως στερεῖται οὐσιαστικῆς σημασίας καὶ αὐθεντίας, ἥτις αὐθεντία καὶ ἐξουσία ἔχει συγκεντρωθῆ πᾶσα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πάπα.

Οἱ ἀνωτέρω φόβοι ἡμῶν προυκλήθησαν ἤδη ἐκ τῆς ἀνευ προηγουμένης κοινῆς συνεννοήσεως καὶ συμφωνίας καὶ προεργασίας τῶν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν αἰφνιδιαστικῆς καὶ θεαματικῆς καὶ μονομεροῦς συγκλήσεως τῆς Συνόδου ὑπὸ μόνης τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπαραδέκτου ὑπὸ τῶν Ὀρθόδοξων Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησιολογίας, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἀσαφῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Βατικανοῦ, ἐξ ὧν ἀφίνετο νὰ ἐννοηθῇ ὑπὸ τῶν γνωσκόντων καλῶς τὸν Παπισμὸν καὶ τὰς ἐπιδιώξεις αὐτοῦ καὶ γενικῶς τὴν Ἐκκλησιολογίαν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐπρόκειτο οὗτος νὰ παρεκκλίνῃ καὶ ἀποστῇ οὐδὲ κατὰ κεραίαν τῆς ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων ἀκολουθουμένης ἰδίᾳ γραμμῆς καὶ τακτικῆς πρὸς καθυπόταξιν καὶ ἀφομοίωσιν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὅπως τούναντιον θὰ ἐπέδωκε διὰ τῆς Συνόδου τὴν προώθησιν τῶν ἀπωτέρων ἐπεκτατικῶν καὶ ὀλοκληρωτικῶν σχεδίων καὶ σκοπῶν αὐτοῦ διὰ τῆς προσελκύσεως εἰς τὴν μάνδραν τῆς Ῥώμης τῶν ἔξω αὐτῆς χριστιανῶν. Τοῦτο κατεφάνη σαφέστερον καὶ ἐξ ἄλλων μὲν μεταγενεστέρων ἐκδηλώσεων τοῦ Βατικανοῦ, μάλιστα δὲ ἐκ τῆς τελευταίας κατὰ τὸ τέλος παρ. Αὐγούστου δηλώσεως αὐτοῦ τοῦ Πάπα πρὸς ὁμάδα ἐπισκεπτῶν παρ' αὐτῶ, ὅτι οἱ «κεχωρισμένοι ἀδελφοί, οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὰς συσκέψεις τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ ἐν Ῥώμῃ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δύνανται ἡσυχῇ νὰ προσέλθωσιν ἢ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι πάντοτε καὶ ὁ ἰδικὸς τῶν πατρικῶν οἶκος, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ εἰς ἴδιον χρόνον ἐγκατέλειψαν συνετεία ἱστορικῶν ἐπεισοδίων, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο ἐν πάσῃ οἰκογενεῖᾳ νὰ παρουσιασθῶσιν ἐάν θελήσωσι νὰ προσέλθωσι, θὰ εἴπωμεν αὐτοῖς: «καλῶς ἤλθατε»³⁴. Καὶ ὀλίγον πρότερον, ὡς ἀνεγράφῃ καὶ ἐν τῷ Ἀθηναϊ-

31. Ἐπη ΙΑ', περὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον, στίχ. 1529 ἐξ. Migne P.G. 37,1435 ἐξ.

32. Λόγ. 42,21. Migne P.G. 36,484.

33. Πρβλ. καὶ C. Hefele, Conciliengeschichte II, 7-8. O. Bardenhewer, μν. ξ. III, 169.

34. «Neues Österreich» τῆς 31 Αὐγούστου 1959.

κῶ Τύπῳ, εἶχε δηλώσει ὁμοίως ἀπευθυνόμενος πρὸς ἡγέτας τῆς «Καθολικῆς Δράσεως»: «Θὰ ἐπιδείξωμεν τὴν Ἐκκλησίαν ἐν ὄλῳ αὐτῆς τῷ μεγαλείῳ καὶ θὰ εἴπωμεν εἰς ὅλους ἐκείνους, οἵτινες εἶναι κεχωρισμένοι ἀφ' ἡμῶν αὐτῆ, ἀδελφοί, εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία· προσέλθετε, προσέλθετε· αὐτὴ εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἐπιστροφῆς· ἐπανέλθετε, διὰ νὰ καταλάβητε τὰς θέσεις, ἅς κατεῖχον οἱ πρόγονοι ὑμῶν». Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς παπικῆς ἐγκυκλίου τῆς 2 παρ. Ἰουλίου συνάγεται, ὅτι οἱ καλούμενοι εἰς τὴν νέαν Σύνοδον μὴ ῥωμαιοκαθολικοὶ χριστιανοὶ προσκαλοῦνται, ἵνα ἀναγνωρίσωσι καὶ ἀποδεχθῶσι τὴν ῥωμαιοκαθολικὴν διδασκαλίαν ἄνευ ὄρων.

Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων τῆς Ῥώμης καταφαίνεται, ὅτι ἡ σύγκλησις τῆς λεγομένης «Οἰκουμενικῆς» Συνόδου καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι προσκλήσεις πρὸς τοὺς μὴ ῥωμαιοκαθολικοὺς χριστιανοὺς ὑποκρύπτουσι τὴν πλειστάκις κατὰ τὸ παρελθὸν διατυπωθεῖσαν ἐκ μέρους τῆς Ῥώμης ἀξίωσιν περὶ τῆς ἄνευ ὄρων ἐπιστροφῆς τῶν ἀποπλανηθέντων προβάτων εἰς τὴν μάνδραν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης, ἐνέχουσι δὲ τὴν ἐννοίαν τῆς ἐπεκτάσεως καὶ ἐπιβολῆς τοῦ παπικοῦ πρωτείου ἐξουσίας καὶ κυριαρχίας καὶ ἐπὶ τῶν ἀκεχωρισμένων ἀδελφῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, ἧτοι τῶν Προτεσταντικῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων, καὶ τῆς καθυποτάξεως αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον κυριαρχίαν τοῦ Πάπα, ἄνευ ἀπομακρύνσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν γνωστῶν λατινικῶν καινοτομιῶν καὶ τῶν παπικῶν δογμάτων καὶ κυριαρχικῶν ἀξιώσεων, ἐξ ὧν προῆλθεν ἡ ἀξιοθρήνητος διαίρεσις τῆς μιᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, δυσχερέστατον ἢ μᾶλλον ἀπίθανον καὶ ἀδύνατον φαίνεται νὰ ἀποδεχθῶσιν αἱ μακρὰν τῆς Ῥώμης χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι τὴν πρόσκλησιν αὐτῆς εἰς τὴν νέαν λατινικὴν Σύνοδον, καὶ ἐπομένως αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξελιχθῆ εἰς ὄντως «Οἰκουμενικὴν» Σύνοδον, ἀλλὰ θὰ παραμείνῃ καθαρῶς ἐνδορωμαϊκὴ ὑπόθεσις, δηλ. γενικὴ Σύνοδος τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας μὲ τινα μονόλογον περὶ «ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν», ἀπουσιαζουσῶν δὲ τῶν ἐνδιαφερομένων Ἐκκλησιῶν.

Τέλος ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων ἐγένετο ἀρκοῦντως φανερόν καὶ τοῦτο, ὅτι δηλ. καὶ ὁ νέος Πάπας οὐδόλως παρεκκλίνει ἀπὸ τῆς γραμμῆς καὶ τῆς πολιτικῆς τῶν προκατόχων του, ὡς τινες ἀρχικῶς ἤλπισαν ἐξ ἀγνοίας τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησιολογίας, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἀπὸ μακροῦ χρόνου πράττουσιν οἱ νεοεκλεγόμενοι Πάπαι, οἵτινες συνηθίζουσι νὰ ἐκδίδωσι παρομοίας ἐγκυκλίους, καλοῦντες τοὺς μὴ ῥωμαιοκαθολικοὺς χριστιανοὺς ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης, ἀφοῦ παραδεχθῶσι τὰ ἄγνωστα εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν νέα παπικὰ δόγματα καὶ πρὸ πάντων τὸ τοῦ πρωτείου καὶ τὸ τοῦ ἀλαθῆτος. Ὑπομνησχομεν τρεῖς προσκλήσεις, ἀπευθυνθείσας κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ ἀποκρουσθείσας ὑπ' αὐτῆς.

Ἡ σπουδαιότερα τούτων εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Πάπα Πίου Θ' ἀπευθυνθεῖσα τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1868 ἐγκύ-

κλιος «πρὸς πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τοὺς μὴ κοινωνοῦντας τῇ Ἀποστολικῇ ἔδρᾳ», δι' ἧς προσεκάλει εἰς τὴν λεγομένην «Οἰκουμενικὴν» Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ καὶ τοὺς Ὀρθοδόξους ἐπισκόπους. Ἀλλ' οἱ Ὀρθόδοξοι, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν τότε Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον ΣΤ', δὲν ἀπεδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν αὐτὴ περιεῖχεν, ὡς ἐδήλωσεν ὁ Πατριάρχης, «ἀρχὰς ὅλως ἀπαδούσας εἰς τὰς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», οἷον περὶ πρωτείου, ἀλαθῆτος, πρεσβείου τῆς ῥωμαϊκῆς ἔδρας «οὐκ ἀπὸ συνοδικοῦ καὶ ἀνθρωπίνου, ἀλλ' ἐκ θείου δικαίου» κ.λ.π., ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἀντικανονικῶς καὶ ἀναρμονδίως ὁ τότε Πάπας συνεκάλει τὴν Σύνοδον ἐκείνην, ὡς ἀκριβῶς συγκαλεῖ καὶ τὴν νέαν Σύνοδον ὁ νῦν Πάπας. Ὡς ἐδήλωσεν ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν ἐπισκεψαμένην αὐτὸν ὅπως ἐπιδώσῃ τὴν πρόσκλησιν παπικὴν ἀντιπροσωπεῖαν, «ἐάν ὁ τῆς Ῥώμης μακαριώτατος Πάπας ἡσπάζετο τὴν ἀποστολικὴν ἰσοτιμίαν καὶ ἰσαδελφίαν, ἔπρεπεν, ὡς ἐν ἰσοίᾳ τὴν ἀξίαν καὶ πρῶτος τῇ τῆς ἔδρας τάξει, κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον, ν' ἀπευθύνῃ γράμμα ἰδιαίτερον πρὸς ἕκαστον τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Συνόδων τῆς Ἀνατολῆς, οὐχ ἵνα ἐπιβάλλῃ ἐγκυκλίως καὶ δημοσιογραφικῶς, ὡς πάντων ἀρχῶν καὶ δεσπότης, ἀλλ' ἵνα ἐρωτήσῃ ἀδελφούς ἀδελφός, ἰσοτίμος τε καὶ ἰσοβάθμιος, εἰ συνεγκρίνουσι ποῦ καὶ πῶς καὶ ποίας ἱεραῆς Συνόδου τὴν συγκρότησιν»³⁵. Ἡ οὕτω δὲ ἀντικανονικῶς καὶ ἀναρμονδίως συγκληθεῖσα δῆθεν Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στερεεῖται τῶν χαρακτηριστῶν τῆς Οἰκουμενικῆς καὶ ἄγεται εἰς ἀποτυχίαν, ἐφ' ὅσον οὔτε ὁ Πάπας «φαίνεται παρεκκλίνων τῶν ἐαυτοῦ ἀρχῶν, οὔτε ἡμεῖς θεῖα χάριτι ἐξεκλίναμεν τῶν ἡμετέρων...οὔτε ἀναξέσαι παλαιὰς πληγὰς ἀνεχόμεθα, καὶ ἀνερθεῖσαι μίση ἐσβεσμένα διὰ συζητήσεων καὶ λογομαχιῶν, αἵτινες ἀπολήγουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ρήξεις καὶ ἀπεχθείας, ἐνῶ ἐκάτεροι σήμερον, εἴπερ ποτέ, ἔχομεν ἀνάγκην εὐαγγελικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀγάπης καὶ συμπαθείας διὰ τοὺς περιστοιχοῦντας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ πολλοὺς καὶ παντοειδεῖς κινδύνους καὶ πειρασμούς· οὔτε ἐστὶ δυνατὴ συνενόησις καὶ συνδιάλεξις συνοδική, μὴ ὑπάρχοντος κοινοῦ ὄρητηρίου τῶν αὐτῶν ἀρχῶν. Καὶ ἄλλως δέ, ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι ἐπιτυχεστάτη καὶ ἀπαθεστάτη λύσις τῶν τοιούτων ζητημάτων ἐστὶν ἡ ἱστορικὴ. Ἐπειδὴ δῆλα δὴ ὑπῆρξεν Ἐκκλησία πρὸ δέκα αἰώνων, τὰ αὐτὰ ἔχουσα δόγματα ἐν τε Ἀνατολῇ καὶ Δύσει, ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ καὶ νέᾳ Ῥώμῃ, ἀναδράμωμεν ἐκάτεροι εἰς ἐκείνην καὶ ἴδωμεν, ὅπότεροι προσέθεντο ἢ ἀφεῖλον ἐκκοπτέσθω ἢ προσθήκη, ἐάν ὑπάρχη καὶ ὅπου ὑπάρχει· προστεθεῖσθω τὸ ἀφαιρεθῆν, ἐάν ὑπάρχη καὶ ὅπου ὑπάρχει· καὶ τότε σύμπαντες ἀνεπαίσθητως εὐρεθησόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδοξίας, ὅποθεν ἡ Ῥώμη τῶν κάτω αἰώνων μακρονομένη ἐπὶ μᾶλλον ἀρέσκειται νὰ πλατύνη τὸ χάσμα διὰ νέαν ἀεὶ δογμάτων καὶ θεσπισμάτων, ἐκτρεπομένων τῆς Ἱεραῆς Παραδόσεως»³⁶.

Ἀλλὰ καὶ ἐνωρίτερον τῇ 6 Ἰανουαρίου 1848 ὁ

35. Παρὰ Ἰω. Καρμίρη, Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα, τ. Β' σ. 929.

36. Αὐτόθι, σ. 927/8.

αὐτὸς Πάπας Πίος Θ' εἶχεν ἀπευθύνει ἐν ἀρχῇ τῆς παπασύντης του (ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ νῦν Πάπας) ἐγκύκλιον «πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς», προτρέπων αὐτοὺς εἰς ἔνωσιν, ἢ μᾶλλον ὑποταγὴν, ὑπὸ τὴν ῥωμαϊκὴν καθέδραν, ὡς ἐπιδιώκεται καὶ ὑπὸ τοῦ νῦν Πάπα. Ἀλλὰ κατὰ Μάϊον τοῦ ἰδίου ἔτους οἱ Ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς Ἀνθιμος ΣΤ' Κωνσταντινουπόλεως, Ἱερόθεος Β' Ἀλεξανδρείας, Μεθόδιος Ἀντιοχείας καὶ Κύριλλος Β' Ἱεροσολύμων εἰς ἀπάντησιν ἐξέδωσαν τὴν περιάκουστον καὶ περισπούδαστον «ἐγκύκλιον τῆς μίας, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξους». Ἐν τῇ ἀπαντήσει των ταύτη οἱ Ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι, ἀφοῦ ἐν ἀρχῇ χαρακτηρίζουσι τὸν Παπισμὸν γενικῶς ὡς αἵρεσιν, παραβάλλοντες αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀρειανισμόν, εἶτα ἐν συνεχείᾳ κατὰ πρῶτον μὲν καὶ κύριον λόγον ἀναιροῦσι τὰς δύο σπουδαιότερας λατινικὰς ἑτεροδιδασκαλίας, ἧτοι τὸ Filioque καὶ τὸ παπικὸν πρωτεῖον καὶ ἀλάθητον, δευτερευόντως δὲ καὶ παρεμπιπτόντως ἀναφέρουσι καὶ ἄλλας λατινικὰς καινοτομίας³⁷.

Τέλος ἀξία μνείας εἶναι καὶ ἡ ἀπὸ 20 Ἰουνίου 1894 ἐγκύκλιος τοῦ Πάπα Λέοντος ΙΓ' «πρὸς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς λαοὺς τῆς οἰκουμένης», ἐν ἧ' ἀποτεινόμενος καὶ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐκάλει αὐτὴν εἰς ἔνωσιν μετὰ τοῦ παπικοῦ θρόνου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς λατινικῆς «Οὐνίας», ἧτις παραλλήλως ἐνέτεινε τὰς προπαγανδιστικὰς καὶ προσηλυτιστικὰς ἐνεργείας τῆς μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων. Εἰς ἀπάντησιν ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθιμος Ζ' ἠναγκάσθη νὰ ἐκδώσῃ ἰδίαν «ἐγκύκλιον πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐπιστολὴν» πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους πρὸς προφυλάξιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς λατινικῆς προπαγάνδας καὶ προφυλακὴν τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ταύτῃ προσβάλλονται αἱ ἐξῆς λατινικαὶ ἑτεροδιδασκαλίαι: τὸ Filioque, τὸ παπικὸν πρωτεῖον καὶ ἀλάθητον, τὸ ράντισμα ἐν τῷ Βαπτίσματι, τὰ ἄζυμα ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ, τὸ καθαρτήριον πῦρ, αἱ περισσεύουσαι ἀξιωμαθία τῶν Ἁγίων καὶ αἱ ἀφέσεις, ἡ ἄσπιλος σύλληψις τῆς Θεοτόκου καὶ ἄλλαι. Καταλήγει δὲ ἡ πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος μὲ τὴν ὀρθὴν διαπίστωσιν, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία εἶναι «ἡ Ἐκκλησία τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἑννέα πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐπομένως ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας», καὶ ὡς τοιαύτη «διακαῶς ἐπιποθεῖ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ ἐνὶ κανόνι τῆς πίστεως καὶ ἐπὶ τοῦ θεμελίου τῆς ἀποστολικῆς καὶ πατροπαραδότου διδασκαλίας, ἕντος ἀκρογωνιαίου λίθου αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ», ἡ δὲ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία εἶναι «Ἐκκλησία τῶν καινοτομιῶν, τῆς νοθεύσεως τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων καὶ τῆς παρερμηνείας τῆς τε Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῶν ὅρων τῶν ἁγίων Συνόδων», καὶ ὡς τοιαύτη «ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ποικίλας καὶ ξένας καὶ αἰρετικὰς διδασκαλίας καὶ καινοτομίας παρεσήγαγεν ἐν αὐτῇ

διὰ τοῦ Παπισμοῦ, καὶ οὕτως ἀπεσχίσθη καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς καὶ Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας»³⁸.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπισήμων ὀρθοδόξων διακηρύξεων ἐξάγεται, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι ἐποθεύθησαν τὸ ζήτημα τῆς ἐπανενώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῆς μόνης δυνατῆς καὶ ἀσφαλούς καὶ παραδεκτῆς βάσεως καὶ ἐχάραξαν τὴν σταθερὰν γραμμὴν, ἐφ' ἧς θὰ κινήται πάντοτε ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ. Καὶ τὴν γραμμὴν ταύτην θὰ ἀκολουθήσωσιν ἀπαρεγκλίτως πάντες οἱ ἡγούμενοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἅπας ὁ Κλῆρος καὶ ὁ λαὸς αὐτῆς, δεδομένου ὅτι παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις «ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως ἐστὶν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἧτοι αὐτὸς ὁ λαὸς, ὅστις ἐθέλει τὸ ὀρθόδοξον αὐτοῦ αἰωνίως ἀμετάβλητον καὶ ὁμοειδὲς τῷ τῶν Πατέρων αὐτοῦ», κατὰ τὴν διακήρυξιν τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν³⁹. Ἐὰν ἀκούσῃ λοιπὸν τὸ Βατικανὸν τὴν ἀνωτέρω φωνὴν τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ τε τοῦ Δ' καὶ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος καὶ ἄς μὴ παρασύρηται εἰς ἀψυχολογήτους καὶ ἀνεδαφικὰς καὶ θεαματικὰς χειρονομίας καὶ πεπαλαιωμένας προπαγανδιστικὰς διακηρύξεις, αἵτινες οὐ μόνον δὲν ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ τούναντι βλάπτουσι τὴν ἀγίαν ὑπόθεσιν τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Πάντες οἱ Ὀρθόδοξοι, ποθοῦντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἔνωσιν καὶ προσευχόμενοι ἀδιαιλίπτως ὑπὲρ «τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», εὐχονται ἐιλικρινῶς ὅπως ἡ νέα διὰ τῆς μελετωμένης Συνόδου ἐνωτικὴ ἀπόπειρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης μὴ ἔχη τὴν αὐτὴν τύχην, ἣν ἔσχον αἱ μνημονευθεῖσαι τρεῖς καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἕνωτικαί, ἢ μᾶλλον κατακτητικαί, ἀπόπειραι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης ἀπὸ τῆς ἐπομένης σχεδὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, αἱ δὲ τυχὸν ἐξαπολυθησόμεναι ἐπίσημοι προσκλήσεις εἰς τὴν νέαν Σύνοδον μὴ πέσωσιν εἰς τὸ κενόν, ὡς ἔπεσεν ἡ πρόσκλησις εἰς τὴν Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ. Καὶ τοῦτο θὰ ἀποφευχθῇ μόνον ἐὰν ὑπὸ πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ τουλάχιστον ὑπὸ τῶν ἐξ αὐτῶν μεγαλυτέρων καὶ περὶ τὰ καιρὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ μὴ δίσταμένων οὐσιωδῶς, ἀποφασισθῇ ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐπὶ ἴσοις ὅροις καὶ μετ' ἀγάπης χριστιανικῆς καὶ ἀγνοῦ ἐνωτικῆς πόθου μελετηθῇ καὶ προγραμματισθῇ καὶ προπαρασκευασθῇ δεόντως ἡ νέα ἀληθὴς Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἵνα προσπαθῆσθαι νὰ ἐπιλύσῃ τὸ δύσλυτον πρόβλημα τῆς ἐπανενώσεως τῶν διεστώτων, «τῆς συνεργίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχαίας διδασκαλίας καὶ κοινῆς παραδόσεως τῆς ἡνωμένης τότε καὶ ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Διότι, ὡς ὀρθῶς ἐδήλωσε τελευταίως πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Θεόκλητος, «ἡ ἔνωσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ διὰ θεολογικῶν θεωριῶν, εἰ μὴ μόνον ἐπὶ τοῦ ἀσφαλτοῦς ἐδάφους τοῦ ἀκεραίου Χριστιανισμοῦ, τ.ε. ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης

37. Βλέπ. τὴν Ἐγκύκλιον αὐτόθι σ. 902-925.

38. Αὐτόθι, σ. 930-946.

39. Αὐτόθι, σ. 920.

ΤΟ ΕΝ ΡΟΔΩ. ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (19 - 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959)

B'

Ὅπως συνήθως συμβαίνει, καθ' ὅλα τὰ ἐτήσια συνέδρια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸ τοῦ συνεδρίου λαμβάνουν χώραν συσκέψεις τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν τοῦ Π. Σ. Ε., αἱ ὁποῖαι ἐτοιμάζουν τὰ διάφορα θέματα. Τοιαῦται Ἐπιτροπαὶ συνήλθον ἐφέτος ἐν Κηφισίᾳ κατὰ τὴν 16ην μέχρι 18ης Αὐγ. καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἢ σπουδαιότερα ὄλων ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων ἀπὸ 25 Ἰουλίου μέχρι 2 Αὐγ., τῆς ὁποίας τὰ πεπραγμένα βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» (τεύχος 16-18) ἐνθα περιγράφει αὐτὰ ἐκτενῶς καὶ ἀντικειμενικῶς ὁ συναδέλφος κ. Π. Μπρατσιώτης, πρόεδρος τῆς Ἑλλ. Ἀντιπροσωπείας ἐν αὐτῇ. Ἐν Κηφισίᾳ συνήλθεν ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία συντονίζει ὅλην τὴν ἐργασίαν τῶν ἐπιτροπῶν καὶ καταρτίζει τὸ πρόγραμμα καὶ τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τοῦ συνεδρίου τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ συνεδρίαζεν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Πεντελικόν», ὅπου εἶχον καταλύσει καὶ τὰ μέλη αὐτῆς. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀττικῆς κ. κ. Ἰάκωβος, λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ Ἐπι-

τροπαὶ τοῦ Π.Σ.Ε. συνεδρίαζον ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Μητροπόλεως του, παρέθεσε πλούσιον γεῦμα τὴν 17ην Αὐγ. ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ αὐτοῦ μεγάρῳ πρὸς τιμὴν τῶν μελῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Προεδρείου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὸ γεῦμα ἡ Α. Σεβασμιότης ἐξήρε τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τοὺς ὑψηλοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, ὅπως φέρῃ πλησίον ἀλλήλων τὰς χριστιαν. Ἐκκλησίας, ἵνα συνεργάζωνται διὰ τὴν ἀπὸ κοινῆς ἀντιμετώπισιν τῶν φλεγόντων συγχρόνων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ ξένοι ἀντιπρόσωποι ἐτόνισαν τὴν σπουδαίαν θέσιν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολὴν τῆς γεραρᾶς Ἀνατολ. Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ δὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, εὐχαριστήσαντες καὶ τὸν Σεβασμιώτατον διὰ τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ φιλοξενίαν πρὸς τὰ μέλη τοῦ Προεδρείου καὶ τῆς Ἐκτελ. Ἐπιτροπῆς. Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Σέσιλ» τῆς Κηφισίας ἐπὶ δύο ἡμέρας συνῆλθε καὶ μία σύσκεψις Ὀρθοδόξων Ἀντιπροσώπων καὶ ἑτεροδόξων τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἐπιτροπῆς «Faith and Order» (πίστις καὶ τάξις), ἵνα ἀνταλλάξωσιν οὗτοι τὰς ἀπόψεις των καὶ ἐκθέσωσι τὰς ἀντιλήψεις ἐπὶ τοῦ θέματος «τὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας». Ἐπὶ τοῦ θέματος εἶχον ὀρισθῆ ἀπὸ μνηῶν καὶ εἰσηγηταί, ὧν αἱ εἰσηγήσεις εἶχον διανεμηθῆ ἐγκαίρως εἰς τὰ μέλη τῆς συσκέψεως. Ἀπὸ μέρους τῶν Ὀρθοδόξων εἰσηγητῆς ἦτο ὁ κ. Μπρατσιώτης, ὅστις ἀνέγνωσε καὶ ἀνέπτυξε τὸ θέμα «τὰ γνωρίσματα τῆς Ὀρθ. Ἐκκλησίας», καὶ ὁ πρεσβύτερος Ρώσος καθηγητῆς Florovski, ὁ ὁποῖος ὁμοίως ἀνέπτυξεν ἄλλας πλευρὰς τοῦ αὐτοῦ θέματος. Εὐρεῖα καὶ διαφωτιστικὴ συζήτησις ἐπηκολούθησε μετὰ τὰς δύο εἰσηγήσεις κυρίως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς περὶ «θεώσεως» τοῦ ἀναγεγεννημένου χριστιανοῦ Ὀρθοδ. διδασκαλίας, ἣν οἱ ἑτερόδοξοι συνήθως παρερμηνεύουσι, ταυτίζοντες ταύτην πρὸς τὴν ἀποθέωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπίσης μετ' ἐνδιαφέροντος ἤκουσαν οἱ ἑτερόδοξοι τὰ περὶ τῆς σημασίας τῆς παραδόσεως ὡς καὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς ἐν τῇ Ὀρθ. Ἐκκλησίᾳ. Οἱ δύο ἑτερόδοξοι εἰσηγηταὶ ἦσαν ὁ καθηγητῆς E. R. Hardy «τῆς Ἐπισκοπιανῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς» καὶ ὁ Πάστορ C. Westphal (τῆς Προτεσταντικῆς ἐν Γαλλίᾳ Ἐκκλησίας). Ἀμφότεροι οἱ τελευταῖοι ἑτερόδοξοι εἰσηγηταὶ περιστράφησαν περὶ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἄρθρου τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως τῆς Νικαίας «εἰς μίαν ἁγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν», ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχονται τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀνάλυσίς των βεβαίως περιεῖχε, καθ' ἡμᾶς, καὶ ἀντιλήψεις ὑποκειμενικὰς πολλὰς, ἀλλ' ἡμεῖς περιορίσαμεν τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος

καὶ ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας τῶν ἐννέα πρώτων αἰώνων. Ἡ ἐξερεύνησις λοιπὸν καὶ ἡ μελέτη τοῦ δογματικοῦ, ἠθικοῦ, λατρευτικοῦ καὶ διοικητικοῦ θησαυροῦ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἄς εἶναι τὸ κύριον ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν τῶν θεολόγων τῶν ποθοῦσῶν τὴν ἑνωσιν Ἐκκλησιῶν, ὁ δὲ θησαυρὸς οὗτος ἄς ἀποτελῆ τὸν πολικὸν ἀστέρα ἅμα καὶ τὴν λυδίαν λίθον τῆς ὀρθότητος τῆς παραδόσεως ἐκάστης τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπ' αὐτοῦ μόνον πιστεύομεν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ θεμελιωθῆ ἡ πολυπόθητος ἑνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἡμῶν προσηχηθῆ ἐν τῇ τελευταίᾳ μεγάλῃ ἀρχιερατικῇ προσευχῇ Του»⁴⁰. Ἄς θεωρήσωσι λοιπὸν πᾶσαι αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ὡς καθῆκον ἱερὸν αὐτῶν τὸ νὰ καταβάλωσι πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως προσεγγίσωσιν ἀλλήλας καὶ συνεννοηθῶσι καὶ χειρισθῶσι τὸ ἅγιον θέμα τῆς ἐνώσεώς των «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης», ἀνταποκρινόμεναι πρὸς τὸ θεῖον αἶτημα τῆς ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου, «ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν»⁴¹, «ὥστε τὸν κόσμον ὅλον, εἰ οἶόν τε, συμφωνῆσαι καὶ εἰς ἐν ἔλθειν τῇ συνεργίᾳ τοῦ Πνεύματος», ὡς διδάσκει καὶ ὁ μέγας Πατὴρ καὶ Θεολόγος Γρηγόριος⁴².

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ
Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

40. «Ἐκκλησία» 36(1959)300.

41. Ἰωάν. 17,12-23.

42. Λόγ. 21,33. Migne P.G. 35,1121.

της αϋθεντίας της Έκκλησίας, ή όποία μόνη δύναται αϋθεντικώς να άποφαίνεται επί παντός ζητήματος της πίστεις και της ζωής των χριστιανών. Έν ταίς προτεσταντικαίς Έκκλησίαις λείπει και δέν αναγνωρίζεται οϋδεμία αϋθεντία. Άλλ' έν τη Κ. Διαθήκη άκόμη, παρετήρησεν ό ύποφαινόμενος, βλέπομεν, ότι και αϋτός ό Παϋλος, και οι λοιποι Άποστολοι όμοίως, επί του Ζητήματος των Ιουδαϊζόντων άνεφέρθησαν εις την έν Ίεροσολύμοις Έκκλησίαν, ήτις δια της Άποστολικής Συνόδου έλυσεν αϋτό. Τό άσθενές τουτο σημείον των Προτεσταντικών Έκκλησιών άνεγνωρίσθη παρ' όλων, διότι όλοι έδέχθησαν ως έργον της Έκκλησίας να άποφαίνεται αϋθεντικώς επί οϋδένποτε ζητήματος, αναφερομένου εις τās άληθείας της πίστεις και της ζωής των πιστών. Είς έρωτήματα αϋτών ως πρός τό μέτρον και τὰ κριτήρια της αϋθεντίας των Οικουμενικών Συνόδων έν τη ήμετέρα Έκκλησία, άνεπτύξαμεν εις αϋτούς την περι τουτου διδασκαλίαν της Όρθ. Έκκλησίας, ή όποία, ακολουθοϋσα τό παράδειγμα των Άποστόλων και της πρώτης Έκκλησίας, έχειται του συνοδικου συστήματος, δια των διαφόρων τοπικών ή οικουμενικών συνόδων της διατυποϋσα την έαυτης πίστιν και διδασκαλίαν επί παντός ζητήματος, χρίζοντες αϋθεντικήν έκθεσιν. Επίσης έν τη συζητήσει έγένετο πάλιν λόγος εϋρύς περι της σπουδαιότητος της παραδόσεως έν τη Όρθ. Έκκλησία. Οϋτως έδόθη άκόμη μίαν φοράν ευκαιρία της ανταλλαγής γνωμών επί σοβαρών ζητημάτων της πίστεις και έπεσημάναμεν τās μεγάλας διαφοράς, αι όποίαι εισέτι ύφίστανται μεταξύ ήμών και των έτεροδόξων. Ο καθηγητής του Πανεπιστημιου του Έδιμβούργου κ. Γίνδαλ και ό ύποφαινόμενος έκρατήσαμεν βραχείας σημειώσεις των γενομένων συζητήσεων δια την σύνταξιν των Πρακτικών, τὰ όποία έν καιρώ θα δημοσιευθώσιν. Τὰ Όρθόδοξα μέλη ήσαν 14, άπαντες καθηγηται των Θεολογικών Σχολών Χάλκης, Θεσσαλονίκης και Άθηνών και ό Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ιάκωβος. Μεταξύ των Προτεσταντών ήσαν οι Έπισκοποι της Βριστόλ Oliver Tomkins, της Chelmsford κ. Allison, ό Νορβηγός Έπισκοπος Smemo, ό καθηγητής του Πανεπ. της Αϊδελβέργης κ. Schlink κ.ά.

Είς τὰ κτίρια της ΧΕΝ συνήλθε κατά τās ιδίας ήμέρας ή Έπιτροπή συνεργασίας Γυναικών και Άνδρών έν τη ζωή της Έκκλησίας, ή όποία έζητάσε τον ρόλον της γυναικός εις όλους τους τομείς της δράσεως της Έκκλησίας έν τη κοινωνία. Τὰ μέλη αϋτης έπεσκέφθησαν Έλληνικάς γυναικείας οργανώσεις, ένορίας, κατασκηνώσεις, ένθα είδον την δράσιν της Έλληνίδος έντός της έλληνικής κοινωνίας από θρησκευτικής πλευράς.

Την 18ην Αϋγ. άνεχώρησαν πάντες οι σύνεδροι, άλλοι άεροπορικώς, άλλοι άεροδρομικώς, δια την Ρόδον, όπου έγιναν δεκτοι εις τό άεροδρόμιον και εις τον λιμένα υπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος, του και προέδρου της οργανωτικής Έπιτροπής του Συνεδριου, του Δημάρχου της πόλεως κ. Πετρίδου, του Νομάρχου και των άλλων άρχών της πόλεως. Οι σύνεδροι κατηνύθησαν

σαν εις τὰ εκ των προτέρων καθορισθέντα ξενοδοχεία της πόλεως και δη εις τό νεότευτον και πολυτελέστατον ξενοδοχείον Miramare, ένϋ οι κώδωνες των εκκλησιών έκρούοντο χαρμωσύνως επί τη άφίξει τώσων διακεκριμένων προσωπικοτήτων έξ όλων των Έκκλησιών του κόσμου εις τό Συνέδριον της Ρόδου. Η πόλις ήτο σημαιοστόλιστος κατά την 19ην Αϋγ. ήμέραν ενάρξεως του Συνεδριου, έν ϋ τεραστία έπιγραφή με την λέξιν «Οικουμένη» και τό σύμβολον του Π.Σ.Ε., ήτοι λέμβος μετά μικρού σταυρου έν τῷ μέσω, έδέσποζε της δημοσίας παραλιακής όδου.

Τό συνέδριον συνήλθεν έν τῷ μεγάρῳ των Ιπποτών (Καστέλλον), έν τῷ όποιῳ δέκα περίπου αϋθουσαι μεγάλαι δια τās συνεδριάσεις και τὰ γραφεΐα είχαν διασκευασθῆ καταλλήλως δια την άρτίαν και άψογον διεξαγωγήν των εργασιών. Η έναρκτηριος τελετή έγένετο έν πάση μεγαλοπρεπεία και τάξει την 5½μ. της 19ης Αϋγ.

Κατ' αϋτην παρέστη εκ μερους της Κυβερνήσεως ό ύπουργός της Παιδείας κ. Βογιατζής μετά της Κυρίας του, επίσης ό Νομάρχης, ό Δήμαρχος, οι βουλευται κ. Ζιγδης και κ. Χαρίτας, ό εισαγγελεύς των Έφετών, ό Μουφτής της Μουσουλμ. Κοινότητος και πῶσαι αι λοιπαι πολιτικαι και δημοτικαι άρχαι της Ρόδου. Είς την πρώτην σειράν είχαν λάβει θέσιν οι άρχιερείς και ιερείς αντιπρόσωποι των Όρθ. Αϋτοκεφάλων Έκκλησιών και τό Προεδρείον του Π.Σ.Ε. Επί της έδρας ήσαν ό Πρόεδρος της Κ.Ε. δρ. Φράϋ, ό γεν. Γραμματεύς Visser't Hooft, ό αντιπρόεδρος δρ. Payne, και παραπλευρώς ήσαν οι γραμματείς και στενογράφοι. Μετά την προσέλευσιν του κ. Υπουργου της Παιδείας ήρμισεν ή τελετή δια συντόμου προσευχής του Προέδρου δρ. Φράϋ. Μετ' αϋτην πρώτον άνεγνώσθη υπό του Γεν. Γραμματέως της Οργανωτ. Έπιτροπής κ. Βασ. Ιωαννιδου ύπέροχον τηλεγραφικόν μήνυμα του Βασιλέως, όπερ ήκουσαν πάντες όρθιοι. Σημειωθήτω, ότι ό Βασιλεύς είχε προσκαλέσει εις δεξίωσιν την 17ην Αϋγ. άπαν τό Προεδρείον και τὰ μέλη της Έκτελεστικής Έπιτροπής εις Κέρκυραν, άλλ' ύποχρεωθείς να απέλθη εις τό έξωτερικόν πρό της 17ης Αϋγ., απέστειλε τηλεγραφικώς τό μήνυμα προς τό Συνέδριον.

Τό μήνυμα έχει οϋτως:

«Η Α. Μ., ή Βασίλισσα και εγώ, λυπούμενοι διότι δέν κατέστη εις ήμās δυνατόν και προσωπικώς να εδχηθώμεν εις ύμās τό ως εϋ παρέστητε, απευθύνομεν προς άπαντα τὰ έν Ρόδῳ συνεδριάζοντα Μέλη της Κεντρικής Έπιτροπής του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Έκκλησιών θερμόν χαιρετισμόν, επί τη άφίξει ύμῶν εις την Χώραν μου, ή όποία δια της Θείας Προνοίας έπέλεγη, ίνα, δια του Άποστόλου των Έθνῶν, άποβῆ ή κοιτις του Αντικου πολιτισμου. Η αϋρα δε του Πνεύματος, τό όποιον μετέδιδε πρό 19 άκριβώς αιώνων διελλών εκ Ρόδου ό Μέγας οϋτος Άπόστολος, εϋχομαι, όπως κατευθόνῃ πάντοτε τās ύμετέρας συναντήσεις και τό όλον έργον σας, και ή έλξις της αγάπης, την όποιαν οϋτος εκήρυξε, να αποβῆ ή συνεκτική δύναμις, ή όποία θα έπαναφέρει την ενότητα μεταξὺ πάντων των επικαλουμένων τό όνομα

τοῦ Κυρίου, ὥστε τὰ διδάγματά Του νὰ ἀναγνωρισθοῦν πανταχοῦ ὡς θεμέλιον διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς εὐτυχεστέρας αἰῶνον.

ΠΑΥΛΟΣ Βασιλεύς».

Μετὰ τὸ Βασιλικὸν μήνυμα ὁ Πρόεδρος τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας ἐχαίρετῆσε τὸ Συνέδριον ἐκ μέρους τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐν Χριστῷ χαρὰν του, διότι τῇ προσκλήσει τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου Κων/πόλεως συνήρχετο διὰ πρώτην φορὰν ἐν τῷ κλίματι αὐτοῦ τὸ Συνέδριον τῆς Κ.Ε. τοῦ Π.Σ.Ε., εὐχρηθεὶς ἐν τέλει διὰ τὴν πλήρη εὐδῶσιν τῶν ἐργασιῶν. Μετὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Βογιατζῆς ἐξεφώνησε τὸν ἀκόλουθον πλήρη ὑψηλῶν νοημάτων λόγον.

Αἰδεσιμώτατε
κύριε Πρόεδρε,
Σεβασμιώτατοι,
καὶ λοιποὶ κύριοι Σύεδροι,

Τὸ ἐφετεινὸν Συνέδριον τοῦ Π. Σ. Ε. γίνεται ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους εἰς μίαν Χώραν, ἣ ὁποία εἶναι ἀπὸ τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρόνων καὶ ἀπὸ ἀρχῶν εἰς ἄρχον Χριστιανική.

Περισσότερον παρά ποτε ἡ ἐποχὴ μας ἔχει ἀνάγκη τοῦ παραδείγματος ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς διδαχῆς Του. Ἡ φυσιογνωμία τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ἐνθουσιάζει πολλούς, διὰ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν τομέα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνικῆς. Καὶ εἶναι ὄντως ἀξιόλογα τὰ ἐπιτεύγματα ταῦτα. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν τεχνικὴν ταύτην πρόοδον, παρ' ὅλας τὰς ἀνέσεις καὶ τὰς ἐδκολίας, ὁ ἀνθρώπος δὲν κατέστη εὐτυχεστέρος, διότι δὲν ἐπέτρεχε νὰ ἰσορροπήσῃ τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ σαρκίου πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς.

Εἰς τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου ἐδόθη τὸ προβάοισμα. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Χριστιανικὴ φιλανθρωπία διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς ὑλικὰς τοῦ ἀνθρώπου μεριμᾷ, καὶ εἰς αὐτὰς σχεδὸν ἐξαντλεῖται. Ὅμως «οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνον ζῆσεται ἄνθρωπος». Ἄν εἰς ἄνθρωπος τραυματισθῇ σωματικῶς, ἂν χυθῇ ὀλίγον αἷμά του, ἐπιστρατεύονται οἱ πάντες, διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν. Καὶ ὀρθῶς πράττουν. Ἄν ὅμως εἰς ἄλλος, ἢ πολλοί, τραυματισθοῦν ψυχικά, ὄχι μόνον δὲν σημειοῦται ὁ αὐτὸς φιλανθρωπικὸς συναγερμὸς, ἀλλ' οἱ περισσότεροι κωφεύουν. Καὶ ὅμως κάποτε ἕνα δάκρυ ἐκφράζει ψυχικοὺς πόνους πολὺ σοβαρωτέρους ἀπὸ μίαν λύσιν τῆς συνεχείας τῆς σαρκός. Τὸ δάκρυ εἶναι τὸ αἷμα τῆς ψυχῆς.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου τὸ παράδειγμα ζωῆς καὶ ἡ διδαχὴ τοῦ Θεοανθρώπου Χριστοῦ εἶναι τὸ μόνον βάλσαμον, πὺν ἐχρῆθη εἰς τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς καὶ ἔδωσε φωτεινὴν διέξοδον εἰς τὸ δραματικὸν πνευματικὸν καὶ ψυχικὸν ἀδιέξοδον τοῦ κόσμου. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος, πὺν ἀληθῶς ἐστάθη «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ».

Ἡ κίνησις τοῦ Π. Σ. Ε. ἀπορρέει νομίζω ἀπὸ δύο διαπιστώσεις:

Ἰον. Ὅτι οἰαυδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὸν ὑλικὸν καὶ τεχνικὸν τομέα, οὔτε ἡ ἀδικία καταργεῖται, οὔτε ἡ βία, οὔτε τὰ ἄνομα ὑλόφρονα συμφέροντα, καὶ

Ἰον. Ὅτι μόνον ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστόν, ἡ ἐνεργομένη δι' ἀγάπης, ἀποκαθιστᾷ τὴν ποθητὴν ἰσοροπίαν μεταξὺ σαρκικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, δίχως τὴν ὁποίαν ὁ νόμος τῆς ζούγκλας εἶναι προωρισμένος νὰ διέπῃ ἐν τῇ οὐσίᾳ τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων.

Πρὸς τὰς δύο αὐτὰς διαπιστώσεις εἶναι σύμφωνοι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἰς οἰαυδήποτε Χριστιανικὴν Ὁμολογίαν καὶ ἂν ἀνήκουν.

Καὶ νομίζω, ὅτι τοῦτο εἶναι ἐν ὀρθῶν σημεῖον ἐπαφῆς καὶ μίᾳ θετικῇ ἀφετηρίᾳ ἐκκινήσεως πρὸς συνεργασίαν δι' ὅλας τὰς Χριστιανικὰς Ὁμολογίας. Καὶ νομίζω, ὅτι ὅσοι εἰλικρινῶς ποθοῦν τὴν ἐνωσιν ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν εἰς μίαν ἐνότητα πίστεως, ὡς ἦτο ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοὺς πρώτους ὀκτὼ Χριστιανικοὺς αἰῶνας, τὰ σημεῖα ἐπαφῆς πρέπει νὰ ἐπισχύσουν, ὥστε διὰ τῆς καλοπίστου συζητήσεως καὶ τῆς ἐν πνεύματι Χριστοῦ γνωριμίας καὶ ἐπαφῆς νὰ ἄρουν τὰ ἐμπόδια τῆς ἑνώσεως, χωρὶς φυσικὰ νὰ σημειωθῇ οὐδεμία ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Μίᾳς, Ἁγίας καὶ Ἀρχαίας Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Θέματα σπουδαῖα ἀπασχολοῦν ἀπὸ ἐτῶν τὴν «Οἰκουμηνικὴν Κίνησιν», ἐναντι τῶν ὁποίων ὅλαι αἱ Χριστιανικαὶ ὁμολογίαι ἔχουν ὑποχρέωσιν καὶ γνώμην νὰ διατυπώσουν καὶ σαφῆ στάσιν νὰ λάβουν. Παραλλήλως ὅμως πρέπει νὰ κατανοηθῇ, ὅτι ἡ διείσδυσις μιᾶς Χριστιανικῆς Ὁμολογίας εἰς τὴν περιοχὴν ἄλλης καὶ ἡ διὰ προπαγάνδας ἢ ὑλικῶν παροχῶν μείωσις τοῦ Ποιμνίου τῆς μιᾶς πρὸς ἐπαύξησην τοῦ Ποιμνίου τῆς ἄλλης, ὄχι μόνον εἶναι ἠθικῶς ἀπαράδεκτος, ἀλλὰ δημιουργεῖ κλίμα δυσπιστίας, τὸ ὁποῖον οὐδόλως ὑποβοηθεῖ τὴν προσπάθειαν τῶν ἐπαφῶν καὶ τῆς συνεργασίας.

Ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθημεν», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως εἶναι τόσον ἱερά, ὥστε δὲν πρέπει οὔτε ἀμέσως νὰ καταργηται, οὔτε ἐμμέσως νὰ ὑπονομεύεται δι' ὑλικῶν ἐξυπηρετήσεων.

Ἐν προκειμένῳ νομίζω, ὅτι συμπέπτονται αἱ γνώμαι ἡμῶν ἀπολύτως καὶ μετ' ἰδιαζούσης χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ἢ Ἑλληνικῆ κοινῆ γνώμῃ παρακολουθεῖ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Π. Σ. Ε. κατὰ πάσης ἐκδηλώσεως βίας, διὰ τὸν ἔλεγχον πάσης καταχρησέως ἐξουσίας ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν εἰς βάρος τῶν ἀσθενεστέρων λαῶν, διὰ τὸν σωστικὸν παρεμβατισμὸν πρὸς καλὴν χρῆσιν τῆς δυνάμεως εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐδαγγελίου, ὅπου δὲν ἔχει συντελεσθῇ Ἐδαγγελισμός, καὶ παραλλήλως πρὸς ὅλα ταῦτα διὰ τὴν ὑλικὴν βοήθειαν, ὅπου αἱ θεομηρία, οἱ πόλεμοι, ἢ ἡ βία κατέστησαν ἀνθρώπους ἀστέγους, ἀνέργους, ἀσίτους καὶ γυμνοὺς.

Ἐπιπροσθέτως τὸ Π.Σ.Ε. ἤλθεν ἀρωγὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλην. Ἐκκλησίας, δταν αὐτὴ προσέ-

Π Ε Ρ Ι Ν Ε Ω Κ Ο Ρ Ω Ν

Οὐχ ἦτον, ἄξιον σημειώσεως εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι πρὶν ἢ εἰσέτι ὁ θεσμὸς τῶν νεωκόρων, σὺν τῷ χρόνῳ προΐοντι, λάβη τὴν σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν καὶ ὑπόστασιν, καὶ μάλιστα κατ' ἐπίδρασιν ἐκ τῶν ἀναλόγων διακονημάτων τῶν μοναχῶν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῶν Μονῶν, ὡς καὶ κατωτέρω θὰ ἀναφερθῆ, ἤδη εἰς τὸν Β' Κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451), ὅπου καταδικάζεται ἡ σιμωνία, γίνεται λόγος περὶ «π ἄ ρ α μ ο ν α ρ ῖ ο υ» ἢ «π ρ ο σ μ ο ν α ρ ῖ ο υ», τοῦ ὁποιοῦ τὰ καθήκοντα συμπίπτουσι πρὸς τὰ τοῦ νεωκόρου. Οἱ προσμονάριοι, μῆτε χειροτονούμενοι, μῆτε χειροθετούμενοι, ἀλλὰ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ζωναρά, προβαλλόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου, ὅπως οἱ «οἰκονόμοι» καὶ οἱ «ἐκδικοὶ»¹⁵, καθῆκον εἶχον «τὸ φέρειν εἰς τὸ ἱερόν τὰς προσφορὰς πρὸς τὴν θυσίαν, τὸν οἶνον, τὸ ὕδωρ καὶ τὸ θυμίαμα, τὸ ἄπτειν καὶ σβεννύειν τὰς λαμπάδας, ἐτοιμάζειν τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ ζέον ὕδωρ καὶ δίδειν αὐτὰ τῷ ἱερουργοῦντι ἱερεῖ, κηρύττειν τοῖς πιστοῖς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀκολουθιῶν καὶ προσευχῶν, καθαρίζειν τὴν ἁγίαν Τράπεζαν τακτικῶς καὶ συνεχῶς, ὡσαύτως τὸ ἔδαφος τοῦ ἁγίου βήματος, τοὺς τοίχους καὶ τὴν στέγην ἀπὸ τῆς κόνεως καὶ τῶν ἀραχνῶν»¹⁶.

Πρὸς τοῖς ἀνωτέρω πρέπει νὰ ἀναφερθῆ ἑνταῦθα, ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν γραμματείαν, καὶ δὴ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἀναφέρονται οἱ εἰς τοὺς ναοὺς ὑπηρετοῦντες καὶ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐπιμελούμενοι. Τοιοῦτοτρόπως, καὶ ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ἱερός Χρυσόστομος († 407), εἰς τὴν Δ' ὁμιλίαν αὐτοῦ εἰς τὴν Γένεσιν, ἀναφέρει «τὸν τὰς λαμπάδας ἄπτοντα», καὶ μάλιστα παρατηρεῖ τοὺς ἄκροατὰς αὐτοῦ ὅτι, ἀπροσεκτοῦντες εἰς τὸ κήρυγμα, προσεῖχον «τὰς λαμπάδας καὶ τὸν ταύτας ἄπτοντα».

15. Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ Σύνταγμα θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμος Β', Ἀθῆναι 1852 σελ. 217-220.

16. Νικόδημου Μίλας (μετάφρασις Μελετίου Ἀποστολοπούλου) Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθόδοξης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1906, σελ. 605. — Κατὰ τὸν Νικόδημον Ἀγιορείτην «προσμονάριοι ἐγίνοντο διὰ νὰ παραμένουν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτοὺς ἐκκλησίαν, καρτεροῦντες, καὶ ὑποδεχόμενοι τοὺς εἰς προσκύνησιν ἐρχομένους». (Βλέπε Πηδάλιον, Ἀθῆναι 1841, σελ. 104, σημ. 2).

φερε τὸ αἷμα τῶν Ἱερῶν της καὶ τῶν πιστῶν της εἰ τὴν ἄμωσαν κατὰ τῆς ὀλοκληρωτικῆς βίας.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει ἐκφράσει πολλὰς τὰς εὐχαριστίας της πρὸς τὸ Π. Σ. Ε., διὰ τὰ βοηθήματα, ἅτινα ἀπέστειλε πρὸς σεισμοπλήκτους, πρὸς πρόσφυγας, καθὼς καὶ διὰ τὰς ὑποτροφίας πρὸς ἀπόρους φοιτητὰς, καὶ ἐπαναλαμβάνουσα πάλιν τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας, εἶχεται ὅπως αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀρξαμένου Συνεδρίου σας στεφθοῦν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ὁποίας τὰ δεινὰ καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξυγίανσιν διὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐδαγγελίου ἐτάξατε σκοπὸν τῆς ὀργανώσεώς σας».

(Συνεχίζεται)

ΒΑΧ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

«Διανάστητε — λέγει — καὶ τὴν βαθυμίαν ἀπόθεσθε. Τίνας ἔνεκα ταῦτα λέγω; Περί Γραφῶν ὑμῖν διηγουμένα, ὑμεῖς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστήσαντες ὑμῶν πρὸς τὰς λαμπάδας καὶ τὸν τὰς λαμπάδας ἄπτοντα μετεστήσατε.. Πῦρ ἀνάπτω κάγω τὸ ἀπὸ τῶν Γραφῶν καὶ ἐπὶ τῆς γλώττης τῆς ἡμετέρας λ α μ π ἄ δ ι ο ν καίεται τὸ τῆς διδασκαλίας. Τοῦτο μείζον καὶ βέλτιον τὸ φῶς ἐκείνου τοῦ φωτός»¹⁷.

Ὁ Συμεὼν ὁ Μεταφράστης (I' ἑκατονταετηρῆς) εἰς τὸ Συναξάριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου (Κζ' Ὀκτωβρίου) ἀναφέρει θαῦμα τοῦ ἁγίου Δημητρίου σχετιζόμενον μετὰ τὴν κλοπὴν τῶν κηρίων καὶ τῶν λαμπάδων ὑπὸ τοῦ «νεωκόρου Ὀνησιφόρου» τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ περιλάμπρου ναοῦ τοῦ μυροβλύτου¹⁸.

Ὁ κανονολόγος ἐπίσκοπος Κίτρου Ἰωάννης (ΙΒ' ἑκατονταετηρῆς) εἰς τὰς «ἀποκρίσεις αὐτοῦ πρὸς Κωνσταντῖνον Ἀρχιεπίσκοπον Δυρραχίου τὸν Καβάσιλαν», ἀποκρίνεται ἐπὶ ἐρωτήσεως: «εἰ οὐκ ἀνένδεκτον μένειν τινὰ διηνεκῶς ἔνδον θεῖου ναοῦ, καὶ ἐντὸς τούτου ἐσθίειν; καὶ μάλιστα ἐὰν οὐδὲ νεωκόρος εἴη ἐκεῖνος»¹⁹. Ἐκ τῆς «ἀποκρίσεως» ταύτης πληροφοροῦμεθα τὰ ἐξῆς ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς νεωκόρους. Ἐπιτρέπεται νὰ μένη ἐντὸς τοῦ θεοῦ ναοῦ ὁ νεωκόρος (βεβαίως εἰς κελλίον παρ' αὐτόν), «διὰ τε τὰς ἀναγκαίας τούτω [τῷ ναῷ] ὑπηρεσίας, καὶ δι' ἐπιβουλήν

17. Παρὰ Νικηφόρω Καλογερά Ἡ Ποιμαντική, Ἀθῆναι, 1883, σελ. 231, σημ. β'.

18. Χάριν τῆς ἱστορίας, καὶ πρὸς σκοποῦς διδακτικῶς, καταχωρίζεται ἑνταῦθα, ὡς ἔχει εἰς τὸ Συναξάριον, ἡ διήγησις αὐτῆ: «Τοῦ δὲ νεωκόρου Ὀνησιφόρου, τοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ προσεδρεύοντος, καὶ περὶ τὰς τῶν λύχνων καὶ λαμπάδων ἀφὰς προνοουμένου, καὶ κακουργοῦντος περὶ ταῦτα, τοὺς κηροὺς καὶ τὰς λαμπάδας ἀποκλέπτοντος, καὶ τοῦτο ἐπὶ πλείστον ποιοῦντος, οὐκ εἶσατε τὴν φρενοβλαβῆ καὶ ἐπώλεθρον προαίρεσιν ἀνιάτρευτον; ἀλλ' ὅναρ αὐτῷ ἐπιστάς, διελέγχει καὶ ὑψηγείται τὸ πρακτέον φιλανθρωπότερον. Ἐφη γάρ: «Ἀδελφε Ὀνησιφόρε, οὐκ ἀρέσκει μοι τὸ δρώμενον ὑπὸ σοῦ ἐπὶ ταῖς λαμπάσις. Ἰσθι γάρ, τοῦτο ποιῶν, ὡς καὶ τοὺς προσφέροντας τὰ μέγιστα ζημίους, καὶ σεαυτὸν εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας βάραθρον ἐξωθεῖς; ἐπὶ πολὺ γὰρ τῶν λαμπάδων ἡμμένων, ἐπὶ πλέον ἱεοῦται καὶ τὸ θεῖον τῷ προσάγοντι. Θάττον δὲ ὀφθαλμοῦντων, ὑποτιμνεται μὲν ἐκείνου τὸν ἔλεον τὸ πράγμα, ὑπαυξάνει δὲ τὸ κατὰκριμα τοῦ ὑφελόμενου».

Τούτοις ὁ Ὀνησιφόρος μικρὸν ἐπισχῶν, αὐθις τῷ ἡμέρῳ τοῦ ὀράματος χανώθει, εἰς ἥθη ἐπάνεισι τὰ αὐτοῦ, ἀδεῶς τολμῶν τὰ συνήθη. Καὶ ποτέ τις τῶν εὐσεβῶν, βαθείας νυκτὸς ἐπιστάς, κηροὺς προσήγαγεν εὐμεγέθεις καὶ διαφανεῖς. Τούτους ἀλοῦς ὁ Ὀνησιφόρος, προσήλαθεν ἅμα τῷ ἀφθῆναι προσαφελῆσθαι, μεταβάντος ἤδη τοῦ εὐξαμένου. Ἄλλ' ὅρα μοι τὸ τοῦ Ἁγίου προμηθεῖς. Ἄμα τῷ τὴν χεῖρα ἀπλώσαι πρὸς τοὺς κηροὺς, φωνὴν ἐμβριθῆ ὁ Ἅγιος ἀπὸ τῆς ὑποκειμένης ἀναπέμφας σοροῦ, ἔφη. Πάλιν τὰ αὐτὰ; Ταύτη βληθεῖς ὁ Ὀνησιφόρος, ἐπὶ τὸ ἔδαφος κατηνέχθη πτώμα δεινὸν ἐμβροντηθεῖς τῷ δέει καὶ τῇ βολῇ τῆς φωνῆς. Ἐως τις τῶν τοῦ κλήρου καὶ συνήθων παρελθόντων, ἀνέστησε τοῦ πτώματος, καὶ τῆς ἐκοτάσεως ἐπανήγαγεν. Αὐτὸς δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν, ἐξωμολογεῖτο ἐπὶ πάντων τῆς τε ἰδίας ἀφροσύνης τὸ τὸλμημα, καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου περὶ αὐτὸν κηδεμονίαν τὸ πρότερον, καὶ παιδείαν μετὰ φιλανθρωπίας τὸ δεύτερον, ὡς μὴ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ὠφεληθῆναι τῷ θαύματι».

19. Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ Σύνταγμα θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμος Ε', Ἀθῆναι 1855, σελ. 408.

κλεπτῶν, ἢ τοιχωρύχων, ἢ ἐτέρων κακοποιῶν», εἰς οὐδένα δὲ ἕτερον μὴ ἔχοντα τὴν φροντίδα ταύτην ἐπιτρέπεται ἢ ὡς ἄνω ἐν τῷ ναῷ κατοικήσῃς. Ἄλλὰ τὸ ἐσθίειν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀπαγορεύεται εἰς πάντας, ἢ καὶ μίαν μόνην φοράν ἤθελέ τις νὰ φάγη, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπαγορεύεται καὶ εἰς τὸν νεωκόρον ρητῶς.

Ἐκτὸς τῶν νεωκόρων ἀνδρῶν ὑπῆρχον, διὰ μέσου τῶν αἰώνων τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ σήμερον ὑπάρχουσι, νεωκόροι γυναῖκες, καθ' ὅσον μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀσχολιῶν τῆς γυναικὸς εἶναι καὶ ἡ φροντίς αὐτῆς περὶ τὴν ποικίλην τοῦ οἴκου καθαριότητα. Ἦδη ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ ἔργου τῶν διακονισῶν, τὸ ὁποῖον αὐταὶ ἐτέλουν ὡς βοηθητικὸν προσωπικὸν τῶν ἱερῶν ναῶν. Μαρτυρίαν τῶν χρόνων τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) περὶ ὑπάρξεως νεωκόρων γυναικῶν εἰς τοὺς ναοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔχομεν τὴν τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀλώσεως Δοῦκα, ὁ ὁποῖος θρηνηλογῶν εἰς τὸ Χρονικὸν του τῆς ἀλώσεως, ἀναγράφει πού: «ἰδοὺ οἱ ἱερεῖς σου καὶ αἱ ἱερεῖαι καὶ οἱ μοναχοὶ σου καὶ οἱ νεωκόροι καὶ αἱ νεωκόραι, οἳ οὐκ ἠθελον κοινωνῆσαι τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ αἵματος ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων τῶν Γραικῶν τῶν ὑπουργούντων τὰ θεῖα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῆς ἀνατολῆς παράδοσιν, λέγοντες μεμιασμένα ὑπάρχειν καὶ οὐκ εἰσὶ χριστιανικὰ»²⁰.

*

Εἰς τὰς ἱεράς Μονάς, αἱ ὁποῖαι πολλὰ, ὡς γνωστὸν, τελετουργικά, τυπικὰ κ.τ.λ. ἔθιμα ἐχορήγησαν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, ὑπῆρχε πάντοτε ὁ εἰδικῶς περὶ τὴν καθαριότητα τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς ἀσχολούμενος μοναχός, καλούμενος «ἐκκλησιάρχης», ἔχων καὶ τινα ἄλλα καθήκοντα ἐν τῷ ναῷ. Διὰ τὰς γυναικείας Μονάς ὑπῆρχεν ἡ «ἐκκλησιάρχισσα». Μέχρι σήμερον δ', ὡς γνωστὸν, ὑπάρχουσι τὰ διακονήματα ταῦτα εἰς τὰς ἱεράς Μονάς. Ἄλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, χρησιμοποιεῖται εἰσέτι τὸ μοναστηριακὸν ὄνομα «ἐκκλησιάρχης» καὶ «ἐκκλησιάρχισσα», ἀντὶ τῆς λέξεως νεωκόρος.

Ἦδη ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης († 826), ὁ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἔνδοξος ὁμολογητὴς καὶ διαπρεπὴς ἠγούμενος τῆς παρὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν Μονῆς τοῦ Στουδίου, ἀναφέρει τὸν τῆς Μονῆς «κανδηλάριον», τὸν σήμερον καλούμενον «κανδηλανάπτην» ἢ «κανδηλάπτην», καὶ μάλιστα εἰς τὰ διασωθέντα «ἐπιτίμια, κοινὰ τῆς ὅλης ἀδελφότητος ἐπὶ τῶν παραλειπόντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς τὸν κανόνα», ἥτοι εἰς τὰ ἐπιτίμια του τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλει εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐπὶ παραλείψει ἢ πλημμελεῖ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν, διὰ τὸν «κανδηλάριον» ἀναγράφει τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα καταχωρίζω ἑνταῦθα. «Περὶ κανδηλαρίου».

Ἐάν μὴ ποιῆται τὴν ἀφήν τῆς κανδήλας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀξιολόγως καὶ ἐμμέτρως τὰς ἀρτύσεις, μήτε

ὑπερβαλλούσας μήτε ἐλλειπούσας, προμύσων καὶ ἀποκαθαίρων τὰ ῥύπη τῶν κανδήλων κατὰ τὸ εἰωθὸς τῆς ἐβδομάδος, μετάνοιαι ρ' καὶ ξηροφαγείτω.

Ἐάν συντρίψη κανδήλαν, κατὰ τὴν τιμὴν τῆς κανδήλας ἔχέτω τὸ ἐπιτίμιον.

Ἐάν ἀδιαφόρως καίηται τὰ παπύρια, ἢ ποιῆται χύσιν ἀποκαυτηλισματος, ἢ ἐξάψη λάβρως, ἢ ὑποστύγνωση παρὰ τὸ προσήκον, ἀνά μετανοίας λ'.

Ἐάν μὴ καθαίρη τὰ πολυκάνδηλα ἢ τὰ κρεμαστάρια ἢ τὰ τούβλια, ὥστε μὴ ἐξ ἰώσεως ἀχρειωθεῖν, ἀνά μετανοίας ρ'.

Ἐάν ἐκλείψη ἢ προσθήσῃ παρὰ τὸ προσταχθὲν αὐτῷ μέτρον τῆς ἀφῆς τῶν κανδήλων, ὥστε γνωρίζειν αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς Δεσποτικῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς Κυριακῆς, τῆς μνήμης τῶν ἁγίων, καὶ ἐάν μὴ δις καὶ τρίς τῆς ἐβδομάδος φιλοκαλῆ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀνά μετανοίας λ'»²¹.

Κατὰ τὸ ἔτος 1143, ὁ «ταπεινὸς καὶ εὐτελής ἐπισκοπὸς Ἄργους καὶ Ναυπλίου Λέων», ἀνίδρυσε τὴν «νέαν μονὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τῇ Ἄρειᾳ», καὶ κατήρτισε καὶ τὸ «Τυπικὸν» ἥτοι τὸν ἐσωτερικὸν τῆς Μονῆς ταύτης κανονισμόν, εἰς τὸ ζ' ἐδάφιον τοῦ ὁποῖου, τοῦ λόγου γενομένου «περὶ τῆς προβολῆς τῶν διακονητῶν» τῆς Μονῆς, καταχωρίζει τὰ ἐπόμενα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ «ἐκκλησιάρχου» αὐτῆς:

«Ἔστωσαν δὲ — γράφει — καὶ διακονηταὶ προβαλλόμενοι παρὰ τοῦ προεστῶτος τῆ συγκρίσει καὶ ἐπιλογῇ τῶν λοιπῶν, ἀνδρες εὐλαβεῖς τε καὶ ἐνεργεῖς καὶ ἀκατάγνωστον βίον ἔχοντες καὶ τὸ ἀνεπίληπτον ἐν παῖσι φυλάττοντες, ὁ δοχειαρίος, ἐκκλησιάρχης καὶ κελλάρης, νουθητῆσθωσαν δὲ κατὰ τοὺς προσήκοντας καιροὺς καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῦ προεστῶτος οἱ διακονοῦντες τοῦ προσέχειν ἑαυτοὺς καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἔχειν καὶ σπουδαίως καὶ μετὰ πάσης ἀγάπης καὶ καθαρότητος διακονεῖν...»²².

Περαιτέρω, εἰς τὸ «Τυπικὸν [τοῦ ἔτους 1118] τῆς σεβασμίας Μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κεχαριτωμένης [ἐν Κωνσταντινουπόλει] τῆς ἐκβάθρων νεουργηθείσης καὶ συστάσης παρὰ τῆς εὐσεβεστάτης αὐγουστής κυρᾶς Εἰρήνης τῆς Δουκαίνης κατὰ τὴν αὐτῆς πρόσταξιν καὶ γνώμην ὑφηγηθὲν τε καὶ ἐκτεθέν», εἰδικός, πάλιν, γίνεται λόγος περὶ τῆς «ἐκκλησιάρχισσης» καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῆς, εἰς τὸ εἰκοστὸν τοῦ Τυπικοῦ κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον καταχωρίζω ἑνταῦθα ὡς ἔχει αὐταῖς λέξεσι. «Περὶ τῆς ἐκκλησιάρχισσης». Ἡ μέντοι ἐκκλησιάρχισσα παρὰ τῆς καθηγουμένης προχειριζομένη, ἦτις ἀν αὐτῇ δόξη πρὸς τὴν τοιαύτην διακονίαν πρόσφορός τε καὶ ἐπιτηδεῖα, παραλαμβάνουσα πάντα ἀπὸ τῆς σκευοφυλακίσεως τὰ μὲν ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς ὀφείλοντα χρησιμεῖν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προχειρήσεως, διὰ πρακτικοῦ, τὰ δ' ἄλλα τὰ ἐν ταῖς ἑορταῖς ἢ τῇ καθημερινῇ χρήσει πρόσφορα κατὰ τὸν δέοντα

21. Migne Ἑλληνικὴ Πατρολογία, τόμος 99, στήλ. 1741 — 1744.

22. Fr. Miklosich et Jos. Müller Acta et Diplomata Monasteriorum et Ecclesiarum Orientis, τόμος Β' (Ε'), σελ. 185—186.

20. Δοῦκα, Κριτοβούλου, Σφραντζῆ, Χαλκοκονδύλη, «Περὶ ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453)», ὑπὸ Νικολάου Β. Τωμαδάκη, Ἀθήναι 1953, σελ. 49, 585 — 590.

ΟΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΑΙ ΤΗΣ ΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ἄλλ' αἱ θεραπείαι ἐν τῷ ἀρχεγόνῳ Χριστιανισμῷ καὶ τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν ἔχουν οὐδεμίαν σχέσιν μὲ τὰς τυχόν, ἐν τῇ καλουμένῃ Χριστιανικῇ Ἐπιστήμῃ, ἐπιτυγχανομένας τοιαύτας, διότι καὶ ἡ ὑφῆ καὶ ὁ σκοπὸς διαφέρουν μεταξύ των, αἱ διαφοραὶ δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προλεχθέντων δύνανται νὰ συνοψισθῶσιν ὡς ἀκολούθως:

Ἐν τῇ καλουμένῃ Χριστιανικῇ Ἐπιστήμῃ αἱ τυχόν θεραπείαι εἶναι φυσικαί, ἐπιτελούμεναι διὰ τῆς ἐπιβολῆς, τῆς ὑποβολῆς, τῆς δημιουργίας προϋποθέσεων πίστεως, οὐχὶ ὅμως πρὸς τὸν Χριστὸν ἀλλὰ πρὸς τὴν ἴσιν καὶ τέλος, κατὰ τινα τρόπον, ἐμφυσήσεως θάρρους, πρὸς τοὺς πάσχοντας κυρίως ἐκ τῶν καλουμένων νευροψυχικῶν νοσημάτων, ἀπαγορευομένης ἀπολύτως τῆς χρήσεως φαρμάκων ἢ καταφυγῆς εἰς ἰατροὺς καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Παρόμοια φαινόμενα, ἀνευ τῆς παραλόγου ἀπαγορεύσεως τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν ἰατρικῶν μέσων, ἐλάμβανον χώραν, ὡς ἤδη ἔχει λεχθῆ, καὶ εἰς τὰ ἱερά τοῦ Ἀσκληπιοῦ κατὰ τὴν ἀρχαϊότητα, ὅπου συνετελοῦντο ὠρισμένης φύσεως καὶ τινοσ ποσοστοῦ θεραπείαι. Ἄλλ' αἱ θεραπείαι ἐν τῷ Χριστιανισμῷ καὶ τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχουν τὰ ἐξῆς ἰδιόζοντα καὶ μοναδικὰ εἰς τὸ εἶδος των χαρακτηριστικά, ἤτοι:

α) Τὴν διττὴν, τῆς ψυχῆς, ἐκ τῶν τυχόν αἰτιῶν θεραπείαν καὶ τὴν τοῦ σώματος, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀσύνηθες ὥστε πολλοὶ θεραπευόμενοι, μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς υγείας των, νὰ ἀφοσιῶνται εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ἢ νὰ διάγουν ἔκτοτε βίον Χριστιανικώτατον καὶ ἐν πλουσίᾳ θεῖα χάριτι.

β) Τὴν θεραπείαν ὡς ἀποτέλεσμα ἰσχυροτάτης προσευχῆς καὶ ζωηροτάτης πίστεως εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐν τῷ ἔλεει αὐτοῦ δύνανται, ἐὰν θελήσῃ, νὰ θεραπεύσῃ ὁ Κύριος τὸν πιστεύοντα εἰς Αὐτὸν καὶ αἰτούμενον τὴν ἴσιν.

γ) Τὴν θεραπείαν ὡς ὑπερφυσικήν, θαυματουργικῶς τῷ τρόπῳ, παρεχομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν βούλησιν αὐτοῦ, πρὸς τὸν ἀσθενῆ, τελείαν, καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς στιγμῆς εἰς τὴν ἄλλην.

καιρὸν. Αὕτη φροντίζει τοῦ συνήθους κόσμου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀφωρισμένης ἐν τῷ παρόντι τυπικῷ ἐκάστοτε φωταψίας, τὰ τετυπωμένα κηρία εἰργασμένα παραλαμβάνουσα ἀπὸ τῆς σκευοφυλακίσεως, τὰ τε εἰς καθημερινὴν χρεῖαν καὶ τὰ εἰς ἐκάστην ἑορτὴν ἀναλίσκεσθαι τυπωθέντα (=καθορισθέντα ὑπὸ τοῦ τυπικοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν κ.τ.λ.), ποιεῖσθαι δὲ φροντίδα καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν τῇ ψαλμωδία καταστάσεως, καθὼς ἔθος ἐστὶ ταῖς ἐκκλησιαρχίσεσιν. Ὁφείλει δὲ ἔχειν ἢ κατὰ καιροὺς ἐκκλησιάρχισσα καὶ παρεκκλησιάρχισσαν συμπονοῦσαν αὐτῇ καὶ καθυπηρετοῦσαν καὶ συνεργοῦσαν εἰς τὴν ἀνακειμένην αὐτῇ διακονίαν»²³.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

23. Fr. Miklosich et Jos. Müller, ἐνθὰ ἀνωτέρω, σελ. 350.

Τὰ ἀνωτέρω, λίαν ἐνδιαφέροντα, πραγματικὰ καὶ οὐσιώδη χαρακτηριστικὰ, τῶν θείων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστιανικῶν θεραπειῶν, δυνάμεθα καὶ βάσει τῆς λογικῆς νὰ εἴπωμεν ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἔχουν αἱ τυχόν, ἐν τῇ καλουμένῃ Χριστιανικῇ Ἐπιστήμῃ ἢ αἱ ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς θρησκείαις, ἐπιτυγχανομένης θεραπείαι, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἐλλείπουν ἐξ αὐτῶν τὰ στοιχεῖα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς πίστεως ἅτινα προϋποθέτουν παραδοχὴν προσωπικοῦ Θεοῦ, τὸν ὅποιον ἢ τε καλουμένη Χριστιανικῇ Ἐπιστήμῃ καὶ αἱ ἀνατολικά θρησκείαι ἀπορρίπτουν, πιστεύουσαι εἰς ἀπρόσωπον, καὶ ὡς θέλουν αὐτὸν τὰ Πανθειστικὰ συστήματα, Θεόν, ὁ ὅποιος οὔτε θαυματουργεῖ, οὔτε ἐνεργεῖ ὑπερφυσικῶς, οὔτε δύνανται νὰ δεχθῆ τὴν πίστιν τῶν πιστῶν ἢ νὰ ἀκούσῃ τὴν προσευχὴν των.

Ὡστε αἱ θεραπείαι, αἱ ἰάσεις, ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδεμίαν σχέσιν λογικῆς, ἠθικῆς, ἢ θρησκευτικῆς, δύνανται νὰ ἔχουν μὲ τὰς τυχόν θεραπείας τῆς καλουμένης Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, διότι, ἐτι περαιτέρω, αἱ τυχόν τοιαῦται τῆς δευτέρας, περιορίζονται εἰς τὸ σῶμα, ἀγνοοῦσαι τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἣτις χαρακτηρίζεται ὡς φαινομενικὴ καὶ μὴ ὑπάρχουσα, εἶναι δὲ γενικῶς φυσικὰ φαινόμενα, ἀποτελέσματα ἐσωτερικῶν ἀντιδράσεων τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτελέσματα δημιουργίας ἐσωτερικῆς ἢ ἐξωθεν διενεργουμένης ἐπιβολῆς, ἢ ὑποβολῆς, ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Χριστιανικῶν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, θεραπειῶν εἶναι αὐταὶ ἀποτελέσματα πίστεως εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, εἶναι ἀποτελέσματα προσευχῆς, θαυματουργικῆς δυνάμεως, ἐχούσης τὴν ἀφετηρίαν καὶ τὴν πηγὴν εἰς τὸν Θεόν καὶ δι' εἰς τὸ Δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅστις εἶναι ὁ Σωτὴρ καὶ Λυτρωτὴς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ὁποῦοῦ δαιμόνια ἐκβάλλονται, ὄφεις αἶρονται, θανάσιμοι πόσεις ἐξουδετεροῦνται, χεῖρες ἐπιτίθενται θεραπευτικαὶ εἰς ἀνθρώπους (Μαρκ., 16,17-18), καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ὁποῦοῦ πᾶν γόνυ κάμπτεται «ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων (Φιλ. 2,10). Αἱ θεραπείαι καὶ ἰάσεις ἐν τῷ Χριστιανισμῷ εἶναι ἀφ' ἐνὸς ἀπόδειξις, ἀρξαμένη διὰ τοῦ Κυρίου καὶ ἐξακολουθοῦσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Χριστὸς ἤθελε καὶ ἐσκοπεῖ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ὅλου ἀνθρώπου καὶ τὴν λύτρωσιν αὐτοῦ, ἐν ψυχῇ ἀλλὰ καὶ ἐν σώματι, τὸ ὅποιον ἄλλως τε θὰ ἀναστῆ, θὰ ἀφθαρτοποιηθῆ καὶ θὰ ζήσῃ αἰώνως μετὰ τῆς ψυχῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ ἰάσεις ὡς ἐτελοῦντο ἀφθόνως ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ὡς ἐτελέσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ὡς τελοῦνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι σημεῖα δυνάμεως τῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐλθούσης ἐν τῷ κόσμῳ Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ τελευταῖον τοιοῦτον ἐμφαίνεται ἢ διαφαίνεται πανταχοῦ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ὅπου τελοῦνται θεραπείαι ἢ συναντῶνται ἰάσεις ἐκ τῶν ἀπλουστέρων μέχρι καὶ τῶν πέραν τῶν θεραπειῶν ἀπαντωσῶν ἀναστάσεων νεκρῶν.

Τέλος καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὰς θεραπείας τὰς λαμβανούσας χώραν ἐν Ὁμάσιν ἢ ἐν Ἐκκλησίαις ἀπεσχισμέναις τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἢ διενεργουμένης ὑπὸ τυχόν ἀτόμων

ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΝ ἢ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Ἐν τῇ κατὰ τὰ ἔτη 1957-1958 δημοσιευθεῖση ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» καὶ εἰς Ἀνάπτυκτον κυκλοφορησάση μελέτη ἡμῶν «Ἡ λειτουργικὴ μὀρφωσις καὶ ἀγωγή»¹, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπὶ ὑψηγεσίᾳ διατριβῇ ἡμῶν², ἐτονίσασμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὴν ἀνάγκην τῆς καλλιεργείας τοῦ «λεγομένου λειτουργικοῦ ἢ μυσταγωγικοῦ κηρύγματος» καὶ ἀνηγγεῖλαμεν³, ὅτι πλείονα περὶ αὐτοῦ ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως θὰ εἴπωμεν ἐν ἐτέρᾳ γραφομένη μελέτῃ. Τῆς μελέτης ταύτης δημοσιουομένης λίαν προσεχῶς, κρίνομεν σκόπιμον ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐκκλησίας» — ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς

καὶ μετὰ συντομωτάτων κριτικῶν παρατηρήσεων — ἀπόψεις τινὰς περὶ τοῦ «λειτουργικοῦ κηρύγματος», διατυπωμένας ἐν τῷ βιβλίῳ: Reginald H. Fuller, «What is Liturgical Preaching» (=«Τί εἶναι τὸ λειτουργικὸν κήρυγμα;»), London 1957.

*

Κατὰ τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ κήρυγμα, ὅταν δὲν συνδέηται μετὰ τῆς λειτουργικῆς πράξεως, ἐκφυλίζεται εἴτε εἰς μίαν ξηρὰν νοσηριακὴν ἐκδήλωσιν («intellectualism»), εἴτε εἰς ἓνα ἠθικισμὸν («moralism»), εἴτε εἰς ἓνα ἄκρατον συναισθηματισμὸν («emotionalism»)⁴. Ἐὰν ὁ νοσηριακὸς χαρακτὴρ τοῦ κηρύγματος εἶναι ἐκδηλὸς εἰς τὴν Λουθηρανικὴν Ὀρθοδοξίαν τοῦ ἰζ' αἰῶνος, ὁ ἠθικισμὸς προβάλλει εἰς τὸ ἀγγλικανικὸν κήρυγμα τοῦ Tillotson⁵. Ὁ συναισθηματισμὸς ἐξ ἄλλου εἶναι τὸ κύριον γνώρισμα τοῦ κηρύγματος τῶν «πιεριστικῶν» κύκλων πολλῶν προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ τῶν προτεσταντιζουσῶν ἀγγλικανικῶν κοινοτήτων⁶.

Τοῦ νοσηριακοῦ κηρύγματος ἀποβλέποντος ἀπλῶς εἰς τὸν διὰ νέων γνώσεων πλουτισμὸν τῆς διανοίας τῶν ἀκροατῶν καὶ εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς θεωρητικὴν παραδοχὴν τῶν κηρυττομένων ἀληθειῶν, τὸ ἠθικιστικὸν κήρυγμα ἐπιδιώκει τὴν δημιουργίαν ἠθικῶν ἀτόμων διὰ τῆς καλλιεργείας τῆς βουλήσεως. Ἐπειτα ἡ κυρία ἐπιδίωξις τῶν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου συναισθηματισμοῦ διεπομένων ἱεροκηρύκων εἶναι ἡ δημιουργία ἀτμοσφαιρας πνευματικῆς διεγέρσεως καὶ ἐξάψεως (πρβλ. τὴν παρὰ τισὶ προτεσταντικαῖς παραφράσι γλωσσολογίαν⁷). Ἀλλὰ καὶ τὰ τρία ταῦτα εἶδη τοῦ κηρύγματος δὲν δύνανται νὰ «οἰκοδομήσουσι» τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ταῦτα, ἔχοντα ἀτομοκρατικὸν χαρακτῆρα, ἐγκαταλείπουν τὸν ἄνθρωπον εἰς πνευματικὴν ἀπομόνωσιν καὶ δὲν ὀδηγοῦν αὐτὸν εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν»⁸.

Κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰ εἶδη ταῦτα τοῦ κηρύγματος, τὸ λειτουργικὸν κήρυγμα ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς ἀφύπνισιν τῆς συνειδήσεως, ὅτι οὗτοι δὲν ζοῦν πνευματικῶς μεμονωμένοι καὶ κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἀποτελοῦν μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἰδρῦθη διὰ τῆς ἐν τῷ Χριστῷ ἀπολυτρωτικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ κήρυγμα δεόν πρὸ πάντων νὰ χρησιμεύῃ ὡς ἡ μετὰ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Θ. Εὐχαριστίας γέφυρα⁹. Ὡς παρετήρησεν ὁ Karl Barth, «τὸ βάπτισμα καὶ τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον σχηματίζουν ἐκεῖνο, ὅπερ δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὰ φυσικὰ ὄρια τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν κυρίαν τέλεσιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐκκλησιαστικῷ ἔτει, εἰς τὴν μεγάλην πασχάλειον Εὐχα-

1. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ λειτουργικὴ μὀρφωσις καὶ ἀγωγή (Συμβολὴ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς), ἐν Ἀθήναις 1958, σελ. 34-36.

2. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριωδίου, Συμβολὴ εἰς τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν, Διατριβὴ ἐπὶ ὑψηγεσίᾳ, ἐν Ἀθήναις 1959, σελ. 21.

3. Εὐ. Θεοδώρου, Ἡ λειτουργικὴ μὀρφωσις..., σελ. 34, ὑποσημ. 69.

μὴ ἐχόντων τὴν ὅσον ἀρμόζει ἐνώπιον τοῦ καρδιογνώστου Θεοῦ, καθαρὰν καρδίαν, συνάγομεν ἐκ ρητῆς μαρτυρίας τοῦ Κυρίου ὅτι, διὰ τοῦ ὀνόματός Του, δυνατόν νὰ ἐπιτελῶνται ἔστιν ὅτε καὶ ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις, εἰς διαφόρους πιστεύοντας, θεραπεῖται. Ἡ ἐν λόγῳ σημαντικωτάτη μαρτυρία ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἀκολουθῶς:

«Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποίησαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν (Ματθ. 7,21-23).

Οἱ θεραπευταὶ τῆς χριστιανικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ πρῶτον οἱ ὁπαδοὶ τῆς Μαρίας Μπαϊήκερ Ἐντυ ἐμφανίζονται ἐν Ἑλλάδι τῷ 1939 μὲ ἀρχηγὸν τὸν ἤδη ἀποβιώσαντα Φ. Δήμαν. Ἡδὴ ἀρχηγὸς αὐτῶν εἶναι ὁ Σπυρίδων Βαρέττας. Τὴν ὁμάδα τῶν καλοῦσιν ἐνταῦθα «Πρώτην Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐπιστήμονος ἐν Ἀθήναις». Ὁ εὐκτῆριος οἶκος ἡ ὀρθότερον εἰπεῖν ἡ ἀντὶ εὐκτηρίου οἴκου αἰθουσα συγκεντρώσεων αὐτῶν, εὐρίσκεται ἐν τῇ ὁδῷ Βησσαρίωνος, ἀριθμὸς 7, ἐν Ἀθήναις.

Τὰ ἐντυπα αὐτῶν ἀγγλόφωνα καὶ ἀποστελλόμενα ἐξ Ἀμερικῆς εἶναι τὰ κατωτέρω:

1) Ἐφημερὶς παγκοσμίου κυκλοφορίας ὑπὸ τὸν τίτλον The Christian Science Monitor.

2) Περιοδικόν, ὑπὸ τὸν τίτλον The Christian Science Journal.

3) The Herald of Christian Science.

4) The Christian Science Sentinel.

† Ὁ Ἀχάτας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

4. Reginald Fuller, μν. ἔ., σελ. 10.

5. Πρβλ. Charles Smyth, The Art of Preaching 1747-1939, 1940, κεφ. IV.

6. R. Fuller, ἐνθ' ἄνωτ.

7. Αὐτόθι, σελ. 11. Πρβλ. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλ. Ἱστορία, ἐν Ἀθήναις, σελ.

8. R. Fuller, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 11.

9. Αὐτόθι, σελ. 12.

ριστίαν, ἥτις ἦτο ὁ καινὸν διὰ πάσας τὰς ἄλλας, ἡ κυρία λειτουργικὴ πράξις εἶχεν ὡς ἀφετηρίαν τὸ Βάπτισμα τῶν Κατηγουμένων καὶ ἐκορυφούτο εἰς τὸ Κυριακὸν Δείπνον»¹⁰.

Εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς δὲν τελεῖται τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τὸ λειτουργικὸν κήρυγμα ἀφ' ἐνὸς θὰ ἐπαναφέρῃ νοερῶς τοὺς ἀκροατὰς εἰς τὸ Βάπτισμα διὰ τῆς παρ' αὐτοῖς ἀφυπνίσεως τῆς συνειδήσεως, ὅτι οὗτοι ἐγένοντο δι' αὐτοῦ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀφ' ἐτέρου θὰ ὀδηγῇ αὐτοὺς περαιτέρω πρὸς τὴν Εὐχαριστίαν. Ἐὰν τὸ Βάπτισμα εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς υπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Εὐχαριστία εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς συνεχίσεως αὐτῆς¹¹. Ὅθεν ἡ μετὰ κηρύγματος ἀλλ' ἄνευ λειτουργίας λατρεία καὶ ἡ καθ' ὅλου λατρεία, ἥτις κορυφούται εἰς κήρυγμα μὴ σχετιζόμενον πρὸς τὸ Βάπτισμα ἢ πρὸς τὴν Εὐχαριστίαν, ἀποτελεῖ, ὡς λέγει ὁ Karl Barth, παραμόρφωσιν τῆς ἀληθοῦς λατρείας. «Ὅ,τι γνωρίζομεν ὡς λατρείαν σήμερον ἐν τε τῷ Ῥωμαιοκαθολικισμῷ καὶ τῷ Προτεσταντισμῷ εἶναι τι λίαν ἐλλιπὲς καὶ ἀτελές. Ἡ Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἔχει μυστηριακὴν λατρείαν ἄνευ κηρύγματος. Ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ πρὸς τὸ παρὸν νὰ ὀμιλήσω ὑπὲρ ἢ ἐναντίον αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ τῆς ἰδικῆς μας προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας. Ἐχομεν λατρείαν μετὰ κηρύγματος, ἀλλ' ἄνευ μυστηρίων. Ἀμφότεροι οἱ τύποι τῆς λατρείας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουσι δεκτοί»¹².

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ κύριος λόγος τῆς υπάρξεως τοῦ θείου κηρύγματος καὶ τοῦ συνδέσμου αὐτοῦ μετὰ τῆς λατρείας, δὲν εἶναι κυρίως ἡ διάδοσις τῆς Ἀγίας Γραφῆς, διότι τὰ ἀναγνώσματα ταύτης διαποτίζουν τὴν λατρείαν οὔτε ἡ προσαρμογὴ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς συγχρόνους ἀτομικὰς ἀνάγκας καὶ καταστάσεις τῶν ἀκροατῶν, συμφώνως πρὸς τὸν ὑποκειμενισμὸν τοῦ ταυτιζόντος τὴν ἀλήθειαν πρὸς τὸ ὠφέλιμον ἀγγλοσαξωνικὸν πραγματισμὸν ἢ συμφώνως πρὸς τὰ αἰτήματα κατευθύνσεως τινῶν τοῦ Ὑπαρξισμοῦ, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει παραγνώρισιν τῶν ἐσχάτων ἀναγκῶν τῆς ἀναζητήσεως τὴν λύτρωσιν πανανθρωπίνης ψυχῆς· οὔτε ἡ διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἱεροκήρυκος ἐκφρασίς τῶν θρησκευτικῶν γνώσεων ἢ ἐμπειριῶν ἢ βιωμάτων τοῦ ἐκκλησιασματος^{12α}, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ συμβῆ μόνον ὅταν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι εἶναι ἐκλεκτοὶ («spiritual elite») καὶ ἀναγενημένοι καὶ δὲν εἶναι ἁμαρτωλοὶ ἢ πτωχοὶ τῶ πνεύματι καὶ πεινῶντες ἢ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην¹³.

Τὸ θεῖον κήρυγμα ἔχει τὴν θέσιν του ἐν τῇ θεῖᾳ λειτουργίᾳ μόνον, ὅταν συνδέηται ὀργανικῶς μετ' αὐτῆς καὶ ἔχη λειτουργικὸν χαρακτῆρα. Τοῦτο στηρίζεται

10. Ὁ Fuller παραπέμπει εἰς Karl Barth, *The Knowledge of God and the Service of God*, 1938, p. 211. Πρβλ. ἐπίσης σελ. 194-8.

11. Karl Barth, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 195 (R. Fuller, ἔ. ἀ., σελ. 12).

12. Karl Barth, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 211.

12α. Περὶ τῆς τελευταίας ταύτης περὶ τοῦ κηρύγματος ἀπόψεως ὁ Fuller παραπέμπει εἰς τὰ ἔργα τοῦ F. Schleiermacher, ὅστις ὑποστηρίζει ταύτην ἰδίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις *Praktische Theologie*, σελ. 239 καὶ *Studien und Kritiken*, 1829, σελ. 267 (Karl Fezer, *Das Wort Gottes und die Predigt*, 1925, σελ. 39 ἔξ.).

13. R. Fuller, μν. ἔ., σελ. 18.

καὶ ἱστορικῶς, διότι ὡς ἐτόνισεν ὁ Cullmann¹⁴,—ἀντικρούων τὴν ἀποψιν τοῦ Dix, ὑποστηρίζοντος ὅτι ἀρχικῶς τὸ κήρυγμα ἦτο κεχωρισμένον τῆς διὰ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν γινομένης συναξέως τῆς Ἐκκλησίας¹⁵—, τὸ χωρίον Πράξ. β', 42 ἀποδεικνύει, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἡ «διδασχὴ», ἡ «κλάσις τοῦ ἄρτου» καὶ ἡ «προσευχὴ» ἀπετέλουν μέλη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὀργανικοῦ ὅλου. Ἡ ἀποψις αὕτη ἐνισχύεται ἐκ τῶν χωρίων Πράξ. κ', 7 ἔξ., ἐνθα ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Παῦλος πρὸ τῆς κλάσεως τοῦ ἄρτου «παρέτεινε τὸν λόγον», καὶ Α' Κορ. ιδ', 13-16, ἐνθα συνδέονται τὸ λαλεῖν, τὸ διερμηνεύειν, τὸ προσεύχεσθαι καὶ ἡ εὐχαριστία (Πρβλ. Α' Κορ. ις', 22-24)¹⁶. Ὁ σύνδεσμος κηρύγματος καὶ λατρείας ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν λειτουργικῶν κηρυγμάτων τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας¹⁷.

*

Αἱ ἀπόψεις αὗται, τὰς ὁποίας, πρὸς τοῖς ἄλλοις, παρουσιάζει ὁ Fuller ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι βιβλίῳ αὐτοῦ, εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους λίαν ἐνδιαφέρουσαι, διότι ἀποκαλύπτουν, ὅτι τὸ «λειτουργικὸν κήρυγμα» ἀποτελεῖ σήμερον ζωηρὰν νοσταλγίαν καὶ ἐν τῶν κυριωτέρων αἰτημάτων τῆς καθ' ὅλου «λειτουργικῆς κινήσεως» οὐ μόνον τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἀγγλικανικῶν καὶ προτεσταντικῶν κύκλων. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι, ἐκτός τῆς μελέτης τοῦ Fuller, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν τε τῷ Ῥωμαιοκαθολικῷ καὶ τῷ προτεσταντικῷ κόσμῳ ἐδημοσιεύθησαν δεκάδες βιβλίων ἢ μελετῶν πρὸς ἑξαρσιν τοῦ «λειτουργικοῦ κηρύγματος»¹⁸. Τοῦτο δέον νὰ χαροποιήσῃ ἡμᾶς τὰ μέγιστα, διότι ἡ ἱστορία τῆς παρ' ἑτεροδόξοις λειτουργικῆς κινήσεως ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ νοσταλγία καὶ προσπάθεια πρὸς ἀναζωπύρησιν τοῦ λειτουργικοῦ πνεύματος ὀδηγεῖ ἀναποφεύκτως εἰς τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ διασωθείσης παλαιᾶς λειτουργικῆς πράξεως καὶ παραδόσεως.

14. Ὁ Fuller παραπέμπει εἰς τὸ ἔργον: Dr. Cullmann, *Early Christian Worship*, 1953, σελ. 12.

15. Gregory Dix, *The Shape of the Liturgy*, 1944, σελ. 36 ἔξ. Παρόμοιαι ἰδέαι ὑποστηρίζονται καὶ ἐν J. H. Srawley, *The Early History of the Liturgy*², 1949, σελ. 34.

16. R. Fuller, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 19.

17. Ἰδὲ σχετικῶς ἐν Εὐαγγ. Θεοδωροῦ, Ἡ λειτουργικὴ μόρφωσις..., σελ. 17. Πρβλ. J. A. Jungmann, *Missarum Solemnia*⁴, Erster Band, Wien 1958, σελ. 584.

18. Ὅπως προχείρως παραπέμπομεν εἰς τὰ ἑξῆς: H. Hoffmann, *Die Liturgie in der Predigt*, περ. *Die Seelsorge* 1 (1923) 240-245. Fr. Schubert, *Die liturgische Predigt ἐν περ. Theol. und Glaube* 15 (1923) 175-184. G. Mensching, *Zum Verhältnis von Kultus und Predigt ἐν Monatschrift für Gottesdienst und Kirchliche Kunst* 30 (1925) 9-11. Fr. Schubert, *Das Kirchenjahr auf der Kanzel. Liturgiegeschichtliche Grundgedanken, homiletische Anregungen, Predigtsskizzen*, Breslau 1925. I. Herwegen, *Liturgie und Predigt ἐν Kirche und Kanzel* 4 (1927) 281-292. Th. Ohm, *Heidenmission und Liturgie*, 1929. O. Bauhofer, *Corpus Christi und Wort Gottes ἐν Catholicis* 2 (1933) 125-140. *Die Verkündigung im Gottesdienst der Kirche*, Köln 1953. Leonard Fendt, *Die Bedeutung der Liturgik für die Persönlichkeit und Arbeit des Predigers*, Göttingen 1930 κ. ἔ.

Ἄλλ' ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου τοῦ Fuller καθιστᾷ ἐπὶ πλέον σαφές, ὅτι, ἐὰν ἐν αὐτῷ παρουσιάζεται κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικὸν ἢ ἀναγκαιότης τοῦ λειτουργικοῦ κηρύγματος, τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ὅλος πενιχρὸν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς οὐσίας, τῆς ὕλης καὶ τῆς δεοντολογίας τοῦ περι οὗ ὁ λόγος κηρύγματος. Ἡ πενιχρότης αὕτη, ἥτις ἀσφαλῶς ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ προτεσταντικὸν πνεῦμα ἀπεμακρύνθη τοῦ πλούτου τῆς παλαιᾶς λειτουργικῆς πράξεως καὶ παραδόσεως, παρατηρεῖται ἐν πολλοῖς καὶ παρ' αὐταῖς ταῖς ῥωμαιοκαθολικαῖς περὶ τοῦ λειτουργικοῦ κηρύγματος μελέταις, διότι καὶ αὗται, ἂν καὶ προϋποθέτουν τὴν πλουσίαν κατὰ τὰ ἄλλα λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, δὲν δύνανται νὰ ὑποδείξουν τὸν τρόπον τῆς ἀπολύτως ἱκανοποιητικῆς ἐξουδετέρωσεως τῆς ἀποξενώσεως τοῦ ῥωμαιοκαθολικοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ῥωμαιοκαθολικῆς λειτουργίας καὶ λατρείας. Ὁ ὀρθόδοξος ἀναγνώστης τοῦ βιβλίου τοῦ Fuller χαίρει ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, διότι κατανοεῖ, ὅτι τὰ εἰδολογικὰ αἰτήματα καὶ αἱ νοσταλγίαι τοῦ βιβλίου τούτου δύνανται νὰ πληρωθοῦν καθ' ὕλην καὶ νὰ πραγματοποιηθοῦν πλήρως μόνον ἐν τῷ ὀρθόδοξῳ λειτουργικῷ καὶ μυσταγωγικῷ κηρύγματι, διότι ἡ ἐμπυχοῦσα οἰοδήποτε ὀρθόδοξον κήρυγμα ἐντελέχεια καὶ ζωτικὴ δύναμις, ὡς καὶ ἡ περιβάλλουσα αὐτὸ θεία καὶ οὐρανία ἀτμόσφαιρα δέον νὰ ἀπορρέουν καὶ νὰ ἀντλῶνται ἐκ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀποτελεῖ τόσον τὸ ποιητικόν, ὅσον καὶ τὸ τελικὸν αἴτιον παντὸς ὀρθόδοξου κηρύγματος. Ὁ λειτουργικὸς καὶ μυσταγωγικὸς χαρακτήρ τοῦ ὀρθόδοξου κηρύγματος συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τοῦτο ἀφυπνίζει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀγάπην διὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ λατρείαν, ὑποβοηθεῖ τὴν κατανόησιν τῶν ἐν αὐτῇ λεγομένων καὶ τελουμένων καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν πιστῶν οικειώσιν τῶν δι' αὐτῆς παρεχομένων δωρεῶν τῆς Χάριτος δι' ἐνεργοῦ συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὸν ἐν αὐτῇ συνεχιζόμενον μυστικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ κατ' ἐξοχὴν λειτουργικὸν κήρυγμα, ὡς νοσταλγεῖ αὐτὸ ὁ Fuller, εἶναι μόνον τὸ ὀρμώμενον ἐκ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας, ἥτις δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς πιστοὺς ἐν πνευματικῇ ἀπομονώσει, ἀλλ' ἐξαιρεῖ τὴν «ἐνωσιν καὶ συσσωμάτωσιν τῶν μελῶν τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ Χριστοῦ ὡς κεφαλῆς αὐτῆς καὶ τὴν ὀργανικὴν κοινωνίαν καὶ ἐνότητα αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐν οὐρανοῖς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν πάντων συναρμολογεῖται τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ»¹⁹, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ καθ' ἕκαστον πιστός, οὐδόλως ἀποβάλλων τὴν ἀτομικότητα αὐτοῦ, ἀποτελεῖ ἐν κύτταρον, ἐπιτυγχανομένου οὕτω θαυμασίου ἐναρμονισμοῦ τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνισμοῦ²⁰.

Τέλος τονιστέον, ὅτι τὸ κατ' ἐξοχὴν λίκνον καὶ ἡ κυρία ἐστία καὶ πατρὶς τοῦ λειτουργικοῦ κη-

ρύγματος εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, διότι αὕτη, ἀποβλέπουσα εἰς ὑπερφυσικοὺς σκοποὺς, ἀποτρέπει ἐντονώτατα τὴν κατολισθησιν καὶ ἐκτροπὴν τοῦ κηρύγματος εἰς μίαν ἀπλήν «οὐμανιστικὴν», ἠθικὴν καὶ πολιτιστικὴν προσπάθειαν, περιοριζομένην μόνον ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἐνθάδε καὶ ἐπομένως ἔχουσαν ἔμμονον καὶ ἐνδοκοσμικὸν χαρακτήρα²¹. Ἡ οὐσία τῆς ὀρθόδοξου λατρείας, πρὸς τὴν ὁποίαν καὶ διὰ τῆς ὁποίας τὸ ὀρθόδοξον λειτουργικὸν κήρυγμα μυσταγωγεῖ τοὺς ἀκροατάς, εἶναι ὅτι «ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται εἰς τὸν ἀνθρωπον, εἰσέρχεται εἰς αὐτόν, τὸν ἀγιάζει, τὸν διαμορφοῖ, τὸν καθιστᾷ ὅμοιον τῷ Θεῷ»²². Διὰ τοῦ κηρύγματος τούτου ὁ ἀκροατὴς συνειδητοποιεῖ καὶ βιοῖ, ὅτι ἡ οὐσία τῆς ὀρθόδοξου λατρείας εἶναι «ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τῆς γῆς»²³ καὶ ἡ βίωσις τῆς αἰωνιότητος ὡς παρόντος εἰς τρόπον ὥστε «τὰ οὐρανία συναγάλλεται τῇ γῆ... τὰ ἐπίγεια συγχορεύει οὐρανοῖς»²⁴. Ἀλλὰ πλείονα περὶ τοῦ ὀρθόδοξου λειτουργικοῦ κηρύγματος λέγομεν ἐν ταῖς ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαις μελέταις ἡμῶν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, δ.Θ.

Ὑφηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

21. Πρβλ. Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, «Οἰκοδομή» (Ἐκκλησ. Ἐπετηρὶς) ἔτος Α', ἐν Κοζάνῃ 1958, σελ. 135 ἐξ., ἐνθα ἐξαιρεται «ὁ λειτουργικὸς χαρακτήρ, ὃν ὀφείλει νὰ ἔχη τὸ θεῖον κήρυγμα ὡς ἱερατικὴ διακονία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ». Αὐτόθι λέγονται, πρὸς τοὺς ἄλλοις, τὰ ἑξῆς: «Κηρύσσονται δὲ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἐκκλησίας ἀπολογητικῆ, ἥτις δὲν ἔχει θέσιν ἐν τῷ Ναῶ, ἠθικολογία, ἥτις δὲν εἶναι Εὐαγγέλιον, κοινωνιολογία, ἥτις δὲν εἶναι πίστις, λογοτεχνία, ἥτις δὲν εἶναι ἐν Χριστῷ σωτηρία, δημαγωγία, ἥτις δὲν εἶναι πατριωτισμός... Εἶναι ἀνάγκη τὸ θεῖον κήρυγμα ὄχι μόνον νὰ συνδέεται πρὸς τὴν θεῖαν Λατρείαν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμπνέεται ἐξ αὐτῆς καὶ νὰ ἀποτελῇ ὀργανικὴν ἐνότητα μετ' αὐτῆς» (σελ. 136). Πρβλ. Γεωργίου Δελέγκκα, Ὁ λειτουργικὸς χαρακτήρ τοῦ κηρύγματος, περ. «Ἐνορία», ἔτος 1958, σελ. 206-207.

22. Josef Casper, Weltverklärung im liturgischen Geiste der Ostkirche (Ecclesia orans, τόμ. 22), Freiburg im Breisgau 1939, σελ. 1.

23. S. Boulgakow, Le ciel sur la terre, σελ. 62 ἐξ.

24. Τριῶδιον, ἐκδοσις Σαλιβέρου, σελ. 308 β.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1959 - 1960.

α) Διὰ τὸ Κατώτερον Κατηχητικὸν Σχολεῖον: «Ἱστορίαι ἐκ τῶν Εὐαγγελίων» (Τιμᾶται δρχ. 20).

β) Διὰ τὸ Μέσον Κατηχητικὸν Σχολεῖον: «Ἡ στολὴ τῆς ψυχῆς» (Δρχ. 20).

γ) Διὰ τὸ Ἀνώτερον Κατηχητικὸν Σχολεῖον: «Ἱστορία τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ» (Δρχ. 25).

19. Ἰωάννου Καρμίρη, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὀρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. 1, ἐν Ἀθήναις 1952, σελ. 245.

20. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριῶδιου, σελ. 104.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Ἱερὰν συγκίνησιν».

Μετὰ μεγίστης χαρᾶς ὁ Ἑλληνικός Λαὸς ἐπληροφόρηθη τὴν εἰς Ἀθήνας ἀφιξὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, ὅστις ὡς γνωστόν, ὑπερέστη ἐνταῦθα ἐπὶ μακρὸν ὡς Ἐξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου. Ὡς ἐτόνισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηρῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος, προσφωνῶν τὸν Προκαθήμενον τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, «σύμπας ὁ ἅπανταχοῦ τοῦ κόσμου Ἑλληνισμὸς δοκιμάζει ἱερὰν συγκίνησιν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Σωτήρος καὶ τῶν λοιπῶν πανσέπτων χριστιανικῶν Προσκνημάτων τῆς Ἁγίας Γῆς, ὡς καὶ τοῦ ἀγρόπνου φρουροῦ αὐτῶν Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Καὶ διὰ τοῦτο σύμπας ὁ Ἑλληνισμὸς προσβλέπει μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ πρὸς τὴν Μητέρα πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν Σιωνίτιδα Ἐκκλησίαν, ἣ ὁποία, συντεταγμένη εἰς μοναχικὸν τάγμα—τὴν σεβασμίαν καὶ περιάκουστον Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα—ἐξεπλήρωσε πιστῶς καὶ κατὰ τρόπον προκαλοῦντα αὐτῷ θαυμασμὸν ἅμα καὶ σεβασμὸν τὸν τῆς φυλακῆς τῶν Πανσέπτων Προσκνημάτων καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Παλαιστίνῃ προορισμὸν τῆς ἐπὶ δέκα καὶ ἕξ ὄλων αἰῶνας».

Ἄλλ' ἡ χαρὰ, ἣν αἰσθάνεται ὁ Ἑλληνικός Λαὸς ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Μακ. Πατριάρχου, γίνεται ἐτι μεγαλύτερα καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ ἐπισκέψεων μεταξὺ τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συντελεῖ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς συνδεούσης τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας ἀγάπης καὶ προάγει τὴν συνεργασίαν αὐτῶν ἐπὶ τῶν διορθοδόξων καὶ διαχριστιανικῶν ζητημάτων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς καθ' ὅλον Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ «Ἐκκλησία» δὲ εὔχεται, ὅπως ἡ ἐν Ἑλλάδι παρουσία τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἀνεγνωρίσθη πανηγυρικῶς καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν Ἀράβων ἢ Ἑλληνικότης τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, συντελέσῃ ὥστε οἱ ἐν Ἑλλάδι ἀρμόδιοι νὰ κατανοήσουν τὸ χρέος καὶ νὰ κινηθῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς, ἅτινα εἶναι καὶ φορεῖς καὶ προμαχῶνες τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος καὶ πολιτισμοῦ.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ.

Ὡς ἀναγράφεται λεπτομερῶς ἐν τῇ στήλῃ τῶν Χρονικῶν, μετὰ πάσης μεγαλοπρεπειᾶς καὶ λαμπρότητος ἐγένοντο ἐν Δράμα τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ Ἐθνομάρτυρος καὶ μεγαλοπνέου Μητροπολίτου Δράμας καὶ μετέπειτα Σμόνης Χρυσοστόμου.

Ἡ σεμνὴ αὕτη τελετὴ ὑπῆρξε τόσον συγκινητικὴ, ὥστε, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν τῶν παρακολουθησάντων ταύτην, ὑπῆρξεν ἀφορμὴ πνευματικοῦ ἀναβαπτισμού καὶ εὐκαιρία ὑπομνήσεως τοῦ ὑπερόχου ῥόλου, τὸν ὁποῖον ἐπαίξεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῆς μαρτυρικῆς πορείας τοῦ Ἐθνους μας.

Ἡ Ἐκκλησία ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ ὡς

«ἡ ὄρνις τα νοσσία ἑαυτῆς» (Ματθ. γ', 37) πάντοτε κατὰ τὰς ἀντιξόους ἐθνικὰς περιστάσεις ἀνέλαβε τὴν κηδεμονίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἠγωνίσθη διὰ τὴν διατήρησιν τῆς γλώσσης, τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τοῦ Ἐθνους. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ οἱ κληρικοὶ τῆς ἀποτελοῦν τὸν στόχον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἐθνους καὶ ὀδηγοῦνται ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγῆν καὶ περιβάλλονται τὴν ἀλουργίδα τῆς ὑπερτάτης θυσίας. Τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποῖαν καὶ διὰ λόγους ἠθικῆς τάξεως καὶ δικαιοσύνης δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ.

Αἰσθήματα ἀνακουφίσεως.

Ἡ ὑπὸ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν τῆς Χαλκίδος καταδικη τοῦ γνωστοῦ προτεστάντου προπαγανδιστοῦ Σπ. Ζωδιάτη ὑπῆρξε γεγονός, ὅπερ ἐδημιούργησεν αἰσθήματα ἀνακουφίσεως ἐν ταῖς ψυχαῖς τοῦ ὀρθοδόξου ἐλληνικοῦ πληρώματος. Διότι ὁ προπαγανδιστὴς οὗτος κατὰ τρόπον ὑποβουλοῦ καὶ ὑποκριτικῶν καὶ ἀποκρύπτων ἐπιμελῶς τὴν προτεσταντικὴν ιδιότητα αὐτοῦ δημοσιεύει εἰς διαφόρους ἐφημερίδας ἄρθρα, ἅτινα, διαποτιζόμενα τεχνηέντως ὑπὸ τοῦ προτεσταντικοῦ πνεύματος, ἀπομακρύνουν τοὺς ἀναγνώστας ἀπὸ τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου φρονήματος. Ἀπόδειξις δὲ ὅτι ἡ ἀρθρογραφία αὕτη ἀποβλέπει εἰς προσηλυτιστικούς σκοποὺς εἶναι τὸ ὅτι διὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀρθρῶν τούτων οἱ προτεστάνται πληρώνουν σημαντικὰ χρηματικὰ ποσὰ εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ εἶναι ὡσαύτως δίκαιον νὰ ἐξαρθῇ ἡ προσπάθεια τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονυσίου, ὅπως διαφωτίσῃ τὸ ποιμνιὸν του ἐπὶ τοῦ ὀλισθήματος τῶν δημοσιευοσῶν τὰ ἄρθρα ταῦτα ἐφημερίδων, αἵτινες ἀντὶ 30 ἀργυρίων προδίδουν τὴν ὀρθόδοξον Πίστιν καὶ ζητοῦν διὰ διαφόρων σοφισμάτων νὰ δικαιολογήσουν τὴν πράξιν των ταύτην. Ὁ ἐλληνικὸς τύπος θὰ ἔπρεπε νὰ ἠγγῆται τῆς σταυροφορίας πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν προσηλυτιστικῶν ἐπιδιώξεων τῶν ἑτεροδόξων καὶ οὐχὶ νὰ υἱοθετηθῇ καὶ νὰ δημοσιεύῃ ἀπόψεις αὐτῶν, ὡς συνέβη δυστυχῶς εἰς τινὰς θλιβερὰς περιπτώσεις.

Δεῖγμα ἠθικῆς κρίσεως.

Πλεῖστοι τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων, ἀκόμη καὶ τῶν πλέον σοβαρῶν, ἐξαπέλευσαν πλήθη δημοσιογράφων καὶ φωτορεπόρτερς καὶ ἀφιέρωσαν ὀλοκλήρους στήλας ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι αὐτῶν, ἵνα συγκεντρώσουν καὶ μεταδώσουν πληροφορίας περὶ τῶν ἰδιωτικῶν σχέσεων γνωστοῦ Ἑλλήνου, ἔχοντος μυθικοὺς ὕλικους θησαυρούς, καὶ γνωστῆς ἑλληνίδος καλλιτέχιδος, δρώσης μακρὰν τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος καὶ ἀτμοσφαιράς.

Τὸ γεγονός τοῦτο, συνδυαζόμενον μὲ τὸ γεγονός τῆς σιωπῆς, διὰ τῆς ὁποίας καὶ αἱ σοβαραὶ ἀκόμη ἐφημερίδες ἀντιπαρέχονται πλεῖστα τῶν μεγάλων κοινωνικῶν καὶ ἠθικῶν προβλημάτων, περὶ τὰ ὁποῖα αὐταὶ ἰδιαίτερος θὰ ἔπρεπε νὰ ἀσχολῶνται, εἶναι νέον

δείγμα τῆς καταπτώσεως καὶ ἠθικῆς κρίσεως, ἥτις μαστίζει σήμερον τὴν κοινωνίαν καὶ παρασύρει εἰς τὸ ῥέυμα αὐτῆς καὶ πολλοὺς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες δέον νὰ εἶναι πνευματικοὶ ταγοὶ καὶ ἡγέται ἐν αὐτῇ.

Εἶναι καιρὸς πλέον νὰ γίνῃ κατανοητόν, ὅτι ἀποστολὴ τοῦ Ὑψίου εἶναι τὸ νὰ μεταδίδῃ εἰς τὸν λαὸν ὑγιᾶ πνευματικὴν τροφὴν καὶ οὐχὶ νὰ δημοσιεύῃ σκανδαλοθηρικὰ ἀναγνώσματα, ἅτινα οὐ μόνον δὲν εἶναι ἐποικοδομητικά, ἀλλ' ἀντιθέτως βλάπτουν ἀνεπανορθώτως τὴν ψυχὴν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ ἰδίως τῶν νέων.

«Οἰκοδομή».

Ἡ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης ἐκδοθεῖσα ἐκκλησιαστικὴ ἐπετηρίς, ἥτις φέρει τὸν τίτλον «Οἰκοδομή», ὡς τονίζεται ἐν τῷ Προλόγῳ αὐτῆς, δὲν ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν ἐπίδειξιν τοῦ λαμπροῦ ἔργου, ὅπερ μέχρι τοῦδε ἐπετέλεσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, ἀλλὰ τὴν λογοδοσίαν διὰ τὴν συστηματικὴν ἐργασίαν, ἥτις ἐπετελέσθη ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Σερβίων καὶ Κοζάνης «εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ».

Ὡς ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ἐπετηρίδος συνάγεται, ὁ Σεβασμιώτατος παρουσιάζει ἀξιολογητάτην δραστηριότητα διὰ τὴν εἰς βάθος καλλιέργειαν τοῦ χριστευομένου ποιμνίου καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου οὐ μόνον δι' ἐξαίρετων πνευματικῶν κειμένων, ὁμιλιῶν καὶ ἄρθρων, ἀλλὰ καὶ διὰ λαμπρῶν εἰσηγήσεων καὶ ὁπομνημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν, τὸ κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου, τὴν ἱερὰν ἐξομολόγησιν, τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Ἐφημεριακοῦ κλήρου κ.τ.τ.. Σημειοῦμεν δὲ ἰδιαίτερος τὴν συμβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν διατήρησιν καὶ ἔξαρσιν τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν τῆς Κοζάνης, πολλοὶ τῶν ὁποίων παρουσιάζονται διὰ τῶν ἐν τῇ ἐπετηρίδι ταύτῃ δημοσιευομένων πινάκων καὶ φωτογραφιῶν.

Ἀναμφιβόλως ἡ ἐκδοσις αὕτη τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κοζάνης ἀποτελεῖ νέαν ἀπόδειξιν τῆς πολλὰκις τονισθείσης ὑπὸ τοῦ Δελτίου τούτου ἀληθείας, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔχει στατικότητα καὶ ἀδράνειαν, ἀλλὰ κοσμεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐκλεκτῶν ἱεραρχῶν, οἵτινες, μετὰ συστήματος ἐργαζόμενοι, ἔχουν νὰ παρουσιάσουν λαμπρὰν ποιμαντορικὴν ἐργασίαν, καθιστώσαν ἐμφανῆ τὴν ζωτικότητα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Δύο νέαι λαμπραὶ ἐργασίαι.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐξαίρουσῶν τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα καλλιτεχνικωτάτων ἐκδόσεων τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Ἀστὴρ» (Ἄλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου) πρόσθετήσαν ἐσχάτως καὶ δύο νέαι λαμπραὶ ἐργασίαι, ἔχουσαι σχέσιν πρὸς τὸ ἀποτελεῖν τὴν ἀπόστολιν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος Ἁγίου Ὄρους. Ἀμφότεραι συνεγράφησαν ἐν τῇ παραδεισιακῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου.

Ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν, ἥτις ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ἐξαίρε-

του συγγραφέως τοῦ βραβευθέντος ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας βιβλίου «Μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς» δσιωτάτου καὶ λογιωτάτου Μοναχοῦ κ. Θεοκλήτου Διονυσίου, ἀποτελεῖ θαυμάσιον πολυσέλιδον σύγγραμμα, παρουσιάζον κατὰ τρόπον ἄριστον τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, ἅτινα, ὡς τονίζει ὁ συγγραφεὺς, «ἀπέβησαν ἡ στάθμη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας καὶ ἡ παίνοσσα τροφὴ τοῦ πνεύματος τῶν Μοναχῶν καὶ τοῦ Χριστευομένου πληρώματος, παραμένοντα ἀπὸ τὸν χρόνον ἀφθαρτα καὶ αἰδέσιμα τοῖς πιστοῖς. Διότι τὸ καθαρὸν πνεῦμα, ὅπερ διήκει εἰς αὐτά, ἡ βαθεῖα παρατηρητικότητα, ἡ λεπτοτάτη ἀνάλυσις, ἡ ποιήσις, ἡ πνευματικὴ γλυκύτης καὶ ἐδωδία των, ἡ ἀπαράμιλλος σχολαστικότης, ἡ ὀρθοφροσύνη καὶ ἡ διαύγειά των τὰ καθιστοῦν δροσώδη, ἐράσμια καὶ ἀδιάφθορα.

Ἡ δευτέρα ἐργασία, ἔχουσα τὸν τίτλον «Ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονὴ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου» καὶ συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ Καθηγουμένου αὐτῆς Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Γαβριήλ, περιγράφει λεπτομερῶς τοὺς πνευματικὸν θησαυροὺς τῆς Μονῆς ταύτης καὶ ἀποτελεῖ σπουδαιότατον βοήθημα διὰ τοὺς θέλοντας νὰ γνωρίσουν τὴν ἱερὰν ταύτην ἐπαλξιν, ἥτις εἶναι ἐν τῶν κοσμημάτων τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται, ὅπως αἱ τοιοῦτου εἶδους ἐκδόσεις πολλαπλασιασθῶν, ἵνα, ὡς τονίζει ὁ δσιωτάτος συγγραφεὺς τοῦ πρώτου βιβλίου, ἀποκτήσωμεν συνείδησιν τῆς γνησίας ὀρθοδόξου παραδόσεως, ἥτις σημαίνει «βίον ἐσωτερικόν, ἀγιότητα ψυχῆς, ἔρωτα καρδίας».

Ἐποσειδίητος νοσταλγία.

Ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῆς «Ἐκκλησίας» Καθηγητῆς κ. Κωνσταντῖνος Καβαρνὸς ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος ἐκδοτικοῦ οἴκου δημοσιεύσθῃ ὄρασι τῶν ἔργων αὐτοῦ «Τὸ σῶμα καὶ ὁ ἀνθρωπος στὴν ἀμερικανικὴ φιλοσοφία» διαπιστοῖ τὴν τάσιν τῶν ἀμερικανῶν, ὅπως οὗτοι γνωρίσουν τοὺς σοφοὺς τοῦ Βυζαντίου καὶ τοὺς μεγάλους Ὀρθοδόξους Πατέρας, ἰδίως τοὺς Νηπτικούς.

«Ἄς κοιτάξωμε—γράφει—μερικὰ σημεῖα τοῦ καιροῦ μας. Ἦδη, παραπλεύρως στὸν θαυμασμὸ τῶν Ἀμερικανῶν γιὰ τὸν Παρθενῶνα, ὑπάρχει ὁ θαυμασμὸς τοὺς γιὰ τὴν Ἁγία Σοφία, τὰ ἐξάσια μωσαϊκὰ τῆς ὁποίας ἐκαθάρισε τὸ Βυζαντινὸ Ἰνστιτούτο τῆς Ἀμερικῆς. Στὴν πρωτεύουσα τῆς Ἀμερικῆς ἔχει ἰδρυθῆ παραρτήματα τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ γιὰ Βυζαντινὰς μελέτες. Ὁ Γαῖγκερ, ἀφοῦ ἀφιέρωσε ὀλόκληρη ζωὴ στὴν μελέτη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τώρα τελευταῖα στράφηκε στὴν μελέτη τοῦ Γρηγορίου Νύσσης καὶ ἀποβλέπει σὲ μιὰ κριτικὴ Ἐκδοσι τῶν ἑλληνικῶν κειμένων τοῦ Γρηγορίου σὲ δέκα τόμους. Ἦδη ἔχει ἐκδόσει, μαζὶ μὲ ἄλλους, τὰ ἀσκητικὰ ἔργα τοῦ ἁγίου τούτου. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἐκνηλοφόρησεν ἀγγλικὴ μετάφρασις τῆς «Φιλοκαλίας», ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἔργα πολλῶν Νηπτικῶν Πατέρων, ὅπως τοῦ Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου καὶ τοῦ Γρηγορίου Παλαμά.»

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐκδηλώσεις

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Τῆ 15ῃ Σεπτεμβρίου ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπανελάβε τὰς ἐπὶ τῷ θέρει διακοπεύσας ἐργασίας αὐτῆς. Ἐν ἀρχῇ τῆς συνεδρίας ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἠύχηθη εἰς τοὺς Σεβ. Συνοδικούς Ἀρχιερεῖς τὰ δέοντα, ἀπήντησε δὲ ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσόστομος, ἐκφράσας τὴν χαρὰν αὐτοῦ καὶ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει τῆς ὑγείας τοῦ Μακαριωτάτου, εὐχηθεὶς ὅπως ὁ Κύριος χαρίζη αὐτῷ ὑγίαν ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκολουθῶς ὁ Μακαριώτατος ἀνεκοίνωσε τὰς ἐνεργείας εἰς ἃς προέβη συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει κατὰ τὸ διάστημα τῶν θερινῶν διακοπῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξέθεσε τὰ τοῦ ταξιδίου αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίου. Μεθ' ὃ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἠσχολήθη περὶ διάφορα θέματα ὑπηρεσιακῆς φύσεως.

— Κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς καὶ 18ῃς καὶ 22ας Σεπτεμβρίου ἡ Ἱ. Σύνοδος ἠσχολήθη περὶ διάφορα θέματα τρεχούσης φύσεως.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 25ῃς Σεπτεμβρίου ἀνεγνώσθη ἐκθεσις τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Παναγιώτου Μπρατσιώτου περὶ τῶν κυριωτέρων πεπραγμένων τοῦ Συνεδρίου τῆς συνελευθούσης ἐν Ρόδῳ ἀπὸ 19-28 Αὐγούστου ἔ. ἔ. Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

— Εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἐλήφθη τὸ κατωτέρω τηλεγράφημα

αὐται ἀποτελοῦν νέαν ἔνδειξιν οὐ μόνον τοῦ ἀνικανοποιήτου τῆς ψυχῆς τῶν ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπομακρυνθέντων, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑποσυνειδήτου πρὸς ἐπιστροφήν εἰς αὐτὴν νοσταλγίας τῶν, τὴν ὁποίαν τόσο πειστικῶς παρουσιάζει καὶ τὸ πολλὰκις μνημονευθὲν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» καὶ ἐσχάτως εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐκδοθὲν ἔργον τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου «Ἡ νοσταλγία τῆς Ὀρθοδοξίας».

Θλιβερὰ διαπίστωσης.

Ἄλλ' ἡ νοσταλγία πρὸς ἐπιστροφήν εἰς τὰς ὀρθόδοξους παραδόσεις, περὶ ἧς γίνεται λόγος ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει, δὲν ἔχει τὰς ρίζας αὐτῆς μόνον εἰς τὸ ὑποσυνειδήτου τῶν ἑτεροδόξων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀντηχοῦν χιλιάδες φωνῶν ἐκ τοῦ παρελθόντος, ἔστω καὶ ἐὰν αὐταὶ δὲν γίνονται ἀκουσταὶ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν θλιβερὰν διαπίστωσιν, τὴν ὁποίαν κάμνει ἡ Δύσις περὶ τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀφέντως ὁδηγεῖ ἡ ἀπὸ τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος ἀπομάκρυνσις.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου σημείου λίαν χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἐσχάτως εἰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας γραφόμενα περὶ τῆς γκαγκστερικῆς δράσεως πολλῶν ὁμάδων τῆς ἀμερικανικῆς νεολαίας, αἵτινες κυριολεκτικῶς λυμαινόμεναι τὴν κοινωνίαν τῆς Ἀμερικῆς καὶ δημιουργοῦν πλείστα ἀτομικά, οἰκογενειακά καὶ κοινωνικά δράματα. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλω. Ἐφ' ὅσον ἡ νεολαία μένει μακρὰν τῆς ἀνακαινιστικῆς ἐπιδράσεως τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, θὰ εἶναι, ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχομεν τονίσει, «σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς».

τοῦ Ἱεροκλήρου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος κ. Χριστοφόρου Καλύβας:

«Ἀθηνῶν ἐπ' ἐμοῦ κατεδικάσθη χθὲς ἀρχιεπισκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.»

Ἀρχιμανδρίτης Χριστ. Καλύβας».

Ἀποστολικὴ Διακονία. Ἡ ἐπὶ τοῦ προγράμματος καὶ τῶν διδακτικῶν βοηθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Ἐπιτροπὴ συνήλθε τὴν 19ῃν λήγοντος καί, ἀφ' οὗ ἐνέκρινε τὰ πορίσματα τῆς ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ ἔργου αὐτῆς Ὑποεπιτροπῆς, προέβη εἰς τὸν καταμερισμὸν τούτου καὶ κατήρτισεν εἰδικὰς δι' ἕκαστον τύπον Κατηχητικῶν Σχολείων Ὑποεπιτροπὰς ἐξ ἀντιπροσώπων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τῶν Ὀρθοσκευτικῶν Ὀργανώσεων.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἐνεκρίθη καὶ τὸ νέον ἐνιαῖον σῆμα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ ὑποβλήθη τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἔτυχε καὶ τῆς παρ' Αὐτῆς ὀριστικῆς ἐγκρίσεως.

Ἡ συνεδρία ἐπανελήφθη τὴν 22αν τοῦ αὐτοῦ μηνός, παρόντων καὶ τῶν μελῶν τῶν, ὡς ἀνωτέρω, Ὑποεπιτροπῶν, καθωρίσθησαν δὲ κατ' αὐτὴν αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐργασίας τούτων, ἧτις, ὡς ὠρίσθη δέον νὰ συμπληρωθῇ τὸ ταχύτερον.

— Ὡσαύτως, συνήλθεν ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς μελέτης τῶν μεθόδων ἐκδηλώσεως τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας, τὴν 23ην τοῦ αὐτοῦ μηνός καὶ κατήρτισε δύο Ὑποεπιτροπὰς, εἰς ἃς ἀνετέθη ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν εἰσήγησις.

— Ἐξεδόθη καὶ θὰ τεθῇ προσεχῶς εἰς κυκλοφορίαν τὸ «Πεντηκοστάριον» εἰς μέγα σχῆμα, δίχρωμον ἐπ' ἀρίστου χάρτου καὶ χρυσοπανόδετον.

— Κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον ἤρχισεν ἤδη καὶ ἡ ἐκτύπωσις καὶ τῶν «Μηναιῶν», ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Τῆ 15ῃ Σεπτεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν ἐν Ἀθῆναις Πρεσβευτὴν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

— Τῆ 17ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός ὁ Μακαριώτατος ὑπέδεχθη τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχον Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτον. Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Σχολῆς.

— Τῆ ἐπομένῃ, 18ῃ τοῦ μηνός, τὴν Α. Μακαριότητα ἐπεσκέφθη ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτος.

— Τῆ 19ῃ Σεπτεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τῆ 20ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη εἰς τὸ ἐν Κηφισίᾳ Ξενοδοχεῖον «Πεντελικόν» τὸν Μακ. Πατριάρχον Ἱεροσολύμων κ. Βενέδικτον.

— Τῆ 21ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Πλατῆν καὶ τὸν Βουλευτὴν κ. Μακρόπουλον.

Ἀσήμερον προήδρευσε συνεδρίας τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Σχέσεων μετὰ τῶν Ξένων Ἐκκλησιῶν.

— Τῆ 22ᾳ τοῦ αὐτοῦ μηνός τὸν Μακαριώτατον ἐπεσκέφθη ὁ Δήμαρχος Ἀθηνῶν κ. Α. Τσουκαλᾶς.

— Τῆ 23ῃ Σεπτεμβρίου ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Γ.Σ.Ε.Ε. κ. Φ. Μακρῆν.

Τῆ 24ῃ Σεπτεμβρίου ὁ Μακαριώτατος ἀντεπεσκέφθη τὸν ἐν Ἀθῆναις Πρεσβευτὴν τῶν Ἡν. Πολιτειῶν Ἀμερικῆς.

— Τὸ ἀπόγευμα τῆς 25ῃς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

*

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων τῆ 31ῃ Αὐγούστου ἐξπροσώπησε τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον εἰς δεξίωσιν δοθεῖσαν ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας.

Κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸ θεῖον Λόγον ἐν διαφόροις Ναοῖς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς.

— Τῆ 9ῃ Σεπτεμβρίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου εἰς δεξιώσιν δοθείσας ὑπὸ τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς Βουλγαρικῆς Πρεσβείας.

— Τῆ 11ῃ Σεπτεμβρίου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον, προσφωνήσας τὸ Πανελλήλιον Μορφωτικὸν Συνεδριὸν τοῦ Ἑλληνοαμερικανικοῦ Ἰνστιτούτου, συνελθὸν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

— Τῆ 13ῃ Σεπτεμβρίου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὸ τελεσθὲν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἐν Σμύρῃ σφαιγιασθέντων κληρικῶν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης.

— Τῆ 16ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

— Τῆ 20ῃ Σεπτεμβρίου, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον, ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Καπνικαρέας καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Δημητρίου Σίμου Μπαλάνου.

— Τῆ 21ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ὑπεδέξατο ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ τὸν ἐνταῦθα ἀφίχθοντα Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον.

— Τῆ 24ῃ Σεπτεμβρίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ταξιάρχων Πύλης Ἀγορᾶς (Γρηγορούσης).

— Τῆ 25ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν ἐν τῷ Ὠδεῖῳ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ γενομένην ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ 25ου Συμβουλίου τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείσης.

— Ὑπὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς ἀπεστάλη πρὸς τοὺς Αἰδ. Ἐφημερίους ἡ κατωτέρα ἐγκύκλιος διὰ τὴν ἑναρξιν καὶ διὰ τὰ διδακτικὰ βοηθήματα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ἀριθ. πρωτ. 2601

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Σ/βρίου 1959

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Πρὸς

τοὺς Εὐλαβεστάτους Ἐφημερίους τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς

Εὐχαρίστως φέρομεν εἰς γνῶσιν ὑμῶν, ὅτι καὶ διὰ τὸ προσεχὲς Κατηχητικὸν ἔτος 1959-60 ὠρίσθη ὡς ἡμέρα ἐναρξέως τῶν Κατηχ. Σχολείων τῆς Ἐκκλησίας ἡ Κυριακὴ τῶν Ἀγ. Πατέρων, 11 Ὀκτωβρίου, καθ' ἣν ἀναγινώσκεται ἡ παραβολὴ τοῦ Σπαρέως, ἡ συμβολίζουσα τὸ διδακτικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν νέαν ταύτην περίοδον θὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὡς βοηθήματα διὰ τοὺς Κατηχητὰς τὰ ἐξῆς ἐγχειρίδια τῆς Ἀποστολ. Διακονίας:

α) Διὰ τὸ Κατώτερον: «Ἱστορία ἐκ τῶν Ἱ. Εὐαγγελίων» (τιμᾶται Δρ. 20).

β) Διὰ τὸ Μέσον: «Ἡ στολὴ τῆς ψυχῆς» (Δρ. 20).

γ) Διὰ τὸ Ἀνώτερον: «Ἱστορία τοῦ Χριστιαν. Πολιτισμοῦ» (Δρ. 25).

Ὡς βοηθητικά τοῦ ὅλου Κατηχητικοῦ ἔργου συνιστῶνται:

α) Τὰ σημειωματάρια τῆς Ἀποστ. Διακονίας (πρὸς Δρ. 0,80 ἕκαστον).

β) Εἰκόνες διὰ τὰ ἐπὶ μέρους μαθήματα τοῦ Κατωτ. Κατηχ. Σχολείου (πρὸς Δρ. 2 ὀλόκληρος ἢ σειρά ἐξ 25 εἰκόνων).

γ) Χάρται τῆς Πάλαιστίνης (πρὸς Δρ. 24 ἕκαστος).

Ἐν ἡ περιπτώσει ἤθελε παρατηρηθῆ ἡ δυσχερεία τις περὶ τὴν ἐξεύρεσιν καταλλήλων προσώπων, ἵνα χρησιμοποιηθῶσιν εἰς τὴν Κατηχητικὴν Διακονίαν ἐν ταῖς Ἐνορίαις, προτροπόμεθα ὅπως ἀπευθύνθησθε πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, ἥτις καὶ θὰ μεριμνήσῃ νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν προσπάθειάν σας ταύτην.

Ἐπὶ τούτοις σπουδαίως θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν πνευματικὴν

πρόοδον καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴν κατάρτισιν τῶν Κατηχητοπαίδων καὶ τὸ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκδιδόμενον ὡς ὄργανον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἰδικὸν διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν περιοδικὸν «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά». Ἰδιαίτερα δὲ ὅπως κατεβλήθη φροντίς, ὥστε τὸ περιοδικὸν τοῦτο ν' ἀνταποκρίνηται τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἐμφανίσεως, ὅσον καὶ ἐξ ἀπόψεως περιεχομένου, ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερον εἰς τὰς πνευματικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν παιδιῶν.

Ὅθεν προτροπόμεθα ὑμᾶς, ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν εὐρύτεραν ἐξάπλωσιν τοῦ παιδικοῦ τούτου περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Λαμβανομένου δ' ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία εἶναι ἀνάγκη ὅπως, ἅμα τῇ ἐναρξί τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, γνωρίζῃ τὸν ἀπαιτηθῆσόμενον ἀριθμὸν ἀντιτύπων τοῦ περιοδικοῦ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά», ἐνδείκνυται ὅπως τὸ ταχύτερον γνωρίσητε αὐτῇ ἐγγράφως, εἰ δυνατόν δὲ μέχρι τῆς 15ῃς Ὀκτωβρίου, τὸν ἀναγκαζοῦντα αὐτοῖς ἀριθμὸν τευχῶν τοῦ περιοδικοῦ, πρὸς ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν καὶ ἀποστολὴν.

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Δράμας.

Μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας καὶ λαμπρότητος ἐγένοντο εἰς Δράμαν τὴν 30ῃν παρελθόντος μηνὸς Αὐγούστου τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνεγερθέντος ἀνδριάντος τοῦ Ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου—Σμύρνης Χρυσόστομου. Τὴν πρωίαν τῆς Κυριακῆς ἐτέλεσθη πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία, τῇ συμμετοχῇ τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσ/νίκης κ. Παντελεήμονος καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δράμας κ. Φιλίππου, εἰς ἣν παρευρέθησαν καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Φιλίππων—Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσόστομος καὶ Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος. Τὴν Θ. Λειτουργίαν παρεκολούθησαν ὁ Ὑπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος κ. Αὐγ. Θεολογίτης, ὁ Στρατηγὸς Διοικητῆς XI Μερραρχίας, ὁ κ. Νομάρχης Καβάλλας, ἅπασαι αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας καὶ πλῆθος λαοῦ. Ἄμα τῷ πέρατι τῆς Θ. Λειτουργίας, λόγῳ καὶ τοῦ συνεορτασμοῦ τῆς ἡμέρας τοῦ Ἐφέδρου πολεμιστοῦ, ἐγένετο συμβολικὴ ἀναπαράστασις τῆς καταλήψεως τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἀγγελιαφόρος εἰσελθὼν εἰς τὸν Ναὸν ἀνήγγειλε ζωηρῶς εἰς τὸν Μητροπολίτην Δράμας τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ στρατοῦ. Ἐἶτα ὁ Σεβασμιώτατος ἐξῆλθεν, ἐνδεδυμένος μὲ τὴν ἀρχιερατικὴν του στολήν, εἰς τὴν πύλην τοῦ Ναοῦ, ἔνθα εὕρισκετο στρατιωτικὸν τμήμα ἐν πολεμικῇ ἐξαρτήσῃ, τὸ ὅποιο καὶ ἡσπάρθη τὸν τίμιον Σταυρόν. Ἀκολουθῶς ἐγένετο δοξολογία ἐπὶ τῷ συμβολικῷ τούτῳ γεγονός. Ἐν συνεχείᾳ ἐσχηματίσθη ἐπιβλητικὴ πομπὴ μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὸν χώρον τοῦ ἀνδριάντος. Προηγούντο ἡ μουσικὴ, τὰ λάβαρα καὶ αἱ σημαῖαι τῶν σωματείων. Ἐν συνεχείᾳ νέοι, ἐνδεδυμένοι μὲ τοπιπὰς ἐνδυμασίας, καὶ νεάνιδες, φέρουσαι κάνιστρα μὲ ἄνη, ἐσχηματίσαν τετραγώνον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφέροντο μετ' εὐλαβείας εἰκὼν τῆς Παναγίας καὶ μεγάλη φωτογραφία τοῦ Ἐθνομάρτυρος. Ἦκολούθησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, αἱ ἀρχαὶ καὶ ὁ λαός. Εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀνδριάντος ἐψάλθη ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας, ὅστις καὶ ὠμίλησεν ἀκολουθῶς συνοπτικῶς διὰ τὸ ἔργον τοῦ γίγαντος αὐτοῦ Ἱεράρχου. Ἐν κατακλείδι δὲ παρεκάλεσε τὸν παριστάμενον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φιλίππων κ. Χρυσόστομον, διατελέσαντα Ἀρχιδιάκονον καὶ ἐκ τῶν ἀμέσων συνεργατῶν τοῦ Ἐθνομάρτυρος, ὅπως προβῇ εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀγάλματος. Ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Φιλίππων βαθύτατα συγκεκινημένος, γονυπετήσας ἐπανεπιλημμένως πρὸ τοῦ ἀνδριάντος, ἀνέστυρε τὸ κάλυμμα καὶ δακρύων, ἔσπευσε νὰ ἀσπασθῇ τὰς ἀκινήτους τόσον ὅμως γνωρίμους εἰς αὐτὸν χεῖρας τοῦ Ἐθνομάρτυρος, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ νεάνιδες ἔρρανον μὲ ἄνη τὸν ἀνδριάντα, τὰ δὲ πλήθη ἐχειροκρότουν καὶ ἐκλαίον ἀπὸ συγκίνης. Ἀκολουθῶς εἰς μίαν τοιαύτην ἀτμόσφαιραν θρησκευτικῆς ἀνατάσεως καὶ ἐθνικῆς ἐξάρσεως ὠμίλησεν ὁ Ὑπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος κ. Αὐγ. Θεολογίτης διὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀετοῦ αὐτοῦ τῆς Μακεδονικῆς γῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκλείσεν ἡ τελετὴ αὐτὴ διὰ τῆς ἀνακρούσεως τοῦ Ἐθνικοῦ ὕμνου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 46 του Α.Ν. 2200/40 «Περί Ί. Ναών και Έφημερίων», ώς έτροποποιηθή διά μεταγενεστέρων νομοθετικών διαταγμάτων, προκειμένου να προβώμεν εις άνακήρυξιν ύποψηφίων διά τήν πλήρωσιν ύπαρχουσών κενών θέσεων δύο τακτικών Έφημερίων έν τώ Έρω Ναώ Άγίου Κωνσταντίνου Κολωνού, καλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσι τās έφημεριακάς ταύτας θέσεις και έχοντας τά ύπό του Νόμου άπαιτούμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης διακήρυξεως έν τή «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν Ίμίν τά νενομισμένα πιστοποιητικά διά τά περαιτέρω. Τό πρώτιστον έσται τό πτυχίον τής Θεολογίας.

Έν Άθήναις τή 18η Σεπτεμβρίου 1959

† Ο Άθηνών Θεόκλητος

Έρω Μητρόπολις Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης

Προκειμένου να προβώμεν εις τήν πλήρωσιν τών κενών έφημεριακών οργανικών θέσεων, 1) του έν Μεθάνοις Ί. Ναού τής Άγίας Τριάδος, 2) του έν Τροιζήνι Ί. Ναού του Άγίου Ίωάννου του Χρυσσοτόμου, 3) του έν Πορτοχελίω Ί. Ναού του Εύαγγελισμού τής Θεοτόκου, 4) του έν Φούρνοις Ί. Ναού τών Ταξιαρχών, 5) του έν Ήλιοκάστρω Ί. Ναού τών Άγίων Άποστόλων και 6) του έν Κάτω Φαναρίω Ί. Ναού του Άγίου Χαράλαμπος, προσκαλούμεν τούς βουλομένους να έρωθώσι και έχοντας τά ύπό του Άναγκ. Νόμου 2200/40 «Περί Έρωδών Ναών και Έφημερίων», ώς ούτος έτροποποιηθή ύπό του Άναγκ. Νόμου 536/1945, όριζόμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης υποβάλωσιν Ίμίν τά ύπό τών άνωτέρω Νόμων προβλεπόμενα πιστοποιητικά.

Έν Ύδρα τή 19η Σεπτεμβρίου 1959

† Ο Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης Προκόπιος

Έρω Μητρόπολις Μηθύμνης

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις τών άρθρων 46 και 47 του Α. Νόμου 2200/40 «Περί Έρωδών Ναών και Έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα όπως καταλάβωσι τās κενās οργανικάς έφημεριακάς θέσεις τακτικών έφημερίων τών Έρωδών Ναών 1) Παμμεγίστων Ταξιαρχών Μανταμάδου (τρίτη οργανική θέση) Προσόντα τουλάχιστον Β' κατηγορίας, 2) Άγίου Γεωργίου Άργέννου, 3) Άγίων Άναργύρων Άρίσβης, 4) Παμμεγίστων Ταξιαρχών Άγίας Παρασκευής, 5) Άγίας Παρασκευής Βαφειού, 6) Άγίου Γεωργίου Κεραμίου και 7) Άγίας Κυριακής Πετρίου, όπως υποβάλωσιν Ίμίν έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης σχετικήν αίτησιν μετά τών άπαιτούμενων πιστοποιητικών.

Έν Καλλονή τή 7η Σεπτεμβρίου 1959

† Ο Μηθύμνης Κωνσταντίνος

Έρω Μητρόπολις Δράμας

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του Α.Ν. 2200/40 «Περί Έρωδών Ναών και Έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά ύπό τών Θείων και Έρωδών Κανόνων και του Νόμου όριζόμενα προσόντα, όπως καταλάβωσι τās κενās έφημεριακάς θέσεις τών έν τή πόλει Δράμας Έρωδών Ναών

- 1) Άγίου Νικολάου,
- 2) Άγίου Παντελεήμονος
- 3) Προφήτου Ήλιού,

ίνα έντός μηνός από σήμερα υποβάλωσι Ίμίν τά ύπό του Νόμου και τών Έρωδών κανόνων όριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου να άνακηρυχθώσιν υποψήφιοι έφημέριοι τών ως άνω Έρωδών Ναών.

Έν Δράμα τή 7η Σεπτεμβρίου 1959

† Ο Δράμας Φίλιππος

Έρω Μητρόπολις Κορινθίας

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του 2200/40 «Περί Ί. Ναών και έφημερίων» Α.Ν., καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά ύπό του Νόμου όριζόμενα προσόντα να καταλάβωσι τήν κενήν θέσην του Έφημερίου του έν Κλημεντία Ί. Ναού ο Άγ. Γεώργιος, όπως έντός μηνός από σήμερα υποβάλωσιν Ίμίν τά ύπό του ως άνω Νόμου όριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου να άνακηρυχθώσι υποψήφιοι έφημέριοι του ως άνω Ί. Ναού.

Έν Κορινθω τή 4 Σεπτεμβρίου 1959

† Ο Κορινθίας Προκόπιος

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του 2200/40 «Περί Ί. Ναών και έφημερίων» Α.Ν., καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά ύπό του Νόμου όριζόμενα προσόντα να καταλάβωσι τήν κενήν θέσην του Έφημερίου του έν Ά. Λουτρώ Ί. Ναού Άγ. Χαράλαμπος, όπως έντός μηνός από σήμερα υποβάλωσιν Ίμίν τά ύπό του ως άνω Νόμου όριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου να άνακηρυχθώσι υποψήφιοι έφημέριοι του ως άνω Ί. Ναού.

Έν Κορινθω τή 4 Σεπτεμβρίου 1959.

† Ο Κορινθίας Προκόπιος

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Έκ διδόμενον κατά δεκαπενθήμερον
ΕΠΙΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Άθηνών ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ο Σάμου και Ίκαρίας ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

† Ο Φωκίδος ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδ. Σπεράντσα, Άς θεμελιωθή επί άσαλεύτου βάσεως.

Άπό τό Χρονικόν τής μεταβάσεως του Μακ. Άρχιεπισκόπου εις Κωνσταντινούπολιν.

Η εις Ελλάδα άφιξις του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Έρσοσολύμων κ. Βενεδίκτου.

Ίωάννου Καρμίου, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Άθηνών, Έκ τής Εκκλησιολογίας του Άγίου Γρηγορίου του Θεολόγου (Γ'): Η Έκκλησία τής Ρώμης και ή έξαγγελθείσα νέα «Οικουμενική» Σύνοδος αυτής.

Βασιλείου Ίωαννίδου, Τό έν Ρόδη Συνέδριον τής Κ. Ε. του Παγκοσμίου Συμβουλίου τών Έκκλησιών (19-23 Αύγουστου 1959).

Θεοφ. Έπισκόπου Θαυμακού Χρυσσοτόμου, Περι νεωκόρων (συνέχεια).

Θεοφ. Έπισκόπου Άχαιας Παντελεήμονος, Οι θεραπευταί τής καλουμένης Χριστιανικής Έπιστήμης (συνέχεια).

Ευάγγελου Δ. Θεοδώρου, δ. Θ., Ύφηγητού τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών, Τό λειτουργικόν ή μυσταγωγικόν κήρυγμα.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Προκηρύξεις Έκλογής Έρεών.